

T.C. İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

MÜHÜRDE SAHTECİLİK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hafit BOZYEL

(1210032007)

Anabilim Dalı: Kamu Hukuku

Programı: Kamu Hukuku

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Özge SIRMA GEZER

OCAK 2018

T.C. İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

MÜHÜRDE SAHTECİLİK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hafit BOZYEL
(1210032007)

Anabilim Dalı: Kamu Hukuku

Programı: Kamu Hukuku

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Özge SIRMA GEZER

Jüri Üyeleri: Yrd. Doç. Dr. Özdem ÖZAYDIN

Yrd. Doç. Dr. Salih OKTAR

OCAK 2018

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
KISALTMALAR	v
KISA ÖZET.....	vi
ABSTRACT.....	vii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

SAHTECİLİK SUÇLARI NA İLİŞKİN GENEL KAVRAMLAR, TARİHİ GELİŞİM, BENZER SUÇLARLA KARŞILAŞTIRMA, ORTAK UNSURLAR	3
1.1.GENEL OLARAK SAHTECİLİK SUÇLARI.....	3
1.2. GENEL KAVRAMLAR.....	5
1.2.1. Sahte ve Sahtecilik Kavramları	5
1.2.2. Mühür Kavramı	7
1.3.MÜHÜRDE VE BELGEDE SAHTECİLİK SUÇLARINDA TARİHSEL GELİŞİM	9
1.3.1. Roma Hukuku	9
1.3.2. Cermen Hukuku	10
1.3.3. Kilise Hukuku	10
1.3.4. Orta Çağ Hukuku	11
1.3.5. Yakın Zamanlar Hukuku.....	11
1.3.6. İslam Hukuku ve Osmanlı Devleti Hukuku	11
1.3.7. Cumhuriyet Dönemi	12
1.4.MÜHÜRDE SAHTECİLİK SUÇUNUN DİĞER BENZER SUÇLAR İLE KARŞILAŞTIRILMASI	13
1.4.1. Görevi Kötüye Kullanmak Suçu.....	13
1.4.2. Resmi Belgede ve Özel Belgede Sahtecilik Suçları.....	15

1.4.3.	Kıymetli Damgada Sahtecilik Suçu.....	17	
1.4.4.	Mühür Bozma Suçu	18	
1.5. SAHTECİLİK SUÇLARINDA GENEL OLARAK KABUL EDİLEN ORTAK UNSURLAR.....		20	
1.5.1.	Aldatma Kabiliyeti.....	20	
1.5.2.	Manevi Unsur	24	
1.5.3.	Zarar	26	
1.5.4.	Kamu Güveni Kavramı ve Korunan Hukuki Değer	28	
1.5.5.	Maddi Unsur	30	
İKİNCİ BÖLÜM			
MÜHÜR VE MÜHÜRDE SAHTECİLİK SUÇU İLE İLGİLİ MEVZUAT VE 5237 SAYILI VE 765 SAYILI TCK'DA MÜHÜRDE SAHTECİLİK SUÇU VE UNSURLARI İLE LEHE ALEYHE KANUN DEĞERLENDİRMESİ.....			31
2.1. MÜHÜR VE MÜHÜRDE SAHTECİLİK İLE İLGİLİ MEVZUAT			31
2.2. MÜHÜRDE SAHTECİLİK SUÇLARI VE UNSURLARI			33
2.2.1.	Mühürde Sahtecilik Suçları	34	
2.2.2.	5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda Düzenlenen Mühürde Sahtecilik Suçu	36	
2.2.3.	TCK'nın 202'nci Maddesinin Birinci Fıkrasında Düzenlenen Mühürler	36	
2.2.3.1.	Cumhurbaşkanlığı Mührü	36	
2.2.3.2.	Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı Mührü.....	39	
2.2.3.3.	Başbakanlık Mührü.....	39	
2.2.4.	TCK'nın 202'nci Maddesinin İkinci Fıkrasında Düzenlenen Mühürler	41	
2.2.4.1.	Kamu Kurum ve Kuruluşlarınca Kullanılan Mühür.....	41	
2.2.4.1.1.	Başkent Teşkilatı.....	42	
2.2.4.1.2.	Taşra Teşkilatı	43	
2.2.4.1.3.	Mahalli İdareler	45	
2.2.4.1.4.	Hizmet Yönünden Yerinden Yönetim Kuruluşları (Kamu Kurumları)	46	
2.2.4.2.	Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları.....	47	
2.3. MÜHÜRDE SAHTECİLİK SUÇLARINDA AÇIKLANMASI GEREKEN UNSURLAR			48
2.3.1.	Suçun Koruduğu Hukuki Değer.....	48	
2.3.2.	Aldatma Kabiliyetinin Varlığı	50	

2.3.3.	Zarar	52
2.4.	MÜHÜRDE SAHTECİLİK SUÇUNUN UNSURLARI	53
2.4.1.	Maddi Unsurlar.....	53
2.4.1.1.	Genel Açıklamalar	53
2.4.1.2.	Fail.....	54
2.4.1.3.	Fiil.....	54
2.4.1.3.1.	Sahte Mühür Üretme.....	56
2.4.1.3.2.	Sahte Mührü Kullanma	57
2.4.1.4.	Mağdur	62
2.4.1.5.	Suçun Konusu	62
2.4.1.6.	Netice.....	63
2.4.2.	Suçun Manevi Unsuru	64
2.4.3.	Hukuka Aykırılık Unsuru	65
2.5.	SUÇA ETKİ EDEN NEDENLER.....	66
2.6.	SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ.....	66
2.6.1.	Teşebbüs	66
2.6.2.	İştirak.....	67
2.6.3.	İçtima	69
2.7.	SUÇUN YAPTIRIMI.....	72
2.8.	KOVUŞTURMA VE GÖREVLİ MAHKEME	73
2.9.	DAVA ZAMANAŞIMI	73
2.10.	765 SAYILI TCK'DA DÜZENLENEN MÜHÜRDE SAHTECİLİK SUÇU.....	74
2.10.1.	Genel Olarak	74
2.10.2.	765 Sayılı TCK'nın 332 ve 333. Maddelerinde Düzenlenen Mühürler	76
2.10.2.1.	Devlet Mührü	76
2.10.2.2.	Resmi Daire ve Kamu Kurumu Mührü.....	77
2.10.2.3.	Kamuya Güven Vermek İçin Kullanılan Başka Alet Ve Vasıtalar	77
2.10.3.	Resmi Mühür veya Aletleri Kullanma ve Resmi Mühür veya Aletleri Taklit Veya Kullanma Suçları	78
2.10.3.1.	Devlete Ait Mühürler ve Damgalarla Sair Alametlerin Taklidi	79
2.10.3.2.	Resmi Mühür veya Aletleri Taklit veya Kullanma.....	79

2.10.4.	Maddi Unsurlar.....	79
2.10.4.1.	Fail.....	79
2.10.4.2.	Fiil.....	80
2.10.4.3.	Mağdur	83
2.10.4.4.	Konu.....	84
2.10.4.5.	Netice.....	84
2.10.5.	Manevi Unsur.....	85
2.10.6.	Hukuka Aykırılık Unsuru.....	86
2.11.	SUÇA ETKİ EDEN NEDENLER.....	86
2.12.	SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ	87
2.12.1.	Teşebbüs.....	87
2.12.2.	İştirak.....	89
2.12.3.	İçtima	89
2.13.	SUÇUN YAPTIRIMI	91
2.14.	KOVUŞTURMA VE GÖREVLİ MAHKEME	92
2.15.	DAVA ZAMANAŞIMI.....	93
2.16.	LEHE-ALEYHE KANUN DEĞERLENDİRMESİ	94
	SONUÇ.....	96
	KAYNAKÇA... ..	100

KISALTMALAR

AŞ	: Anomin Şirket
BDDK	: Bankacılık Düzenleme Ve Denetleme Kurulu
CGK	: Ceza Genel Kurulu
CK	: Ceza Kanunu
EPDK	: Enerji Piyasası Denetleme Kurulu
ETCK	: Eski Türk Ceza Kanunu
GAP	: Güneydoğu Anadolu Projesi
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
MD	: Madde
MÖ	: Milatan Önce
NO	: Numara
RG	: Resmi Gazete
RTÜK	: Radyo Ve Televizyon Üst Kurulu
S	: Sayı
S	: Sayfa
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TC	: Türkiye Cumhuriyeti
TCDD	: Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demir Yolları
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TDK	: Türk Dil Kurumu
UYAP	: Ulusal Yargı Ağı Projesi
VD.	: Ve Devamı

Enstitüsü : Sosyal Bilimler
Dalı : Kamu Hukuku
Tez Danışmanı : Yrd. Doç.Dr. Özge Sırma Gezer
Tez Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans – Ocak 2018

KISA ÖZET

MÜHÜRDE SAHTECİLİK SUÇU

Hafit Bozyel

Mühür, Devlet ve hükümet makamları veya kamu kurum ve kuruluşları ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları tarafından, alınan bir kararın veya hukuki işlemin bu makamlarca yapıldığını göstermek veya bazı işlem veya belgelerin doğruluğunu, belirli bir içerikte ya da nitelikte olduğunu belirli bir biçimde düzenlendiğini tasdik etme veya belgelenmesinde kullanılır. 5237 sayılı TCK'daki mühürde sahtecilik suçu tek madde olarak TCK 202'nci maddesinde düzenlenirken, 765 sayılı TCK'daki mühürde sahtecilik suçu iki maddede, 332'nci maddesinde Devlete Ait Mühürler ve Damgalarla Sair Alametlerin Taklidi suçu ve 333'üncü maddesinde Resmi Mühür veya Aletleri Taklit veya Kullanma suçu olarak düzenlenmiştir.

Bu çalışmada, 5237 sayılı TCK'nın 202'nci maddesinde düzenlenen Mühürde Sahtecilik Suçu ile 765 sayılı TCK'nın 332'nci maddesinde düzenlenen Devlete Ait Mühürler ve Damgalarla Sair Alametlerin Taklidi Suçu ile yine aynı kanunun 333'üncü maddesinde düzenlenen Resmi Mühür veya Aletleri Taklit veya Kullanma Suçu inceleme konusu yapılmıştır. Ayrıca bu suçlar sahtecilik suçları arasında yer aldığından, sahtecilik suçlarının genel özellikleri ve bu suçların sahtecilik suçları ile karşılaştırılması ve tarihsel gelişimi inceleme konusu yapılmıştır.

Çalışma ile uygulaması çok bulunmayan bu suçlarla ilgili olarak doktrinde yer alan görüşler ve uygulamadan örneklere yer verilmiştir. İnceleme konusu yapılan suç tipi ile ilgili olarak suç tipinin seçimlik hareketleri ile kastedilmek istenenin ne olduğu ve hangi kurumlar tarafından kullanılan mühürlerin kötüye kullanılması halinde bu suçun oluşabileceği vurgulanmak istenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Mühürde Sahtecilik, Sahtecilik, Mühür, Sahtecilik Suçları, Tarihsel Gelişim.

Univercity	:	Istanbul Kültür University
Institute	:	Institute of Social Sciences
Department	:	Public Law
Supervisor	:	Yrd. Doç. Dr. Özge Sırma Gezer
Degree Awardedand Date	:	MA-Ocak 2018

ABSTRACT

THE CRIME OF SEAL FORGERY

Hafit Bozyel

Seal is used by State or government authorities or public establishments and institutions, and by professional organisations with public institution status in order to demonstrate or certify that a decision or legal transaction is carried out by these authorities or to verify some transaction or documents, to prove that those documents they have certain contents and characteristics and issued in pursuance of a certain form. While the crime of seal forgery in TCK 5237 is provided in Article 202 of TCK as single article, (Turkish Penal Code), crime of seal forgery in TCK 765 is provided in two articles; In Article 332 as The Crime of Imitation in Government Seals an Stamps and Other Signs, and in Article 333 as The Crime of Imitation or Usage of Government Seals and Instrument.

In this study, we focused on the Crime of Forgery in Seal which is provided in Article 202 of TCK 5237, and The Crime of Imitation in Government Seals an Stamps and Other Signs which is provided in Article 332 of TCK 765 as well as the Crime of Imitation or Usage of Government Seals and Instrument which is provided in Article 333 of the same code. In addition, as these crimes are among the crimes of counterfeit, general features of counterfeit crimes and comparison of those crimes with counterfeit crimes and their historical developments are discussed in thestudy.

The ideas found in the doctrine and examples from the application concerning these crimes, which have been exercised rarely, are discussed in this study. With respect to the crime type which is the subject of the study, it is intended to lay emphasis on what is implied for the optional acts of this crime type, and to clarify that in which misuse cases of the seals, utilised by which institutions, this crime can beconstituted.

Key words: Forgery of seal, Counterfeit, Seal, Crimes of Counterfeit, Historical Progress.

GİRİŞ

Devlet hukuki veya idari bir işlemin kim veya hangi makam tarafından yapıldığını veya onaylandığını göstermek amacıyla, üzerinde rumuzu ile ilgili olduğu kurum veya kuruluşun adı veya işareti olan ve mühür denilen bir alet kullanır. Mührün hemen hemen bütün devlet kurumlarında kullanıldığı dikkate alındığında böyle geniş bir alanda kullanılan mührün kötüye kullanılma olasılığı çok yüksektir. Bu nedenle bu çalışmanın konusunu oluşturan mühürde sahtecilik suçunu kanun koyucu özel hükümlerle düzenlemiştir.

Çalışmada "Mühürde Sahtecilik Suçu" iki bölüm olarak ele alınacaktır. İlk bölümde sahtecilik suçları ile ilgili genel kavramlar ve sahtecilik suçlarının tarihsel gelişimi hakkında bilgi verilecektir. Ayrıca bu suçun benzer suçlarla karşılaştırılması ve sahtecilik suçlarının ortak unsurları inceleme konusu yapılacaktır. İlk bölümde sahtecilik suçları bakımından yapılan genel değerlendirmelerden sonra ikinci bölümde mühürde sahtecilik suçu ile ilgili mevzuat ve 5237 sayılı ve 765 sayılı TCK'da düzenlenen mühürde sahtecilik suçları ve bu suçların unsurları hakkında bilgi verilecek, ayrıca bu bölümde suçun özel görünüş biçimleri, suça etki eden nedenler, yaptırım, görevli mahkeme ve kovuşturma ile dava zamanaşımı ve lehe aleyhe kanun değerlendirmesi konuları irdelenecektir.

Birinci bölümde öncelikli olarak Türk Ceza Kanununda düzenlenen sahtecilik suçları hakkında bilgi verilecek, sahte ve sahtecilik kavramları ile mühür kavramı irdelenecektir. Bu bölümde mühürde ve belgede sahtecilik suçlarında tarihsel gelişim konusu hakkında da bilgi verilecektir. Bu başlık altında Roma, Cermen, Kilise, Orta Çağ, Yakın Zamanlar, İslam Hukuku ve Osmanlı hukuku ile Cumhuriyet Döneminde sahtecilik suçlarının mevzuatlardaki yeri ve bu suçların işlenmesi halinde ne tür yaptırımların öngörüldüğü özetçe açıklanacaktır. Birinci bölümde açıklanacak diğer bir konu ise Mühürde Sahtecilik suçunun benzer olan Görevi Kötüye Kullanma, Resmi Belgede ve Özel Belgede Sahtecilik ile Kıymetli

Damgada Sahtecilik ve Mühür Bozma Suçları ile karşılaştırılması yapılacaktır. Mühürde sahtecilik suçunun daha iyi anlaşılabilmesi için bu bölümde son olarak sahtecilik suçlarında ortak unsurlar olarak kabul edilen aldatma kabiliyeti, maddi unsur, manevi unsur, zarar, kamu güveni ve korunan hukuki değer kavramları hakkında bilgi verilecektir.

İkinci bölümde öncelikle mühürde sahteciliğin 5237 ve 765 sayılı TCK'daki yerleri ve Resmi Mühür Yönetmeliği hakkında bilgi verilecektir. Ayrıca 5237 ve 765 sayılı TCK'da düzenlenen mühürde sahtecilik suçlarında geçen hangi mühürlerin kötüye kullanılması halinde bu suçların oluşabileceği konusu irdelenecektir. Yine mühürde sahtecilik suçlarında açıklanması gereken suçun koruduğu hukuki değer, aldatma kabiliyeti ve zarar unsurları hakkında bilgi verilecektir. 5237 ve 765 sayılı TCK'da düzenlenen mühürde sahtecilik suçlarının maddi unsurları olan fiil, fail, mağdur ve netice konuları açıklanacak ve suçun manevi unsuru ve hukuka aykırılık unsuru hakkında da bilgi verilecektir. Suça etki eden nedenler üzerinde durulacak, suçun özel görünüş şekillerinde ise teşebbüs, iştirak ve içtima hükümleri değerlendirilecek, bu hükümlerin mühürde sahtecilik suçlarında uygulanıp uygulanamayacağı üzerinde durulacaktır. Son olarak 5237 sayılı ve 765 sayılı TCK'da düzenlenen mühürde sahtecilik suçlarına karşılık öngörülen ceza miktarı olarak yaptırım, kovuşturma ve görevli mahkeme ile dava zamanaşımı ve lehe aleyhe kanun değerlendirmesi hakkında bilgi verilecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

SAHTECİLİK SUÇLARINA İLİŞKİN GENEL KAVRAMLAR, TARİHİ GELİŞİM, BENZER SUÇLARLA KARŞILAŞTIRMA, ORTAK UNSURLAR

Mühürde sahtecilik suçlarını açıklayabilmek için öncelikle genel olarak 5237 ve 765 Sayılı TCK'da düzenlenen sahtecilik suçları, bu suçun diğer suçlarla karşılaştırılması, sahte ve sahtecilik kavramları, kamu güveni ve sahtecilik suçlarının ortak unsurları açıklanacaktır.

1.1. GENEL OLARAK SAHTECİLİK SUÇLARI

Sahtecilik suçları, "Topluma Karşı Suçlar" başlıklı üçüncü kısmın, "Kamu Güvenine Karşı Suçlar" başlıklı dördüncü bölümde, 197-212'nci maddeler arasında düzenlenmiştir¹.

5237 sayılı TCK'da "Kamu Güvenine Karşı Suçlar" başlığı altında belgede sahtecilik suçları ile birlikte düzenlenen suçlar şunlardır: "parada sahtecilik"(m.197), "paraya eşit sayılan değerlerde sahtecilik"(m.198), "kıymetli damgada sahtecilik"(m.199), "para ve kıymetli damgaların sahte olarak üretiminde kullanılan alet veya malzemenin imali, ithali, satılması, devredilmesi, alınması ve muhafaza edilmesi suçu"(m.200), "mühürde sahtecilik"(m.202), "mühür bozma"(m.203), "resmi belgede sahtecilik"(m.204), "resmi belgeyi bozmak, yok etmek veya gizlemek"(m.205), "resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyan"(206), "özel belgede sahtecilik"(207), "özel belgeyi bozmak, yok etmek veya gizlemek"(208), "açığa imzanın kötüye kullanılması"(m.209), "resmi belge hükmünde belgeler"(m.210), "daha az cezayı gerektiren hal"(m.211), "içtima"(m.212)².

¹ Durmuş Tezcan, Mustafa Ruhan Erdem, Murat Önok, *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, Ankara: Seçkin Yayınevi, Şubat 2017, s. 878.

² Tezcan, Erdem, Önok, s.803.

Bu suçlar, 765 sayılı eski Türk Ceza Kanunu'nda ise ikinci kitabın "Âmmenin İtimadı Aleyhine Cürümler" başlıklı altıncı bâbının 316'ncı maddesinde, "Paralarda, İtibarı Âmme Kağıtlarında veya Kıymetli Damgalarda Sahtekarlık", 332'nci maddesinde "Devlete Ait Mühürler ve Damgalarla Sair Alâmetlerin Taklidi", 339'uncu maddesinde "Evrakta Sahtekârlık" ve 350'nci maddede "Hüviyet Cüzdanı ve Nüfus Tezkeresi, Pasaport, Ruhsatname İlmühaber, Şahadetnâme ve Beyannamelerde Sahtekârlık" suçları düzenlenmişti. Eski Türk Ceza kanununda yer alan bazı suçlar sadeleştirilip, 5237 sayılı kanunda "Resmi Belgede Sahtecilik" suçu içerisinde düzenlenmiştir³.

5237 sayılı Kanunun 204'üncü maddesindeki "Resmi belgede sahtecilik suçu"; 765 sayılı TCK'nın 339, 340, 341, 346, 350, 352, 355, 356'ncı maddelerinde düzenlenen "kamu görevlisinin (memur)" ve 342'nci maddesindeki "sivil kişinin" resmi belgenin sahteciliği ile kimlik ve benzeri belgelerde, özel yarar sağlayan belgelerde sahtecilik suçlarında ve sahte resmi belgenin kullanılması eylemlerinin tamamını kapsamaktadır⁴.

Yeni Türk Ceza Kanununun 209'uncü maddesindeki "Açığa İmzanın Kötüye Kullanılması Suçu", 765 sayılı TCK'nın "Mal Aleyhine Cürümler"le ilgili babında 509'uncü maddede yer almaktaydı. Burada ayrıca, "Bedelsiz Kalmış Senedin Kötüye Kullanılması"na ilişkin hüküm de mevcuttu. "Bedelsiz Kalmış Senedin Kötüye Kullanılması" TCK'da malvarlığına karşı işlenen suçlarda ve onuncu bölümde 156'ncü maddede hükme bağlanmıştır. Yukarıda bahsedilen 5237 ve 765 sayılı TCK'da düzenlenen maddeler karşılaştırıldığında 5237 sayılı TCK'nın sistemi 765 sayılı TCK'da düzenlenen maddelere nispetle daha kolay uygulanabilecek nitelikte olup suçta ve cezada kanunilik prensibine de daha uygun düşmektedir. Çünkü 5237 sayılı kanunda, benzer nitelikteki suç tipleri aynı madde altında toplanmış, cezaların alt ve üst sınırları arasındaki makas açılmak suretiyle yargı mercilerinin cezayı bireyselleştirme bakımından hareket alanları genişletilmiştir. Böylece 765 sayılı TCK'nın kazuistik, her ihtimali ayrı bir hükümle düzenleyen sistemi terk edilmiştir.

³ Kemal Yıldırım, *Türk Hukuk Sitesi*, <<http://www.turkhukuk sitesi.com>>..(son erişim tarihi: 1 Ocak 2018)

⁴ Keskin Kaylan, *Belgede Sahtecilik Suçları*, Türk Ceza Kanunu Reformu, İkinci Kitap, Ankara:TBB. 2004, s. 181-182.

Ayrıca YTCK’da, Kamu Güvenine Karşı Suçlar’ın düzenlendiği bölümde sadece ‘sahtecilik’ terimi kullanılarak kavram karışıklığına son verilmiştir. 765 sayılı TCK’da ‘Parada Sahtecilik Suçları’ için ‘kalpazanlık’ denilmektedir⁵.

1.2. GENEL KAVRAMLAR

1.2.1. Sahte ve Sahtecilik Kavramları

Sahte kelime olarak ‘*Bir şeyin aslına benzetilerek yapılan, düzme, düzmece*’ anlamına gelip farsça kökenlidir⁶. Sahtekar; sözlükte ‘*sahte işler yapan, düzmece, sahteci*’ anlamına gelir⁷. Sahtecilik(sahtekarlık) ise, ‘*taklitçilik, sahte şey yapma, kalpazanlık*’ anlamında kullanılır⁸.

‘*Sahtekarlık*’ terimi ile ‘*gerçeğin değiştirilmesi*’ terimi arasında hiç bir fark yoktur ve bu iki terim eş anlamlıdır: Bir belgede gerçek değiştirildiği için o belge sahtedir; ayrıca bir belge sahte olduğu takdirde gerçek de zorunlu olarak değiştirilmiş demektir. Romalı hukukçu Paulus bu hususu; ‘*gerçekte olmayıp da, gerçek olduğu iddia edilen her şey sahtedir*’⁹. şeklinde ifade etmiştir.

‘*Sahtecilik*’(sahtekarlık) karşılığı, Alman Doktrininde ve uygulamasında ‘*falschug*’ kelimesi olarak geçmektedir. ‘*Die Falsh*’; *yanlış; yalan, sahte, takma*’ demektir¹⁰.

Erman ve Kaylan gibi yazarlara göre geniş anlamda sahtecilik, ceza kanunu tarafından cezalandırılan bütün yalan şekillerini kapsamına gelir^{11 12}. Erman ve Özek’e göre dar anlamda sahtecilik, bireyin içinde yaşadığı toplum tarafından oluşturulduktan sonra toplumda yaşayan tüm bireylerin doğruluğuna ve gerçekliğine inanmak zorunda oldukları paralar ile bazı mühür, damga, evrak ve yazılarda yapılan hileler, bunların gerçek durumlarından farklı gösterilmesi suretiyle, bunlara

⁵ M.Emin Artuk, Ahmet Gökçen, Caner Yeni Dünya, *Ceza Hukuku Özel Bölümler*, Ankara: Turhan Kitabevi, Kasım 2011, s. 454-455.

⁶ *Büyük Türkçe Sözlük*, <www.tdk.gov.tr>, (son erişim tarihi: 1 Ocak 2018)

⁷ *Türk Dil Kurumu*, <www.tdk.gov.tr>, (son erişim tarihi: 1 Ocak 2018)

⁸ *Hayat Büyük Türk Sözlüğü*, İstanbul: Hayat Yayınları, 1969, s. 1030.

⁹ Sahir Erman, Çetin Özek, *Kamu Güvenine karşı işlenen suçlar*, İstanbul: Dünya Yayıncılık, 1996, s. 247-248.

¹⁰ Ahmet Gökçen, *Belgede Sahtecilik Suçları*, Ankara: Adalet Yayınevi, 2013, s. 36.

¹¹ Sahir Erman, *Sahtekarlık Suçları*, İstanbul: 1987, s. 1 vd.

¹² Kaylan, s.16.

gösterilen inancın sarsılmasıdır¹³. Sahtecilik veya sahtekarlık, bir belgeyi bilinçli olarak başkalarını yanıltmak amacıyla bozma, değiştirme veya farklı göstermeye yönelik tüm eylemleri ifade eder¹⁴.

Sahtekarlık ve evrakta sahtekarlık fiillerinin incelenmesi, iki bakımdan önem taşır: bir kere genellikle ‘yazı’ların bugünkü toplumun hukuk hayatında kazanmış oldukları önemli durumu dikkate almak gerekir. Günümüzde gerek hukuk gerekse ceza davalarında, yazılı delillerin oynadıkları büyük ve çoğunlukla kesin rol herkesçe bilinmekte ve bu nedenle toplumdaki ilişkilerinin en büyük kısmı artık yazılı şekilde ortaya çıkmaktadır. Önemli sonuçları doğurabilecek bazı işlemlerde, esas kanunları bu şekilde uymayı zorunlu kıldıkları ve aksine hareket halinde işlemi hükümsüz saydıkları gibi, bunun dışında kalan durumlarda da yazılı şeklin benimsenmesini tarafların irade ve isteğine bırakmakta ve taraflar da çok kere bu şekli benimsemeyi menfaatlerine daha uygun bulmaktadırlar. Esas ve maddi kanunların işlemin geçerliliği bakımından koydukları bu zorunluluktan ayrı olarak, usul kanunları da, bir çok işlemin yargı organları önünde ispat edilebilmeleri bakımından yazılı şekli aramakta ve yazılı delil bulunmayan hallerde, bu işlemlere ilişkin iddiaları reddetmektedirler. Böyle olmayan hallerde de yazılı diğer ispat araçlarına göre bir üstünlük taşımaktadır¹⁵.

İkinci olarak da, Abensour’a göre okuyup yazma bilenlerin zamanımızdaki artış oranını hesaba katmak gerekir. Bu artışlardan şikayet etmek düşüncesi şüphesiz ki aklımızdan bile geçmemiştir; fakat şöyle bir kesinlik vardır ki, bu artış hem toplum ilişkilerinde yazılı şeklin daha çok yayılmasına yol açmış, hem de bu yazıları taklit veya tahrif yoluna daha büyük sayıda kimseleri yöneltmiştir¹⁶.

¹³Erman, Özek, s. 4.

¹⁴Remzi Gündüz, Veysel Gültaş, *5237 Sayılı ve Türk Ceza Kanunu ile 213 Sayılı Vergi Usul Kanununda Belgelerde ve Faturalarda Sahtecilik Suçları*, Ankara: Bilge Yayınevi, 2013, s. 23.

¹⁵ Erman, Özek, s. 221-222.

¹⁶Erman, Özek, s. 222.

Türk Ceza Kanunumuzda sahih olmamanın yerine ‘‘sahte olarak üretmek’’ veya ‘‘sahte olarak düzenlemek’’ ile ‘‘değiştirmek’’ gibi ibareler kullanılırken gerçek ve doğru olmamayı ifade etmek ise gerçeğe aykırı olarak düzenlemek veya yalan beyanda bulunmak ibareleri kullanılmıştır¹⁷.

1.2.2. Mühür Kavramı

Eski dönemlerde imzanın yerine kullanılan ve herhangi bir belgeye basıldığında üzerine ters olarak isim, unvan ve tarih kazınmış alete mühür denir.

Mühür kavramı, arapçada süs boncuğu anlamına gelen mühre kelimesinden türemiştir¹⁸.

Mühür farsçadır, Türkçesi ‘‘damga’’, Arapçası ‘‘hâtemdir.’’ Çok eski tarihlerden itibaren kullanılan mührün en mühim faydası emniyettir. Mühür kazıyan ‘‘hakkâk’’ en iyi hattâtlardan ders alır ve usta bir hakkâk yanında en az yedi sene çıraklık eder, birkaç sene kalfalıktan sonra ‘‘peştamal kuşanarak’’ usta olurdu¹⁹.

Dünyanın çeşitli ülkelerinde mühürün ve mühür baskılarının ilk örnekleri MÖ 6500-7000’li yıllara dayanmaktadır. Mühürler; Bireysel ait olma durumunu gösteren, bu amaçla başlangıçta üzerinde bazı şekiller bulunan kimlik tasarımları olarak kullanılmışlardır. Taş ve topraktan olan bu il mühürlerin izleri (cretula), damga gibi bastırılarak ya da kil tabletler üzerine yuvarlanarak çıkarılmıştır²⁰.

Geçmişten günümüze kadar mühürlerin çok değişik kullanım amaçları olmuştur. Malatya yakınlarındaki Arslantepe Höyük’te yapılan kazılarda MÖ 4250-3000 yılları arasında kullanılmış olan mühürlere rastlanılmıştır²¹.

¹⁷ Devrim Güngör, *Resmi Belgelerde Sahtecilik Suçu*, Ankara: Yetkin Yayınları, 2010, s. 23.

¹⁸ Ekrem Buğra Ekinci, ‘‘Mühür Kimyeyse Süleyman Odur Sözü Nereden gelir.’’, *Türkiye Gazetesi*(İstanbul) 09 Temmuz 2008, s. 12.

¹⁹ *Türkçe Genel Başvuru ve Bilgi Sitesi*, <<https://www.turkcebilgi.com/>>., (son erişim tarihi: 2 Ocak 2018)

²⁰ Gülden Basmaz, *M.Ö 3000-M.Ö 5000 yılları Arasında Anadolu Uygarlıklarında Kullanılan Mühürler ve Seramiğin Mühürlerdeki Yeri*, Sakarya: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2011, s. 4.

²¹ Basmaz, s. 3.

Anadolu mühür gelişimi içinde önemli bir yere sahip olduğu görülen Frig mühürleri form, mühürlerin üzerlerindeki betimlemeler ve işleme tekniği açısından önemli bir yere sahiptir²².

Osmanlılar'da mühür kullanımı oldukça yaygındı. Bundan dolayı mühür kazıma ve mühürdeki ismin hattatlarca yazılması çok yaygındı. Mühürcülük bir sanat dalı olmuştur²³.

Mühür; bir hukuki karar veya işlemin kim veya hangi makam tarafından yapıldığını ya da tasdik edildiğini gösteren, üzerinde TC rumuzu ile ilgili olduğu kurum veya kuruluşun ad veya işareti yer alan ve kullanıldığında da bu işareti ilgili belgeye geçirmeye yarayan alettir²⁴.

Mühür kavramı Türk Dil Kurumunda ‘‘Bir kimsenin, bir kuruluşun adının veya unvanının tersine kazılı bulunduğu, metal, lastik vb.nden yapılmış araç, damga, kaşe’’ veya ‘‘Bu araçla basılan ve imza yerine geçen ad’’ anlamında kullanılır²⁵.

Mühür, Devlet ve hükümet makamları veya kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları tarafından alınan bir kararın veya hukuki işlemin bu makamlarca yapıldığının göstermek veya bazı işlem veya belgelerin doğruluğunu, belirli bir içerikte ya da nitelikte olduğunu belirli bir biçimde düzenlendiğini tasdik etme veya belgelenmesinde kullanılır²⁶.

Mühür genelde belgelere resmi işlem özelliği kazandırmak için kullanılır. Sahte mühür izleri, pasaport, banka dokümanları, ithalat ve ihracat belgeleri, doğum tutanağı, vb. dokümanlar üzerinde bulunabilir. Resmi mühürler silgi (plastik), fotopolimer veya metal kullanılarak özel amaçlarda kullanılmak maksadı ile üretilir. Bu nedenle kurumlarda kullanılan mühür sayıları az olmakla beraber kullanım yetkisi bir ya da birkaç kişi ile sınırlıdır²⁷.

²² Birgül Yıldız, *Frig Dönemi Mühür ve Mühür Baskıları*, Kütahya: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2010, s. 1.

²³ İkinci, s. 12.

²⁴ Osman Yaşar, Hasan Tahsin Gökcan, Mustafa Artuç, *Yorumlu Uygulamalı Türk Ceza Kanunu* 2.Baskı, 5.Cilt, Ankara: Adalet Yayınevi, 2014, s. 6106.

²⁵ *Türk Dil Kurumu*, <www.tdk.gov.tr>., (son erişim tarihi: 24 Kasım 2017)

²⁶ Yaşar, Gökcan, Artuç, s. 6106.

²⁷ Mustafa, Kariptaş, *Anasayfa*, <www.grafolojibilirkişisi.com>., (son erişim tarihi: 24 Kasım 2017)

İkinci bölümde 5237 sayılı TCK'da mühürde sahteciliğin karşılığı olarak yer alan ve 765 sayılı TCK'nın 332'nci maddesinde düzenlenen Devlet Mührünü Taklit veya Kullanma suçunda geçen Devlet Mührü ve 333'üncü maddesinde düzenlenen Resmi Mühür veya Aletleri Taklit veya Kullanma suçunda geçen Resmi Daire veya Kamu mührü kavramı ile "Ammeye itimat vermek için kullanılan tasdik ve tevsik muamelelerine mahsus sair alet ve vasıtaları"²⁸ kavramlarına da ayrıntısıyla değinilecektir.

1.3. MÜHÜRDE VE BELGEDE SAHTECİLİK SUÇLARINDA TARİHSEL GELİŞİM

1.3.1. Roma Hukuku

Roma hukuku, ceza hukuku bakımından insanlık tarihinde en gelişmiş hukuklardan biridir. Roma hukuku başlangıç döneminde ceza hukukunun kamusal niteliği belirlemeye başlamakla birlikte, özel hukukun egemenliği devam etmiştir. Cumhuriyet ve İmparatorluk döneminde ise ceza hukuku da gelişmeye başlamıştır²⁹.

Roma hukukunda sahtecilik suçları ile ilgili özel düzenleme yapılmamış, ancak bunlar genel olarak yalan tanıklık veya vasiyetnamelerde sahtekarlık fiileriyle aynı başlık altında düzenlenip "falsum" kavramının karşılığı olarak kullanılmıştır³⁰.

Hukuk alanında parada ve vasiyetnamelerde sahtecilik konusunda yapılan düzenlemeler sahtecilik ile ilgili ilk örneklerdir. Vasiyetnamelerin ve paranın toplum hayatında çok önemli bir yeri olduğu düşünüldüğünde, sahtecilik konusunda ilk düzenlemelerin neden bu konularda yapıldığı anlaşılacaktır³¹.

Roma hukukunda önceleri sadece vasiyetnamelerde yapılan sahtekarlık fiilerini içeren "Lex Cornelia de falsis" yeni ihtiyaçlar karşısında, diğer bir takım sahtekarlık fiilerini de içerecek şekilde genişletilmiştir. Örneğin sahte mühürlerin imal edilmesi veya ettirilmesini yahut bir mührün balmumu üzerine bıraktığı bir izin başkaca taşıyırını veya vasiyetnameyi açmak ve içeriğini değiştirmek kastıyla hakiki

²⁸*Yeni Türk Ceza Adaleti Sistemi Tanıtım Sitesi*, <www.ceza-bb.adalet.gov.tr>., (son erişim tarihi:24 Kasım 2017)

²⁹Bahri Öztürk, Mustafa Ruhan Erdem, *Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku*, Ankara: Seçkin Yayınevi, Nisan 2013, s. 49.

³⁰Tezcan, Erdem, Önok, s. 804.

³¹Sahir Erman, *Evrakta Sahtekarlık Suçlarının Ana Hatları Tarihçesi ve Müşterek Unsurları*, Sayı 1-2,VI. Cilt, İstanbul: İHFM, 1950, s. 210.

mühürlerin fekkini cezalandıran bir takım yaptırımlar da eklenmiştir. Bunlar arasında vasiyetnamelerle ilgili yapılan sahtecilikler diğer sahteciliklere nazaran daha ağır cezalandırılmıştır³².

İmparatorluk devrinin başlangıcında, yazılı şeklin uygulama alanı genişlediğinden vasiyetnamelerin dışındaki belgelerde yapılan sahtecilikler de cezalandırılmıştır³³.

1.3.2. Cermen Hukuku

Cermen hukuk sisteminde belgede sahtecilik suç sayılmıştır. Bu hukuk sisteminde özellikle resmi belge üzerinde yapılan sahtecilikler ağır bir şekilde cezalandırılmıştır³⁴. Cermen Hukuk sisteminde sahtecilik suçları ile ilgili olarak; Theodoricus'un emirnamesinde ölüm cezası, Longobart Kanununda eylemi gerçekleştiren elin kesilmesi, Vizigotların Kanununda ise kral emirlerinin taklit edilmesi veya değiştirilmesi durumunda ya malların yarısının müsadere edilmesi ya da elinin kesilmesi cezaları öngörülmüştü³⁵.

1.3.3. Kilise Hukuku

Kilise hukuku, dini yükümlülükler uymayanlara uygulandığı gibi toplum düzenini bozan ve dini nitelikte olmayan eylemlere de uygulanır³⁶.

Kilise hukuk sisteminde daha çok papalığa ait mektup ve vesikalarda yapılan sahtekarlıklarla ilgili düzenlemeler mevcuttu. Her kim böyle bir sahteliğin farkına vardığı günden itibaren yirmi gün içinde bunu yok etmezse papa tarafından aforoz edilirdi. Aynı fiil bir rahip tarafından işlenirse, bu rahip ruhani görevleri yapmaktan ve ruhban sınıfına mahsus imtiyaz ve dokunulmazlıkları kullanmaktan yasaklanırdı³⁷.

³²Erman, s. 161-162.

³³Gökçen, s.38.

³⁴Erman, s. 163.

³⁵Ali Üstüner, *Resmi Belgede Sahtecilik Suçu*, Diyarbakır: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2013, s. 32.

³⁶Kayıhan, İçel. *Ceza Hukuku Genel Hükmeler*, İstanbul: Beta Yayınevi, 2014, s. 69.

³⁷Erman, s. 163.

Kralık belgelerinde sahtekarlık sadece bir rahip tarafından işlenirse suç sayılır ve bu kimseden rütbesi alınır, şerefsizlik damgası vurulur ve sürgün cezaları ile cezalandırılırdı. Bunun dışında kalan sahtecilik suçları kilise ceza hukukunun çerçevesine girmezdi ve halen de girmemektedir³⁸.

1.3.4. Orta Çağ Hukuku

Ortaçağ hukukunda sahtekarlık şiddetli bir şekilde cezalandırılmıştır. Sahtecilik suçunu işleyenler hakkında Kral Roteri emirnamesine göre elin kesilmesi cezası ile öngörülmüştü³⁹.

Sahtecilik bakımından resmi-özel, milli-yabancı belge ayırımına gidilmiş, resmi belgede yapılan sahtecilik özel belgede yapılanaya göre, milli belgede yapılan sahtecilik ise yabancı belgede yapılanaya göre daha ağır cezalandırılmıştır. Ayrıca bazı kanunlarda suçun failinin resmi sıfatının bulunması, faillerin daha ağır cezalara çarptırılmasına neden olmuştur⁴⁰.

1.3.5. Yakın Zamanlar Hukuku

Fransada çeşitli dönemlerde çıkartılan Kral Emirnamelerinde, sahtecilik ile ilgili önemli hükümler düzenlenmiştir. 1680 tarihinde çıkarılan “Sahtekarlık Fermanı” bu hususta yapılan önemli bir düzenleme olmuştur. ‘Sahtekarlık Fermanı’nda, sahtecilik fiilleri özel kişiler ve memurlar tarafından işlenen sahtecilik fiilleri şeklinde ayrı ayrı cezalandırılmıştır⁴¹. Yapılan bu sahteciliklerin yaptırımı olarak ölüm cezaları bile öngörülmüştü. Ayrıca memurlar tarafından görevleri sırasında işlenen eylemler sivil kişilere göre daha hafif cezalandırılırdı.

1.3.6. İslam Hukuku ve Osmanlı Devleti Hukuku

İslam Ceza Hukukunun kaynakları Kur’an, sünnet, icma ve kıyastır. Suçlar kullun haklarına, Allah’ın haklarına karşı olanlarla taziren cezalandırılan suçlar olmak üzere üçe ayrılıyordu⁴².

İslam Hukuku’nda resmi belgede sahtecilik eylemleri ile devlet memurları tarafından işlenen sahtecilik eylemleri taziren cezalandırılmıştır⁴³. Sahte bir makbuz

³⁸Erman, s. 164.

³⁹Erman, s. 164.

⁴⁰Erman, s. 164.

⁴¹Üstüner, s. 33.

⁴²Öztürk, Erdem, s. 49-50.

⁴³“Bir İslam Ceza Hukuku terimi olarak Taz’ir, hakkında hadd ve kefarete çeşidinden cezalar

ile köylüden vergi tahsil eden devlet memurlarından hem bu paraların geri alınması hem de taziren cezalandırılmaları yoluna gidilmesi buna örnek olarak gösterilebilir⁴⁴.

Osmanlı imparatorluğu döneminde genel olarak islam hukukuna ilişkin kurallar uygulanmıştır.

Osmanlı İmparatorluğu döneminde mühürleri; şahsi mühürler, resmi mühürler ve vakıf mühürleri olarak ayırmak mümkündür. Bu mühürlerin her birinin hem kullanıldıkları yerler, hem de kullanım biçimleri farklıdır. Osmanlılarda mühür denilince akla ilk gelen ve diğerlerinden farklı olan mühür, mühr-i humayun denilen padişah mühürleridir⁴⁵.

Osmanlı İmparatorluğu döneminde bir belge merkeze ulaştığında yapılan ilk işlerden biri mührün sahih olup olmadığını kontrol etmektir. Mührün gerçekte belgede adı olan şahsa ait olmadığı tespit edilirse “sahtedir” şerhi düşülürdü. Ve sahtekarın bulunup cezalandırılması yoluna gidilirdi⁴⁶.

Belgede sahtecilik suçlarına ilişkin ilk düzenleme 1256(Hicri) tarihli Kanuni Ceza’da yer almaktadır. 1267(Hicri) tarihli Kanunu Cedit’te, Faslı Sani’de(12.madde) belgede sahtecilik suç sayılmıştır. 1274(Hicri) tarihli Ceza Kanunname-i Hümayunun 15’inci faslında sahtekarlık suçları düzenlenmişti⁴⁷.

1.3.7. Cumhuriyet Dönemi

Mühürde sahtecilik cürümleri 1926 tarihinde kabul edilen İtalyan Ceza Kanununun iktibas edilmesi suretiyle kabul edilen 765 Sayılı Türk Ceza Kanununun 332 ve 333’üncü maddelerinde düzenlenirken evrakta sahtekarlık suçları ise 339, 349, 341 ve devamı maddelerinde yer almıştır. Mühürde sahtecilik suçu 01.06.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununun 202’nci maddesinde düzenlenirken, belgede sahtecilik suçları ise 204, 205’inci ve devamı maddelerinde düzenlenmiştir.

bulunmayan suç ve günahlarla, Allah ve kul hakkı olarak yerine getirilen ,tayini ve miktarı devlet otoritesine bırakılmış cezadır.” Yılmaz Yurtseven, “Klasik Dönem Osmanlı Ceza Hukukunda Taz’ir Suç ve Cezaları”, *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.9(2001): s. 278.

⁴⁴Erman, s. 181.

⁴⁵Mübahat S. Kütükoğlu, *Osmanlı Belgelerinin Dili*, İstanbul: Kubbealtı Neşriyatı, 1998, s. 84.

⁴⁶Kütükoğlu, s. 96.

⁴⁷Gökçen, s. 40-41.

5237 sayılı Kanunun 204'üncü maddesindeki ‘‘Resmi belgede sahtecilik suçu’’; 765 sayılı TCK’nın 339, 340, 341, 346, 350, 352, 355, 356’ncı maddelerinde düzenlenen ‘‘kamu görevlisinin (memur)’’ ve 342’nci maddesindeki ‘‘sivil kişinin’’ resmi belgenin sahteciliği ile kimlik ve benzeri belgelerde, özel yarar sağlayan belgelerde sahtecilik suçlarında ve sahte resmi belgenin kullanılması eylemlerinin tamamını kapsamaktadır⁴⁸.

Genel olarak sahtecilik suçları hem 765 sayılı TCK’da hem de 5237 sayılı TCK’da kamu güvenine karşı suçlar arasında düzenlenmiştir. Bu suçlarla korunmak istenen yarar ise kamu yararadır.

765 sayılı TCK’da düzenlenen sahtecilik suçları 01.06.2005 tarihinde yürürlükten kaldırılmıştır. 765 sayılı TCK’da düzenlenen mühürde sahtecilik suç hakkında aşağıda ayrıntılı bilgi verilecektir.

1.4. MÜHÜRDE SAHTECİLİK SUÇUNUN BENZER SUÇLAR İLE KARŞILAŞTIRILMASI

1.4.1. Görevi Kötüye Kullanmak Suçu

Mühürde sahtecilik suçu, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nda kamu güvenine karşı işlenen suçlar arasında düzenlenirken, ‘‘görevi kötüye kullanma’’ suçu ise kamu idaresinin güvenilirliğine ve işleyişine karşı işlenen suçlar arasında düzenlenmiştir.

Kamu görevlilerinin işledikleri sahtecilik suçları ‘‘görevi kötüye kullanmak’’ suçunun özel bir düzenlemesidir⁴⁹. Bu nedenle herhangi bir eylemde ‘‘görevi kötüye kullanma’’ suçunun oluşup oluşmadığını irdelemek için öncelikle sahtecilik suçunun unsurlarının oluşup oluşmadığına bakılacaktır. Sahtecilik suçunun oluşmaması halinde bu durumda torba hüküm olarak kabul edilen ‘‘görevi kötüye kullanma’’ suçunun oluşup oluşmadığına bakılacaktır.

765 sayılı Türk Ceza Kanununun 230’uncu maddesinde düzenlenen ‘‘görevi ihmal’’ suçları ile 240’ıncı maddesinde yer alan ‘‘görevi kötüye kullanmak’’ suçlarının 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nda bir potada değerlendirilerek 257’nci

⁴⁸Kaylan, s. 181-182.

⁴⁹Erman, Özek, s. 225-226.

maddesinde görevi kötüye kullanmak başlığı altında yer alarak bu suçun oluşması için olmazsa olmaz şart olarak kabul edilen kişilerin mağduriyeti, kamunun zararı ve kişilere haksız kazanç sağlanması aranmaktadır^{50 51}. Mühürde sahtecilik suçunda da, "görevi kötüye kullanma" suçunda olduğu gibi kişilerin mağduriyeti, kamunun zararı ya da kişilerin haksız kazanç sağlanması aranmaktadır. Ceza genel kurulu da 20.10.2009 tarih ve 2009/175 Esasi 2009/237 Karar sayılı kararında TCK'nın 257/1'inci maddesindeki "görevi kötüye kullanma" suçunun oluşabilmesi için, 'kamu görevlisinin görevinin gereklerine aykırı davranması ile birlikte, bu aykırı davranış nedeniyle kişilerin mağduriyetinin, kamunun zararının ya da haksız bir kazancın elde edilmesi gerekir'⁵². Şeklindeki ilamında "görevi kötüye kullanma" suçunun unsurlarını açıklamıştır.

5237 sayılı TCK'nın 202 ve 765 sayılı TCK'nın 332 ve 333'üncü maddelerinde düzenlenen mühürde sahtecilik suçu özgü bir suç değildir. Hem kamu görevlileri hem de sivil kişiler tarafından işlenebilir. 5237 sayılı TCK'nın 257'nci maddesinde düzenlenen "görevi kötüye kullanma" suçu ile 765 sayılı TCK'nın 230'uncu maddesinde düzenlenen "görevi ihmal" suçları ile 240'ıncı maddesinde düzenlenen görevi kötüye kullanmak suçları ise sadece kamu görevlileri tarafından işlenebilir.

⁵⁰Ertan Aydil, *Yetkili Kamu Görevlisinin Resmî Evrakta Sahtekarlık Suçu*, İstanbul: Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2006, s. 20.

⁵¹Ceza Genel Kurulu 23.02.2013 tarih, 2010/176 Esas, 2010/31 Karar sayılı kararıyla;

... 'Buna göre; 765 sayılı TCK'nın 240. maddesindeki suçun oluşumu için norma aykırı davranış yeterli iken; 5237 sayılı TCK'nın 257/1. maddesindeki suçun oluşabilmesi için, norma aykırı davranış yetmemekte; bu davranış nedeniyle, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olunması ya da kişilere haksız bir kazanç sağlanması gerekmektedir.

O halde, 765 sayılı TCK'nın 240. maddesindeki görevde yetkiyi kötüye kullanma suçu, memur sayılan kişinin kasten görevinin gereklerine aykırı hareket etmesi ile oluşurken, 5237 sayılı TCK'nın 257/1. maddesindeki suçun oluşabilmesi için, kamu görevlisinin kasten görevinin gereklerine aykırı davranışının yanında bu davranış nedeniyle kişilerinin mağduriyetinin, kamunun zararının ya da kişilere sağlanmış haksız bir kazancın bulunması zorunludur.

Somut olayda; hüküm verdiği sırada unuttuğu ve sonucuna etki etmeyeceğini düşündüğü tali birhususla ilgili olarak, devletin eksik harç almak suretiyle zarar etmesini engellemek düşüncesinden hareketle ve mesleki bilgi eksikliğinden dolayı, yanlış bir şey yapmadığı düşüncesiyle, üzerine paraf ve imza da atmak suretiyle hükümde sonradan değişiklik yapan sanık hakim, görevi kötüye kullanma kastı ile hareket ettiğinden söz edilemez.

Bu itibarla, sanık hakkında hukuka aykırı eylemi nedeniyle disiplin soruşturması yapılmasına bir engel bulunmamakla birlikte, manevi unsur yokluğu nedeniyle oluşmayan görevi kötüye kullanma suçu ile ilgili olarak, temyiz itirazlarının reddiyle beraat hükmünün tebliğnamedeki düşünceye uygun olarak onanmasına karar verilmelidir'. Şeklindeki kararıyla TCK 257/1 maddesindeki suçun oluşması için gerekli şartları açıklamıştır. (Hukuk medeniyeti, <Hukukmedeniyeti.org>., (son erişim tarihi: 12 Kasım 2017)

⁵²Mustafa Albayrak, *Bilimsel Görüşler, Yargıtay CGK ve Ceza Daireleri Kararları Işığında Notlu-Atıflı- Uygulamalı Türk Ceza Kanunu*, Ankara: Adalet Yayınevi, 2013, s. 160.

1.4.2. Resmi Belgede ve Özel Belgede Sahtecilik Suçları

Özel belgede sahtecilik ve resmi belgede sahtecilik suçları, mühürde sahtecilik suçları gibi Türk Ceza Kanunu'nun dördüncü bölümündeki "Kamu Güvenine Karşı Suçlar" kısmında düzenlenmiştir. 5237 sayılı Kanunun 204'üncü maddesindeki "Resmi belgede sahtecilik suçu"; 765 sayılı TCK'nın 339, 340, 341, 346, 350, 352, 355, 356'ncı maddelerinde düzenlenen "kamu görevlisinin (memur)" ve 342'nci maddesindeki "sivil kişinin" resmi belgenin sahteciliği ile kimlik ve benzeri belgelerde, özel yarar sağlayan belgelerde sahtecilik suçlarında ve sahte resmi belgenin kullanılması eylemlerinin tamamını kapsamaktadır⁵³.

TCK'nın 207'inci maddesinde "Özel Belgede Sahtecilik" suçu başlığı altında düzenlenen suç, birinci fıkrada "özel belgede sahtecilik", ikinci fıkrada ise, "sahte özel belgeyi sahte olduğunu bilerek kullanma suçu" olarak değerlendirilmiştir. Özel belgede sahtecilik suçu 765 sayılı kanunun 345'inci maddesinde düzenlenirken, sahte özel belgeyi bilerek kullanma suçu ise 765 sayılı kanunun 346'ncı maddesinde düzenlenmekteydi.

Resmi belgede sahtecilik ve özel belgede sahtecilik suçlarını cezalandırmakla korunmak istenen hukuki yararın ne olduğu sorunu, "belge" kavramına verilecek anlama bağlıdır⁵⁴. Kanunumuzda belge kavramının tanımı yapılmamıştır. "Belge" kavramından ne anlaşılması gerektiği öğretide tartışmalıdır. Bu tartışma belgeden söz edilebilmesi için, bunun bir düşünceyi içeren yazı parçası olmasının gerekip gerekmediği konusunda ortaya çıkmaktadır. Tezcan, Erdem ve Önok'a göre belge, hukuki açıdan önem taşıyan ve onu oluşturan kişinin delil oluşturmak amacıyla beyanını içeren yazı parçasıdır. Bu tanımdan da anlaşıldığı üzere belgenin yazılılık, düzenleyicisinin belli olması ve belli bir içeriğinin bulunması olmak üzere üç unsuru vardır⁵⁵. Yurtcan'a göre belge, yazının bir kağıt üzerine yazılmasıdır. Bir belgeden söz edilebilmesi için, kağıt üzerindeki yazının içeriğinin hukukî bir değer taşıması, hukukî bir hüküm ifade etmesi ve hukukî bir sonucu doğurmaya elverişli olması gerekir⁵⁶. Gökçan'a göre belge; hukuki sonuç

⁵³Kaylan, s. 181-182.

⁵⁴Veli Özer Özbek, Mehmet Nihat Kanbur, Koray Doğan, Pınar Bacaksız, İlker Tepe, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, Ankara:Seçkin Yayıncılık, 2014, s. 761.

⁵⁵Tezcan, Erdem, Önok, s. 807-811.

⁵⁶Erdener Yurtcan, "Yargıtay Kararları Işığında Sahtecilik Suçları", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Kasım 2015: s. 72.

doğurmaya elverişli bir irade beyanını içeren ve düzenleyicisinin kim olduğunu da belli olduğu yazılı evrak olarak tanımlanabilir⁵⁷. Gökçen belgeyi, olayları nakleden, içerdiği irade beyanları hukuken değer taşıyan ve belirli kimseler tarafından oluşturulan her türlü yazı olarak tanımlamıştır⁵⁸. Kanaatimizce belge, belirli kimseler tarafından oluşturulan ve herhangi bir şey üzerinde yazılan, yazıldığında hukuk dünyasında hukuken hüküm ifade eden her türlü yazıdır.

Resmi belgede sahtecilik suçunun oluşabilmesi için öncelikle ortada yukarıdaki özellikleri taşıyan bir belgenin olması gerekir denilebilir. Ancak bu belgenin de ‘‘bir kamu görevlisi tarafından görevi gereği’’⁵⁹ düzenlenmiş olması gerekir. Düzenlenmiş olması suçun oluşması için yeterlidir. Özel belgede sahtecilik suçunun oluşabilmesi için ise öncelikle aynı şekilde yukarıda özellikleri belirtilen bir belgenin olması gerekir. Ancak söz konusu belgenin resmi belge niteliğinde olmaması gerekir. İkinci olarak Özel belgeyi sahte olarak düzenlemek veya gerçek bir özel belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştirmenin yanında ayrıca söz konusu belgenin kullanılmış olması da gerekir. Mühürde sahtecilik suçunun oluşabilmesi için ise ortada belli özelliklere sahip bir mührün olması gerekir. Mühür de esasında geniş anlamda bir belgedir. Ancak kanun koyucu mühürlerin kullanıldıkları alan ve işlevlerini dikkate alarak mühürde sahtecilik suçunu farklı bir maddede düzenlemiştir.

Mühürde sahtecilik suçu özgü bir suç değildir. Hem kamu görevlileri hem de sivil kişiler tarafından işlenebilir. Resmi belgede sahtecilik suçlarında ise kanun koyucu ikili bir ayrıma gitmiştir. 204’üncü maddenin ikinci fıkrası sadece kamu görevlileri tarafından işlenebilecekken, 204.maddenin birinci fıkrasında düzenlenen suç ile özel belgede sahtecilik suçları ise herkes tarafından işlenebilecek suçlardır.

Mühürde sahtecilik suçu ile Resmi belgede sahtecilik ve Özel belgede sahtecilik suçlarında aldatma kabiliyetinin varlığı ortak unsurdur. Bu suçlar açısından herhangi bir eylemde aldatma kabiliyetinin bulunmaması halinde suç oluşmaz. Ayrıca aşağıda sahtecilik suçlarının ortak unsurlarından bahsedilecektir.

⁵⁷Hasan Tahsin Gökçan, ‘‘Resmi Belgede Sahtecilik Suçu’’, *Ankara Barosu Dergisi*. Yaz 2009: s. 96.

⁵⁸Gökçen, s. 71.

⁵⁹Nurullah Tekin, ‘‘Resmi Belgede Sahtecilik Suçunda Bazı Özel Durumlar’’, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*. Ekim, 2014: s. 909.

Bu ortak unsurlar hem mühürde sahtecilik suçu hem de diğer sahtecilik suçları açısından geçerlidir.

Mühürde sahtecilik suçu, 5237 sayılı TCK'nın 205'nci maddesinde düzenlenen "resmi belgeyi bozmak, yok etmek ve gizlemek" suçu, 206'ncı maddede düzenlenen "resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyanda bulunma" suçu, 208'inci maddede düzenlenen "özel belgeyi bozmak, yok etmek veya gizlemek" ve 209'uncu maddede düzenlenen "açığa atılan imzanın kötüye kullanılması" suçlarından da bazı yönleriyle farklıdır⁶⁰.

1.4.3. Kıymetli Damgada Sahtecilik Suçu

Kıymetli Damgada Sahtecilik suçu, mühürde sahtecilik suçu gibi Türk Ceza Kanunu'nun dördüncü bölümündeki "Kamu Güvenine Karşı Suçlar" kısmında düzenlenmiştir.

5237 sayılı TCK'nın 199'uncu maddesinde düzenlenen kıymetli damgada sahtecilik suçu 765 sayılı kanunun 322 ve 327'inci maddelerinde düzenlenmiştir⁶¹.

Kıymetli damga, bir verginin veya harcın ödendiğini gösteren bir belgedir. Suça konu kıymetli damga suçunun oluşabilmesi için, kıymetli belgenin suç tarihinde kullanılabilmesi gerekir⁶².

⁶⁰Yeni Türk Ceza Adaleti Sistemi Tanıtım Sitesi, <www.ceza-bb.adalet.gov.tr>., (son erişim tarihi: 25 Kasım 2017)

⁶¹8. Ceza Dairesi, 14.04.2010 tarih, 2008/12336 Esas, 2010/5909 Karar sayılı Kararıyla; 1- "Sanıkların sahte damga ve posta pulu basıp tedavüle koyma şeklinde gerçekleşen eylemlerinin, 765 sayılı TCK'nın 316/1, 322. Maddeleri ile 5237 sayılı TCK'nın 199/1-4 madde ve fıkralarına aykırılık oluşturduğu gözetilerek, anılan her iki yasanın uygulama olanağı bulunan leh ve aleyhteki bütün hükümleri denetime olanak verecek biçimde ayrı ayrı ele alınıp değerlendirildikten ve uygulandıktan sonra, sonuçları karşılaştırılarak lehe olan yasanın belirlenmesi ve buna göre bir karar verilmesi gerekirken, böyle bir değerlendirme ve karşılaştırma yapılmadan, sadece soyut norm karşılaştırmasıyla yetinilerek sanıklar aleyhine sonuç doğuracak biçimde 5237 sayılı TCK'nın uygulanması,..." şeklinde karar vermiştir

(Necati Meran, *Dolandırıcılık, Sahtecilik, Güveni Kötüye Kullanma*, Ankara: Seçkin Yayınevi, 2013, s. 365.)

⁶²Özgür Katip Kaya, *Yeni Türk Ceza Adaleti Sistemi Tanıtım Sitesi*, <www.ceza-bb.adalet.gov.tr>., (son erişim tarihi: 25 Kasım 2017)

Bir damganın kıymetli damga sayılabilmesi için:

- Özel bir kanuna dayalı olarak çıkarılmış olması gerekir.
- Damganın resmi olarak sürümde olması gerekir.
- Üzerinde iptal olduğuna ilişkin işaret bulunmaması gereklidir⁶³.

Kıymetli damgada sahtecilik suçu da mühürde sahtecilik suçu gibi seçimlik hareketli bir suç olarak tanımlanmıştır. TCK'nın 199'uncu maddenin birinci fıkrasına göre kıymetli damgada sahtecilik suçunun seçimlik hareketleri "sahte olarak üretmek", "ülkeye sokmak", "nakletmek", "muhafaza etmek", veya "tedavüle koymak" şeklindedir. İkinci fıkrada "sahte olarak üretilmiş damgayı bilerek kabul etmek", üçüncü fıkrada, "sahteliğini bilmeden kabul ettiği kıymetli damgayı bu niteliğini bilerek tedavüle koymak" eylemleri cezalandırılmıştır. Kıymetli damga sayılacak damgalı kağıt ve pullar, maddenin son fıkrasında belirtilmiştir. Mühürde sahtecilik suçunda ise 765 sayılı kanunun 332'nci ve 333'üncü maddelerinde 5237 sayılı kanunun ise 202'nci maddesinde hangi mühürlerin sahte olarak üretilmesi veya kullanılmasının suç sayılacağı sayılmıştır.

1.4.4. Mühür Bozma Suçu

Mühür bozma suçu, mühürde sahtecilik suçu gibi Türk Ceza Kanunu'nun dördüncü bölümündeki "Kamu Güvenine Karşı Suçlar" kısmında düzenlenmiştir.

5237 sayılı kanunda 203'üncü maddede düzenlenen mühür bozma suçu, 765 sayılı kanunda 174'üncü maddede düzenlenmişti.

Mühür bozma suçunda cezalandırılan şey, kanunun veya yetkili birimlerin emrine uyularak konulan mühürlerin kaldırılması veya mühür kaldırılmasa da konuluş amacına aykırı hareket edilmesidir⁶⁴. Bu suçla korunan hukuki menfaat, devletin kamusal faaliyetin yürütülmesi için alınan önlemlerin kaldırılmasını engellemek suretiyle kamu otoritesidir⁶⁵. 765 sayılı kanunda 274'üncü maddede yer alan bu suçun yerinin değiştirilmesi doğru olmamıştır. Çünkü burada mührün üretimi değil, yetkili makamlar tarafından bir şeyin saklanması ve koruma altına alınmasını

⁶³Abdullah Pulat Gözübüyük, *Türk Ceza Kanunu Açıklaması*, 5. Baskı, 4 Cilt, İstanbul: Kazancı Hukuk Yayınları, 1988, s. 561.

⁶⁴Keskin Kaylan, *Yeni Türk Ceza Adalet Sistemi Tanıtım Sitesi*, <www.ceza-bb.adalet.gov.tr>., (son erişim tarihi: 25 Kasım 2017)

⁶⁵Meran, s. 383.

sağlamak için konulan mührün kaldırılması veya yok edilmesi söz konusudur. Burada korunan menfaat mühür değil ve devletin otoritesini temsil eden mührün fek edilmek suretiyle bu otoritesinin bertaraf edilmesidir⁶⁶.

Bu suçun maddi konusu, kanun veya yetkili birimlerin emirleri doğrultusunda bir şeyin muhafazasını veya varlığının aynen muhafazasını sağlamak amacıyla, konulan mührüleri kaldırmak veya konuluş amacına aykırı olarak hareket etmektir⁶⁷. Mühürde sahtecilik suçunun maddi konusunu ise TCK'nın 202'nci maddesinde geçen kurumlar tarafından kullanılan mührülerin sahte olarak üretilmesi veya kullanılması oluşturur.

Görüldüğü üzere mühür bozma suçunda mühürde sahtecilik suçundaki bir mührün sahte olarak üretilmesi veya bu mührün kullanımı değil, üzerinde işlem yapılan eşyanın ilgisinin tasarruf alanından çıkarıldığını belirtir biçimde eşya ya da ondan faydalanılmasını sağlayan vasıta veya üzerine konulan işaretlerin kaldırılması veya konuluş amacına aykırı hareket edilmesi söz konusudur. Buradaki mühür TCK 202'deki mührülerden farklıdır. Bu mührün maddi yapısının bir önemi yoktur⁶⁸. Bir kağıt olabileceği gibi balmumu, kurşun da mühür olarak kullanılmış olabilir. Önemli olan, kamu idaresinin otoritesini açıklamaya elverişli olarak eşya üzerine konulabilecek bir madde olmasıdır. Suçun oluşabilmesi için mutlaka konulmuş bir mührün varlığı gereklidir. Mühürleme yapıldığına dair tutanak tutulması yeterli olmayıp mührün fiilen, yasal şekil koşullarına uyularak konulmuş olması gerekir. Aksi halde suçun oluşmasından söz edilemez⁶⁹. Yargıtay 4.Ceza Dairesi 11.04.2007 tarih ve 2006/504 Esas, 2007/3411 Karar sayılı kararıyla; fiilen mühürlemenin olup olmadığının tespiti amacıyla mühürleme tutanağını düzenleyenlerin tanık sıfatıyla dinlenilmesi gerektiğini belirterek yerel mahkemece kurulan hükmü eksik inceleme yapılması nedeniyle bozmuştur.

⁶⁶ Süheyl Donay, Mahmut Kaşıkçı, *5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu*, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2004, s. 268-269.

⁶⁷ Kaylan, *Yeni Türk Ceza Adalet Sistemi Tanıtım Sitesi*, <www.ceza-bb.adalet.gov.tr>., (son erişim tarihi: 25 Kasım 2017)

⁶⁸ Gözübüyük, s. 1127.

⁶⁹ Mehmet Emin Artuk, Caner Yenidünya, "Mühür Fekki Cürmü", *Polis Dergisi* sayı 6(2003): s. 348.

1.5. SAHTECİLİK SUÇLARINDA GENEL OLARAK KABUL EDİLEN ORTAK UNSURLAR

Mühürde sahtecilik suçunun sahtecilik suçları arasında yer alması nedeniyle bu konunun daha iyi anlaşılabilmesi için hemen bütün yazarlarca kabul edilen sahtecilik suçlarının ortak unsurlarından bahsedilecektir.

Genel ve ortak olan bu unsurlar, bazı yazarlara göre üç taneyken bazı yazarlara göre dört tanedir. Copelli, Garraud ve Garçon'a göre bu unsurlar; gerçeğin değiştirilmesi, zarar ve kast iken, Negri ise bu unsurları; gerçeğin değiştirilmesi, gerçeğin taklidi ve zarar olarak sıralar. Majno'ya göre bu ortak unsurlar; kast, gerçeğin taklidi, iğfal kabiliyeti ve zarar imkanıdır. Carrara, Zerboglio ve Crivellari- Suman'a göre ise sahteciliğin unsurları; gerçeğin değiştirilmesi, kast, gerçeğin taklidi ve zarardır⁷⁰.

Aşağıda sahtecilik suçlarında genel olarak kabul edilen ortak unsurlar yargıtay kararları ışığında açıklanacaktır.

1.5.1. Aldatma Kabiliyeti

Aldatma kabiliyeti kavramı 765 sayılı Türk Ceza Kanununda yer almadığı halde Öğretide ve yargı kararlarında sahtecilik suçunun oluşması için zorunlu koşul olarak aranmaktaydı. Aldatma kabiliyeti "iğfal"⁷¹ kabiliyeti, "aldatma gücü", "aldatma yeteneği" olarak da ifade edilmiştir. Bu husus resmi belgede sahteciliğin düzenlendiği 5237 sayılı TCK'nın 204/1, 204/2 ile özel belgede sahteciliğin düzenlendiği TCK'nın 207'nci maddesinde "aldatacak şekilde" olarak kullanılmıştır⁷².

Aldatmak sözlükte; "beklenmedik bir davranışla yanıltmak", "karşısındakinin dikkatsizliğinden, ilgisizliğinden yararlanarak onun üzerinden kazanç sağlamak", "iğfal etmek", "ihamet etmek" gibi anlamlarda kullanılmaktadır⁷³.

⁷⁰Erman, Özek, s. 246-247.

⁷¹İğfal kelimesi sözlükte; "aldatma, ayartma, kandırma, baştan çıkarma anlamlarında kullanılmaktadır. (Türk Dil Kurumu, <www.tdk.gov.tr>, (son erişim tarihi: 16 Kasım 2017)

⁷²Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 478.

⁷³Türk Dil Kurumu, <www.tdk.gov.tr>, (son erişim tarihi: 16 Kasım 2017)

Aldatma kabiliyetinin ölçüsü gerçekte sahte olan bir şeyin görünüşte doğru olduğuna inanılması, söz konusu şeyin sahte olduğunun anlaşılması için dikkatli bir incelemeyi gerektirmesidir. Eğer bir şeyin görünüm itibariyle, ilk bakışta sahte olduğu anlaşılıyorsa, o şeyin aldatma kabiliyeti yoktur. Ve bu durum da kamu güvenine karşı herhangi bir zarar da vermemektedir. Kamu güvenine zarar vermediği içinde bu fiil suç oluşturmamaktadır. Yeni Türk Ceza Kanunu da bu görüş doğrultusunda yapılmıştır⁷⁴.

Evrakta sahtekarlık suçlarında yapılan sahtecilik ilk bakışta ve herkes tarafından anlaşılabilir bir sahtecilikse sahtecilik suçu oluşmaz. Aldatma kabiliyetinin varlığı için sahteliciliğin pek bariz, açık ve ilk görüşte anlaşılabilir nitelikte olmaması gerekir⁷⁵. Yargıtay da bu görüştedir⁷⁶.

Yargıtay 11.Ceza Dairesi 27.12.2012 tarih ve 2010/1853 Esas ve 2012/22640 karar sayılı ilamıyla başka somut bir olayda; sanığın 35 S 01256 sayılı plakayı sahte olarak oluşturup kullandığını hazırlık aşamasında alınan beyanlarında kabul etmesi 17.01.2007 tarihli ekspertiz raporunda belgenin hüsünüyetli kişilere karşı kullanıldığında aldatma kabiliyetine haiz olduğunun belirtilmesi nedeniyle, suça konu belgenin aldatma yeteneğinin bulunup bulunmadığının tespiti açısından suça konu belgenin nesnel olarak çok sayıda kişiyi aldatacak nitelikte olması ve ilk bakışta dikkati çekmesinin daha zor olması nedeniyle aldatma yeteneğinin bulunduğunu kabul ederek yerel mahkemece kurulan beraat hükmünü bozmuştur⁷⁷.

Aldatma gücünün objektif olarak saptanması gereklidir. Belirli bir kişiyi değil birçok kişiyi kandıracak nitelikte bulunmalıdır. Kamu görevlilerinin bilgisizliği

⁷⁴Doğan Soyaslan, *Ceza Hukuku Özel Bölümler*, Ankara: Yetkin Basımevi, 2012, s. 487.

⁷⁵Kubilay Taşdemir, Ramazan Özkepir, *Uygulamada-Öğretide Belgelerde Sahtecilik Mala Karşı Suçlar ve Bilişim Alanında Suçlar*, Ankara: Adil Yayıncılık, 1998, s. 101.

⁷⁶Yargıtay 11. Ceza Dairesi, 03.04.2013 tarih, 2011/10411 Esas, 2013/5517 Karar sayılı ilamıyla ‘‘20.05.2008 tarihli bilirkişi raporunda; suça konu lisans diploması fotokopisinin akademik eğitim görmüş ve bu konuda profesyonelce uğraşanlara karşı işgal kabiliyetini haiz olmadığı, bunun dışında kalan kişi ve mercilerce işgal kabiliyetini haiz olduğu şeklinde kanaat belirtildiği, sanığın daha önce usulüne uygun biçimde aldığı önlisans diplomasının bazı bölümlerini değiştirip fotokopi edilmesiyle elde edilen suça konu belgenin, asıl olmayıp onaysız fotokopiden ibaret olup hukuki sonuç doğurmayacağı, yapılan sahteciliğin belli bazı kişilere karşı değil, objektif olarak herkese karşı aldatma yeteneğine sahip olmasının gerektiği ve sanığın kastı birlikte değerlendirildiğinde, aldatma yeteneğinin bulunmaması nedeniyle sahtecilik suçunun unsurları itibariyle oluşmadığı dosya içeriğine uygun olarak kabul ve takdir kılınmış olup, Cumhuriyet savcısının yerinde görülmeyen temyiz itirazlarının reddiyle sonucu itibariyle doğru olan beraat hükmününün onanmasına’’ şeklinde karar vermiştir.(T.C. Adalet Bakanlığı UYAP Bilişim Sistemi, <<http://diğerb.Uyap.gov.tr>>., (son erişim tarihi: 17 Kasım 2017)

⁷⁷T.C. Adalet Bakanlığı UYAP Bilişim Sistemi, <<http://diğerb.Uyap.gov.tr>>., (son erişim tarihi: 17

veya ihmalkârlıkları nedeniyle aldatma kabiliyeti olmayan belge veya belgeler üzerinde işlem yapması belgenin aldatıcılık kabiliyetini göstermeyeceği gibi böyle bir işlemin yapılması bu belgeye veya belgelere hukuki geçerlilik kazandırmaz⁷⁸. Yargıtay da yukarıda belirtilen 27.12.2012 tarihli içtihadıyla bu yönde karar vermiştir.

Sahtecilik suçuna konu olan şeyin aldatma kabiliyetinin olup olmadığının takdiri mahkemeye aittir. Uygulamada mahkemeler sahtecilik suçuna konu olan şeyi duruşmaya getirir ve söz konusu şeyin özelliklerini ve sahteliğin ilk bakışta kolaylıkla anlaşılıp anlaşılmadığını da duruşma tutanağına geçirir. Şayet mahkeme sahteliğe konu şeyin ilk bakışta açık ve seçik bir şekilde sahte olduğunu anlayabiliyorsa resen aldatma gücünün varlığını takdir edebilir. Ancak mahkeme resen aldatma gücünün varlığını tespit edemiyorsa bilirkişiye başvurur. Ancak bilirkişi incelemesi sonucunda düzenlenen rapor mahkeme için bağlayıcı nitelikte değildir. Sadece konusu hukuki bilgiyi aştığından, teknik ve uzmanlık gerektiren bir konu olduğundan bilirkişi tarafından verilen rapor mahkemeyi aydınlatıcı ve mahkemeye yardımcı olmaktadır. Mahkeme duruşma tutanağına geçirdiği gözleme göre ve tüm dosya kapsamını değerlendirerek vicdani kanısına göre karar verir. Yargıtay bir kararında yerel mahkemece kurulan hükmü aldatma kabiliyetinin tespiti açısından suça konu sahte olduğu iddia edilen belgenin duruşmaya getirilip mahkemece incelenmemesi ve özelliklerinin duruşma tutanağına geçirilmemesi gerekçesiyle bozmuştur⁷⁹.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu da 2007/11-245 Esas nolu kararıyla; sanığın yurt dışındaki bir üniversiteden aldığı diploma için denklik işlemi yapılmasını talep ettiği ve neticede denklik belgesi verildiği, daha sonradan söz konusu diplomanın sahte olduğunun tespit edildiği somut olayda; Başvuru tarihinde yürürlükte olan bu husustaki yönetmeliğe göre, belgelerin orjinal olup olmadığının araştırılması

⁷⁸Mustafa Ekinci, Sinan Esen, *Açıklamalı ve İçtihatlı Sahtecilik, Hırsızlık, Gasp, Dolandırıcılık, Emniyeti Suistimal ve Bilişim Alanında Suçlar ile Müşterek Hükümler*, Ankara, Adalet Yayınevi, 2003, s. 4.

⁷⁹Yargıtay 11. Ceza Dairesi, 07.03.2013 tarih, 2011/12316 Esas, 2013/3841 Karar sayılı kararı ile ‘Belgelerde yapılan sahteciliğin aldatma yeteneği bulunup bulunmadığının takdir ve tayini hakime ait olup ... suça konu sahte nüfus cüzdanının duruşmaya getirilip mahkemece incelenip özellikleri zapta geçirilmeden, üzerinde gözlemede bulunulmadan, aldatma yeteneğinin ne şekilde oluştuğu karar yerinde de açıklanıp tartışılmadan ve denetime olanak verecek şekilde dosya içinde bulundurulmadan yetersiz bilirkişi raporu da esas alınmak suretiyle eksik soruşturma ile yazılı şekilde karar verilmesi...’ şeklinde karar vererek belirtilen gerekçeyle yerel mahkemece kurulan hükmü bozmuştur. (T.C. Adalet Bakanlığı UYAP Bilişim Sistemi, <<http://diğerb.Uyap.gov.tr>>., (son erişim tarihi: 17

gerekli⁸⁰ olduğunu, bu araştırmanın belgeyi veren kurum nezdinde yapılabileceğini, somut olayda bu hususta bir inceleme yapılmadığını, inceleme yapılmış olsaydı, suça konu diplomanın sahte olduğu kolaylıkla anlaşılabilceğini, bu durumda denklik belgesinin verilmesinin de söz konusu olmayacağını yönünde karar vererek yerel mahkemece verilen beraat kararını onamıştır⁸¹. Bu somut olayda idari görevin gerektirdiği araştırma yapıldığı takdirde belgenin sahteliği anlaşılabilcek durumda olduğundan belgenin aldatıcılık kabiliyetine sahip olduğu söylenemez. Bu nedenlerle resmi belgede sahtecilik suçundan dolayı beraat kararı verilmesi yerinde olmuştur denilebilir.

Sahteciliğin aldatıcı nitelikte olmaması, çok basit ve kabaca yapılmış olması halinde, suça konu şeyin ilk bakışta sahte olduğunun anlaşılabilmesi halinde kamu güveni zarar görmediği için kamusal zarar da doğmayacak dolayısıyla suç da oluşmayacaktır. Yargıtay da bu görüşte olduğunu belirtmiştir⁸².

Uygulamada bazen sahte belge düzenlenerek dolandırıcılık suçunun işlendiği iddiasıyla hem sahtecilik hem de dolandırıcılık suçlarından dolayı kamu davası açılmaktadır. Bu gibi hallerde mahkemece sahteliğe konu şeyin üzerinde yapılan incelemede aldatıcılık kabiliyetinin bulunmaması halinde beraat kararı verilirken dolandırıcılık suçundan koşulları bulunduğu zaman mahkumiyet hükmü verilebilmekte olduğu gibi her iki suçtan da beraat kararı verilmesi mümkündür. Yargıtayın da bu yönde kararları mevcuttur⁸³.

⁸⁰Kazancı Elektronik Hukuk Yayıncılığı, <www.kazanci.com>., (son erişim tarihi: 17 Kasım 2017)

⁸¹Güngör, s. 24.

⁸²Yargıtay 11. Ceza Dairesi, 12.12.2012 tarih, 2010/10961 Esas, 2012/21590 Karar Sayılı Kararı ile ‘‘ ...Sanık hakkında motorlu araç trafik belgesinde aracın muayenesine ilişkin bilgileri içeren yazı ve rakamlarda tahrifat yapmak suretiyle belgeyi kullandığından bahisle resmi belgede sahtecilik suçundan cezalandırılması talebiyle açılan kamu davasında; belgenin aldatma kabiliyeti bulunduğu kabul edilip yüklenen suçtan sanığın mahkumiyetine karar verilmiş ise de; dosya arasında bulunan motorlu araç trafik belgesinin heyetimizce yapılan incelemesinde; aracın muayenesi kısmındaki silinti ve ilavenin kolaylıkla farkedilebilir olduğunun gözlenmesi, olayın seyrini anlatan 11.04.2007 tarihli kolluk tutanağında; belgenin incelemesinde aracın muayenesi kısmında tahrifat bulunduğu ve muayene tarihinin 1 yıl olarak yapıldığı, bu itibarla muayenenin sahte olabileceğinin belirtilmesi, dosyada bulunan kriminalistik uzmanına ait 21.07.2007 tarihli bilirkişi raporunun da belgede bulunan bilgilerin silinerek yerine mevcut bilgilerin tahrifen yazıldıkları ve bu tahrifatın ilk bakışta ve kolaylıkla dikkat çekeceği görüşünün bildirilmesi ve dosya kapsamına göre de sahteciliğin basit bir kontrol sonucu görevlilerce farkedildiğinin anlaşılması karşısında; anılan belgenin mevcut haliyle iğfal kabiliyeti bulunmadığı gözetilmeden ... olmayan gerekçe ve hatalı değerlendirme ile sanığın beraati yerine yazılı şekilde mahkumiyetine karar verilmesi,’’ şeklinde karar vermiştir.(T.C. Adalet Bakanlığı UYAP Bilişim Sistemi, <<http://diğerb.Uyap.gov.tr>>., (son erişim tarihi: 17 Kasım 2017)

⁸³Yargıtay 15. Ceza Dairesi, 13.01.2014 tarih, 2012/11930 Esas, 2014/52 Karar Sayılı Kararı ile; ‘‘...Resmi belgede sahtecilik suçunda; aldatma yeteneği bulunup bulunmadığının takdirinin

Sahteciliğin aldatmaya elverişli olmaması halinde failin teşebbüsten dolayı cezalandırılıp cezalandırılmayacağı konusu üzerinde durulmalıdır. Aldatma kabiliyeti olmayan yani ilk bakışta hemen fark edilebilen sahtecilikler bakımından teşebbüs hükümlerinin uygulanmaması gerekir. Bunun nedeni TCK'nın 35'inci maddesinin düzenleme şeklinden kaynaklanmaktadır. Bu maddede bir suçun elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icrasına başlanmasından söz edilmektedir. Sahteciliğin aldatmaya elverişli olmaması halinde ortada suçun icrasına başlanması için elverişli bir hareket bulunmamaktadır⁸⁴.

1.5.2. Manevi Unsur

Kasıt unsuru bütün yazarlarca sahtekarlık suçlarının genel ve ortak bir unsuru olarak kabul edilir.

Sahtecilik suçlarının maddi unsuru konusunda olduğu gibi manevi unsuru konusunda da doktrin ve uygulamada fikir birliği yoktur. Maddi unsuru belirlemek zor olduğu gibi manevi unsuru da belirlemek zordur. Maddi unsuru belirlemekteki zorluğa psikolojik unsuru belirlemenin güçlüğü de ilave edilirse birçok failin adaletten kaçtığı görülür.

mahkemeye ait olduğu ve adli emanetin 2009/2004 numarasında kayıtlı olan suça konu sağlık karnesinin celbi sağlanıp mahkeme heyeti tarafından incelenmesi ve tedavi sırasında hastaneye ibraz edilen fotokopisi ile yapılan karşılaştırmasında; sağlık karnesinin orijinal halinde, şikayetçi H. K.'nin fotoğrafının üzerinde resmi mühür ve imzanın yer aldığı, söz konusu fotoğrafın çıkartulmasından sonra üzerinde mühür ve imzanın olmadığı ve C. N.'ya ait olan fotoğrafın yapıştırıldığı, mühür ve imzanın fotoğrafın dışındaki bölümlerde yer aldığı, sağlık karnesinin fotokopisi üzerinde yapılan basit incelemede bile, C. N.'ya ait fotoğrafın sonradan yapıştırıldığının anlaşılabilirdiği, bu haliyle, tedavi için Ç. Ü. T. Fakültesi B. Hastanesine müracaat edildiğinde, hastane görevlileri tarafından, ibraz edilen sağlık karnesinin kontrol edilmesi halinde söz konusu fotoğraf üzerinde, resmi mühür ve imzanın yer almaması, mühür ve imzanın fotoğraf dışındaki bölümlerde yer almış olmasından dolayı, orijinal fotoğrafın çıkartılıp yerine başka bir fotoğrafın yapıştırıldığının kolaylıkla tespit edebileceği ve bu şekilde söz konusu sağlık karnesinin gerçek sahibinin ibraz eden C. N. olmadığını belirlenebilmesinin mümkün bulunduğunun anlaşılması karşısında; sanıkların eylemlerinin, aldatıldığı iddia edilen hastane görevlilerinin denetim olanağını ortadan kaldırmamış olması, yapılan beyanla değil, basit bir incelemeden sonra söz konusu sağlık karnesi üzerindeki fotoğrafın değiştirildiğinin tespit edilebilmesinin mümkün olduğu dikkate alındığında, dolandırıcılık suçunun kurucu unsuru olan hile ögesinin sergileniş açısından mağdurun inceleme olanağını ortadan kaldırmadığından atılı suçun hile unsurunun oluşmayacağı ve aynı gerekçelerle resmi belgede sahtecilik suçunun da kurucu unsuru olan başkalarını aldatma kabiliyetinin somut olayda gerçekleşmediği dikkate alınarak; atılı suçların unsurlarının oluşmadığına dair gerekçeler ile verilen beraat kararlarında bir isabetsizlik görülmemiştir'' şeklinde karar vermiştir.(T.C. Adalet Bakanlığı UYAP Bilişim Sistemi, <<http://diğerb.Uyap.gov.tr>>., (son erişim tarihi: 17 Kasım 2017)

⁸⁴Güngör, s. 26.

Doktrinde hakim fikre göre kastın varlığı için sahtecilik, taklit etmek bilinç ve iradesi araştırılmalıdır. Fail sahtekarlık fiilini bilerek ve isteyerek gerçekleştirmelidir⁸⁵.

Sahtecilik suçlarında kast gerçeğin değiştirildiğini ‘bilme’ ve bu değişikliği ‘isteme’ şeklinde oluşmalıdır. Sahtecilik suçlarının oluşması için tek başına değiştirme veya taklit idaresi yeterli değildir. Sanık ayrıca zarar verme bilinciyle hareket etmelidir⁸⁶. Genel hükümlerde düzenlenen TCK’nın 21’nci maddesinin birinci fıkrasında da kastın bilme ve isteme unsurlarından bahsedilmiştir. Bu açıklamalar ışığında sahtecilik suçlarının kasten işlenebilen suçlar olduğu söylenilebilir.

Mağdurun önceden verdiği açık veya zımni rızası çerçevesinde onun imzasını taklit ederek kullanan fail, mağdura zarar verme kast ve iradesiyle hareket etmiş sayılmayacağından kastın varlığı ileri sürülemez. Burada kamuya ait bir yarar söz konusu olduğu için mağdurun önceden rıza göstermiş olması bu suçta hukuka aykırılığı ortadan kaldırmaz. Ancak mağdurun rızası üzerine mağdurun imzasını taklit ederek kullanan failin mağdura karşı zarar kastı ve iradesi ile hareket etmediği sabit⁸⁷ olmalıdır.

Mağdurdaki rızanın sanıktaki kastı ortadan kaldırabilmesi için rızanın eylemin işlenmesinden önce verilmesi zorunludur. Sahtecilik eyleminin işlenmesinden sonra verilen rıza, önceki kastı ortadan kaldırmaz⁸⁸. Yargıtay da bu konu ile ilgili failde sahtecilik iradesinin bulunmaması halinde, suçun unsurlarının oluşmayacağını belirtmiştir⁸⁹.

Yargıtay başka bir kararında sanığın sahtecilik kastının bulunmaması nedeniyle görevi kötüye kullanma suçundan dolayı cezalandırılması gerektiği yönünde karar vermiştir. Bu durumlarda dahi zarar verme koşulunun gerçekleşmesi

⁸⁵Soyaslan, s. 487.

⁸⁶Ekinci, Esen, s. 6.

⁸⁷Kazancı Elektronik Hukuk Yayıncılığı, < www.kazanci.com >., (son erişim tarihi: 17 Kasım 2017)

⁸⁸Kubilay Taşdemir, Ramazan Özkepir, 5237 Sayılı TCK’da Açıklamalı- İçtihatlı Sahtekarlık Suçları, Ankara, Turhan Kitabevi 2009, s. 43.

⁸⁹Yargıtay 6.Ceza Dairesi 25.4.1985 tarih ve 1985/839 Esas, 1985/3507 Karar sayılı kararıyla ‘ ‘Sanık aşamalarındaki savunmalarında şikayetçi ile tanıştığını ve zaman zaman aralarındaki anlaşma uyarınca onun imzasını taklit ederek hatır bonosunu düzenlendiğini ileri sürmüş, şikayetçi de duruşmadaki anlatımında bunu doğrulamış bulunmasına göre, sahtecilik suçlarının hukuki konusunun kamu güveni olup bu güvenin sahtecilik bilinci ve iradesiyle ihlal edileceği, şikayetçinin imzaya yetki vermesi halinde bu ihlalin bulunamayacağının düşünülmemesi ve savunma tartışılıp değerlendirilmeden hükümlülük kararı verilmesi ’ ’ şeklinde karar vermiştir.(Ekinci, Esen, s.6.)

gerektiğini bildirmiştir. Yani failde başkasına zarar verme iradesinin bulunması gerektiğini bildirmiştir. Fail kendisine ait olmayan bir menfaate zarar vermelidir. Bazı içtihatlarında ise zararın oluşmaması halinde sanığın beraatine karar verilmesi gerektiğini bildirmiştir⁹⁰.

Yargıtay başka bir kararında sanığın sahtecilik kastı ile hareket etmemesi nedeniyle resmi belgede sahtecilik ve sonuç olarak mağdurun veya kamunun herhangi bir zararının da oluşmaması nedeniyle görevi kötüye kullanma suçunun unsurlarının da oluşmadığına karar vermiştir⁹¹.

1.5.3. Zarar

Zarar ihtimali sahtecilik suçlarının ortak unsurlarından olup bilfiil bir zararın var olması ya da bunun imkan dahilinde olması gerekir. Bahsedilen bu zararın toplumsal ya da bireysel olması arasında fark yoktur.

Garraud'a göre; sahtekarlık suçlarının tarihinde yerleşmiş ve hemen hemen bütün kanunlar tarafından kabul edilmiş olan bu unsur şöyle açıklanabilir: failde ki suç kastı ne kadar kötü olursa olsun, suç kastı tek başına failin cezalandırılmasını gerektirmez. Bunun için bilfiil bir zararın var olması ya da imkan dahilinde bulunması şarttır. Majno'ya göre bu zarar imkan ve ihtimalinin doğrudan doğruya sahte varakanın niteliğinden çıkmalıdır⁹².

⁹⁰Yargıtay 11. Ceza Dairesi 27.10.2013 tarih, 2011/9190 Esas, 2011/21159 Karar Sayılı Kararıyla; *'Posta dağıtıcısı olarak görev yapan sanığın, G. Vergi Dairesi'nin E. K. isimli mükellefe çıkardığı, içerisinde vergi ceza ihbarnamesi bulunan 28.12.2005 tarihli tebligatı 16.01.2006 günü tebliğ mazbatasını düzenlemeden muhatabın eşine elden tebliğ etmesine rağmen, bu hususun katılan idarece fark edilmemesini temin için tebliğ teslim belgesine tebliğ tarihi olarak 07.01.2006 tarihini yazıp muhatabın yerine imza da atmasından ibaret eyleminin bir bütün halinde görevi kötüye kullanma suçunu oluşturduğu ve sahtecilik kastıyla hareket etmediği gözetilmeden suç vasfında hataya düşülerek kamu görevlisinin resmi belgede sahteciliği suçundan yazılı şekilde hüküm kurulması'* şeklinde karar vermiştir.(T.C. Adalet Bakanlığı UYAP Bilişim Sistemi, <<http://diğerb.Uyap.gov.tr>>., (son erişim tarihi: 21 Aralık 2017)

⁹¹Yargıtay 11. Ceza Dairesi 21.05.2013 tarih, 2012/1218 Esas, 2013/8246 Karar Sayılı Kararıyla; *'Posta dağıtıcısı olan sanığın, katılana yapması gereken tebligatı cami imamına yaptığı halde, bizzat tebliğ edildi şerhi verip, katılanı tanıyan imama teslim etmek suretiyle resmi belgede sahtecilik suçunu işlediği iddiasından ibaret olayda; sanığın sahtecilik suç kastı ile hareket etmediği, usulsüz tebligat yapmasının TCK.nun 257. maddesindeki görevde yetkiyi kötüye kullanma suçu kapsamında değerlendirilmesi gerektiği, katılanın usulsüz tebligattan haberdar olup, tebligata konu mahkeme kararını süresi içerisinde temyiz etmiş olması nedeniyle mağduriyetine veya kamunun zararına neden olunmadığından, bu suçun da unsurlarının oluşmadığına ilişkin kabulde bir isabetsizlik görülmediğinden tebliğnamedeki bozma düşüncesine iştirak olunmamıştır'*. Şeklinde karar vermiştir. (T.C. Adalet Bakanlığı UYAP Bilişim Sistemi, <<http://diğerb.Uyap.gov.tr>>., (son erişim tarihi: 21 Aralık 2017)

⁹²Erman, Özek, s . 252-253.

Kanunun kapsamına giren değişiklik halleri sayısız olup bunların hepsi de cezalandırılmayı gerektirmemekte, hukuken önemli olan değişiklikler cezalandırılmayı gerektirmektedir. Hukuken önemli olan bu değişiklikler zarar veya zarar tehlikesi doğuran sahteciliklerdir. Zararsız olan sahteciliklerin cezalandırılmayacağı ilkesi İtalyan hukukunda Ortaçağdan beri kabul edilmiştir. Nitekim 1926 tarihli Ceza Kanunumuz, bazı maddelerinde(md. 339, 340, 341, 343) ‘‘bundan dolayı umumi ve hususi bir mazzarat tevellüt edebilirse’’⁹³ ifadesini kullanarak zararın önemine işaret etmiştir⁹⁴.

Evrakta sahtecilik suçlarında zararın gerçekleşmesinin şart koşulması teşebbüsün cezalandırılmamasına yol açar. Böyle bir sonucun resmi evrakta yapılan sahteciliğin devlet bakımından taşıdığı tehlike düşünüldüğünde, toplumun yararına ne kadar aykırı olduğu anlaşılacaktır. Bu nedenle bu suçlara teşebbüsü de cezalandırmak için, gerek doktrin de gerek uygulamada artık zararın fiilen gerçekleşmiş olması aranmayıp, bu sonucun sadece mümkün ve muhtemel olması, suçun oluşması ve failin cezalandırılması için yeterli sayılmıştır⁹⁵.

Sahtecilik suçlarında özellikle uygulamada sıklıkla karşılaşılan resmi ve özel belgede sahtecilik suçlarında zarar unsurunun değerlendirilmesi gerekir.

Resmi belgelerde yapılan sahtecilikte zarar daima mevcut kabul edilir ve ayrıca ispatı gerekmez. Zira resmi belgenin gerçeği ifade ettiğine herkes inanmakla yükümlü olduğu için böyle bir belgenin her türlü sahtecilikten uzak olması gerekir. Şayet böyle bir sahtecilik meydana gelmişse bu durum kamu güvenine olan inancı zedeleyeceğinden kendiliğinden toplumsal bir zarar doğuracak ve kamu güveni de böylece sarsılmış olacaktır⁹⁶.

⁹³*Yeni Türk Ceza Adaleti Sistemi Tanıtım Sitesi*, <www.ceza-bb.adalet.gov.tr>., (son erişim tarihi: 5 Mart 2017)

⁹⁴Soyaslan, s. 485.

⁹⁵Erman, Özek, s. 253-254.

⁹⁶Erman, Özek, s. 255.

Özel belgede sahtecilikte ise belgenin kullanılması ile kamu güveni sarsılacağından zarar imkanı ve ihtimali kullanma anında oluşur. Zararın fiilen doğması aranmaz. Türk Ceza Kanunumuz da gerek resmi belgede sahtecilik suçunda gerekse özel belgede sahtecilik suçunda fiilen doğan zarardan değil doğabilecek muhtemel zarardan bahsedilmiştir⁹⁷.

1.5.4. Kamu Güveni Kavramı ve Korunan Hukuki Değer

Sahtecilik suçlarıyla korunmak istenen hukuki değer konusunda özellikle Yeni Türk Ceza Kanununda ki sahtecilik suçları dikkate alındığında bu konuda yazarlar arasında görüş birliği bulunmamaktadır. 5237 sayılı TCK'da yer alan mühürde sahtecilik suçu ve diğer sahtecilik suçları "özel hükümler başlıklı ikinci kitabının topluma karşı suçlar başlıklı üçüncü kısmının kamu güvenine karşı başlıklı dördüncü bölümünde"⁹⁸ düzenlenmiştir. Böylece kanun koyucu sahtecilik suçlarının bu bölümde düzenlemekle kamu güvenini korumak istemiştir.

Yeni Türk Ceza Kanununda Kamu güvenine karşı suçlar;

- Kamusal değerler üzerinde sahtecilik
- Mühürlerde sahtecilik
- Belgelere sahtecilik olmak üzere üç ana bölümde düzenlenmiştir denilebilir⁹⁹.

Yeni TCK'nın 197, 198, 199 ve 200'nci maddelerinde kamusal değerler üzerinde sahtecilik(parada sahtecilik, paraya eşit sayılan değerlerde sahtecilik, kıymetli damgada sahtecilik ve para ve kıymetli damgaları yapmaya yarayan araçlarda sahtecilik) suçları, 202 ve 203'üncü maddelerde mühürlerde sahtecilik, 204 ila 212 maddeleri arasında ise belgelere sahtecilik suçları ile ilgili düzenleme yapılmıştır¹⁰⁰.

Bu konuda "kamunun güveninin, özel mülkiyetin, devlet idaresinin korunduğu" kabul edildiği gibi, suçla korunan iki ayrı hukuki yararın olduğunu

⁹⁷ Ekinci, Esen, s. 5.

⁹⁸ Erkut Güçlü Kahraman, "Delillerin Doğrudan Doğrualık İlkesinin Belgede Sahtecilik Suçlarıyla İlişkisi", *İzmir Barosu Dergisi* Mayıs. 2013: s. 225.

⁹⁹ Kaylan, *Yeni Türk Ceza Adalet Sistemi Tanıtım Sitesi*, <www.ceza-bb.adalet.gov.tr>, (son erişim tarihi: 15 Aralık 2017)

¹⁰⁰ Taşdemir, Özkepir, s. 3.

söyleyen yazarlar da vardır¹⁰¹. Mühürde sahtecilik suçu anlatılırken kamu güveni kavramına tekrar değinileceği için burada mühürde sahtecilik suçu ile ilgili olarak sadece kamu güvenine karşı işlenen suçlar arasında düzenlenmiştir değinilmekle yetinilecektir.

Kamu güveni, topluma ilişkin hukuksal varlık yada yarar olarak tanımlanabilir. Gerçekten toplum; devlet düzeni içinde fakat devlet ve bireyler birliği olarak, hukuken bir hak öznesi olmasa bile toplumsal ihtiyaçlarını karşılayan varlıkların veya yararların öznesidir. İşte, insanın maddi veya manevi ihtiyaçlarını karşılayan her hukuksal varlık, yarar veya değerlerden biri de kamu güvenidir. Örneğin gerçeğe aykırı bir belgenin düzenlenmesi veya gerçek bir belgeye ekleme yapılmasıyla veya bunun bütününün ve yahut da bir kısmının şu ya da bu yolla ortadan kaldırılmasıyla onların doğruluklarına olan toplum(kamu) güveni sarsılacak ve sonuçta zarar doğmuş olacaktır¹⁰².

Kamunun güveni subjektif anlam taşır. Kamu güveni; hukuk düzeninin hukuki bir olayı ispat yeteneğini tanıdığı şeylerdir. Zira Devlet özel veya kamu hukuku kanunlarıyla belirli bir yazıya hukuki bir değer bir delil olabilme kuvveti vermemişse, kamunun o yazıya güvenmesini istememiş demektir. Demek oluyor ki, böyle bir belgede yapılan bir sahtecilik, bir veya birden çok kişilere zarar verse bile, bu sahtecilik kamunun güvenini zedeleyemez, çünkü ortada kamunun sıhhat ve doğruluğuna güvenmesi gereken bir varaka yoktur¹⁰³.

Kanunda, sahtecilik suçlarının çeşitli şekillerde derecelendirildiği ve bu konuda çeşitli suç tiplerini yer verildiği görülmektedir. Söz konusu suçların hukuki konusu, sadece kamu güveninin ihlal etmekten ibaret olsaydı, bu ayırımın büyük bir kısmı anlamsız olurdu. Kamu güvenine karşı işlenen suçlar birden fazla hukuki değeri veya menfaati ihlal eden suçlardır. Buna göre bu suçların hepsi için ortak olan hukuki konu kamu güvenidir. Bu suçların diğer hukuki konusu ise ispat aracının gerçekliğiyle teminat altına alınan özel menfaatlerdir¹⁰⁴.

¹⁰¹Gökçen, s. 144-145.

¹⁰²Taşdemir, Özkepir, s. 2.

¹⁰³Erman, Özek, s. 223-224.

¹⁰⁴Güngör, s. 20.

Sahtecilik suçlarında en başta sahtecilik suçlarının Yeni Türk Ceza Kanunumuzda Kamu güvenine karşı işlenen suçlar başlığı altında düzenlenmesi de dikkate alındığında korunan hukuksal değerın kamu güveni olduğu söylenilebilir. Ayrıca kamu güveni gibi toplumsal yarar yanında bireysel yararlarında korunmak istenmiştir. Yargıtay da bu görüştedir.

Ceza Genel Kurulu 14.12.1983 tarihinde 47/46 Sayılı kararında¹⁰⁵ sahtecilik suçlarında korunması gereken hukuksal değerin sahtecilik suçlarının Türk Ceza Kanununda kamu güvenine karşı suçlar başlığı altında düzenlenmesi nedeniyle kamu güveni olduğunu belirtmiştir.

1.5.5. Maddi Unsur

Gerek 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu gerekse 5237 sayılı Yeni Türk Ceza Kanununda düzenlenen sahtecilik suçlarında maddi unsurlar seçimlik hareketler olarak düzenlenmiştir. 5237 sayılı TCK'nın 202'nci maddesinde düzenlenen mühürde sahtecilik suçu mührü sahte olarak üretmek veya kullanmak suretiyle işlenebilecekken, 203'üncü maddede düzenlenen mühürde bozma suçu ise konulan mührü kaldırmak veya konuluş amacına aykırı olarak hareket etmek suretiyle, 204'üncü maddede yer alan resmi belgede sahtecilik suçu ise bu maddede belirtilen seçimlik hareketlerin bir veya birden fazlasının ihlal edilmesi suretiyle işlenebilir

¹⁰⁵. '...Türk Ceza Yasasının sistematiği içinde sahtecilik suçları kamu güvenine karşı cürümler başlığı(babı) altında düzenlenmiştir. Böylece sistematiği ile birlikte yürürlükte bulunan yasa, sahtecilik suçlarının hukuksal konusu olarak "kamu güveni" kavramını öngörmüş ve benimsemiştir... Topluma ilişkin bu hukuksal varlık ya da yararlarından, değerlerden biri de "kamu güveni"dir... Ortak ve toplumsal yaşamın barış içinde ve olağan akışını sağlayabilmek için, ilişkilerde güven zorunludur ve Devletin bu güveni sağlamak için önlemlere başvurması, bunun sonucu olarak da, belgelerin gerçeklik ve doğruluklarının güvence altına alınmasındaki genel ve özel yararın korunması kaçınılmaz'. Vural Savaş, Sadık Mollamahmutoğlu, *Türk Ceza Kanunu Yorumu*, 1. Baskı, 2 Cilt, Ankara: Seçkin Yayınevi, 1995, s.2887-2894.

İKİNCİ BÖLÜM

MÜHÜR VE MÜHÜRDE SAHTECİLİK SUÇU İLE İLGİLİ MEVZUAT VE 5237 SAYILI VE 765 SAYILI TCK'DA MÜHÜRDE SAHTECİLİK SUÇU VE UNSURLARI İLE LEHE ALEYHE KANUN DEĞERLENDİRMESİ

Mühürde sahtecilik suçunun daha iyi anlaşılması için ilk bölümde yapılan genel açıklamalardan sonra bu bölümde, mühür ve mühürde sahtecilik suçu ile ilgili mevzuat, lehe aleyhe kanun değerlendirilmesi ile 765 sayılı ve 5237 sayılı TCK'da düzenlenen mühürde sahtecilik suçu ile ilgili düzenlemeler ve bu suçların unsurları Yargıtay kararları ışığında açıklanmaya çalışılacaktır.

2.1. MÜHÜR VE MÜHÜRDE SAHTECİLİK İLE İLGİLİ MEVZUAT

Mühür; bir hukuki karar veya işlemin kim veya hangi makam tarafından yapıldığını ya da tasdik edildiğini gösteren, üzerinde T.C. rumuzu ile ilgili olduğu kurum veya kuruluşun ad veya işareti yer alan ve kullanıldığında da bu işareti ilgili belgeye geçirmeye yarayan alettir¹⁰⁶. Mühür kavramı Türk Dil Kurumunda "Bir kimsenin, bir kuruluşun adının veya unvanının tersine kazılı bulunduğu, metal, lastik vb'den yapılmış araç, damga, kaşe" veya "Bu araçla basılan ve imza yerine geçen ad" anlamında kullanılır¹⁰⁷. Mühür kavramı ilk bölümde genel kavramlar başlığı altında ayrıntısıyla açıklandığından ilk bölümdeki ilgili başlığa atıf yapmakla yetinilecektir.

Mühürde sahtecilik ile ilgili düzenlemelere 765 ve 5237 sayılı TCK'da yer verilmiştir. Eski ve Yeni Türk Ceza Kanununda düzenlenen mühürde sahtecilik suçlarına aşağıda ayrıntısıyla değinilecektir.

¹⁰⁶Gerçekler, s. 4086.

¹⁰⁷Türk Dil Kurumu, <www.tdk.gov.tr>, (son erişim tarihi: 16 Aralık 2017)

Bu konuda değinilmesi gereken ikinci bir mevzuat Resmi mühür yönetmeliğidir.

Resmi mühürler, 8.6.1984 tarihli ve 234 sayılı KHK'nın 2 ve 6'ncı maddeleri uyarınca Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğü, Darphane Dairesi Başkanlığı tarafından basılır, bir sicil numarası verilerek resmi mühür kütüğüne kaydedilir ve mühür beratları ile birlikte ilgili kamu kuruluşuna verilir. ‘‘Kamu kurum ve kuruluşlarında’’ kullanılacak resmi mühürlerin basılmasıyla ilgili hususlar Resmi Mühür Yönetmeliğinde düzenlenmiştir. Bu yönetmelik Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığının 25.07.1984 tarihli ve 30539 sayılı yazısı üzerine Bakanlar Kurulunun 08.08.1984 tarihli kararı ile yürürlüğe konulması kararlaştırılmış ve 12.09.1984 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe girmiştir¹⁰⁸. Aşağıda resmi mühür yönetmeliğinde düzenlenen önemli maddelere değinilecektir.

Resmi Mühür Yönetmeliğinin amaç ve kapsamı bu yönetmeliğin birinci maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre bu maddeye göre Resmi mühür yönetmeliğinin düzenleniş amacı kamu kurum ve kuruluşlarında kullanılan mühürlerin hangi birimler tarafından kullanılacağını ve bunların nasıl ve ne şekilde yapılacağı ile kaybolması durumunda uygulanacak prosedürü belirlemek amacıyla çıkarılmıştır¹⁰⁹.

Resmi mührün tanımına üçüncü maddede yer verilmiş, ayrıca resmi mühürlerin kullanılacağı birimlere yer verilmiştir. Bu maddeye göre resmi mühürler sadece maddede belirtilen özelliklere sahip kurum veya kuruluşlarınca kullanılabilir¹¹⁰.

Beşinci ve Altıncı maddede mühürlerin standart olarak belirlenmesinden, mühürlerin Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğü tarafından imal edilmesinden ve Başbakanlık Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın onayı ile yürürlüğe konulmasından bahsedilmiştir¹¹¹.

¹⁰⁸ Yaşar, Gökcan, Artuç, s. 6106.

¹⁰⁹ T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğü, <<http://www.mint.gov.tr/>>., (son erişim tarihi: 19 Aralık 2017)

¹¹⁰ T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğü, <<http://www.mint.gov.tr/>>., (son erişim tarihi: 19 Aralık 2017)

¹¹¹ T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğü, <<http://www.mint.gov.tr/>>., (son erişim tarihi: 19 Aralık 2017)

Yedinci maddede üretilen her resmi mühür için bir sicil numarasının verildiğini açıklar.

Dokuzuncu ve onuncu maddelerde resmi mühürlerin saklanması ve devrinden bahsedilmektedir. On üçüncü madde ise resmi mühürlerin kaybedilmesi halinde nasıl bir yol izlenmesi gerektiğini açıklar. On beşinci maddede, Resmi mühürlerin bu yönetmeliğin hükümlerine aykırı kullanılması halinde kamu görevlilerinin izlenmesi gereken yol belirtilmiştir¹¹².

2.2. MÜHÜRDE SAHTECİLİK SUÇLARI VE UNSURLARI

5237 sayılı TCK'nın 202'nci maddesinde düzenlenen suç çok az değişiklikle 765 sayılı TCK'nın 332'inci ve 333'üncü maddelerinin sadeleştirilmiş halidir. Maddenin birinci fıkrasına 765 sayılı kanunun 332'nci maddesinde yer alan "hükümetin emir ve kararları üzerine konulmaya mahsus devlet mührü" ibaresi, bu şekilde suç işlemek fiilen, imkansız denecek kadar zor olması sebebiyle çıkartılarak yerine, Cumhurbaşkanlığı, TBMM ve Başbakanlık ibaresi eklenmiştir. Yine aynı manaya gelmekle birlikte "taklit fiiline iştirak etmeksizin başkaları tarafından taklit olunan mührü"¹¹³ ibaresi de çıkarılarak yerine "kullanan" ibaresi eklenmiştir¹¹⁴.

Konuyu daha iyi açıklayabilmek için 5237 sayılı TCK'nın 202'nci maddesinde düzenlenen mühürde sahtecilik suçu ile mühürde sahtecilik suçunun karşılığı olarak gösterilen ve 765 sayılı TCK'nın 332'nci ve 333'üncü maddelerinde düzenlenen mühürde sahtecilik suçlarını ve bu maddelerde geçen kavramları ile bu suçların unsurlarının ayrı ayrı incelenmesi gerekir.

5237 sayılı TCK'da mühürde sahtecilik suçu TCK'nın "Özel Hükümler" başlıklı ikinci kitabının "Topluma Karşı Suçlar" başlıklı üçüncü kısmının "Kamu Güvenine Karşı Suçlar" isimli dördüncü bölümünde ve 202'inci maddesinde düzenlenmiştir. TCK'nın 202'inci maddesinde düzenlenen mühürde sahtecilik suçu aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir.

¹¹²T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Darphane ve Damga Matbası Genel Müdürlüğü, <<http://www.mint.gov.tr/>>., (son erişim tarihi: 19 Aralık 2017)

¹¹³Yeni Türk Ceza Adaleti Sistemi Tanıtım Sitesi, <<http://www.mevzuat.gov.tr/>>., (son erişim tarihi: 19 Aralık 2017)

¹¹⁴Çetin Arslan, Bahattin Azizağaoğlu, *Yeni Türk Ceza Kanunu Şerhi*(Ankara: Asil Yayınevi, 2004), s.838.

2.2.1. Mühürde Sahtecilik Suçları

5237 Sayılı Kanunun 202'nci maddesinin birinci fıkrasında Cumhurbaşkanlığı, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı ve Başbakanlık tarafından kullanılan mühürlerin sahte olarak üretilmesi veya kullanılması cezalandırılmıştır. İkinci fıkrada ise Kamu kurum ve kuruluşlarınca ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarınca kullanılan onaylayıcı veya belgeleyici mührün sahte olarak üretilmesi veya kullanılması cezalandırılmıştır¹¹⁵.

5237 sayılı TCK'da 202'nci maddede gösterilen mühürde sahtecilik suçunun karşılığı 765 sayılı TCK'nın 332'nci maddesinde düzenlenen "Devlete Ait Mühürler ve Damgalarla Sair Alametlerin Taklidi" suçu ile 333'üncü maddesinde düzenlenen "Resmi Mühür veya Aletleri Taklit veya Kullanma" suçu "Ammenin İtimadı Aleyhine Cürümler" başlıklı Altıncı Babının birinci faslında kamu güvenine karşı düzenlenen suçlar arasında düzenlenmiştir.

765 Sayılı Kanunun 332'nci maddesinde "Devlete Ait Mühürler ve Damgalarla Sair Alametlerin Taklidi" suçu, 333'üncü maddede ise "Resmi Mühür veya Aletleri Taklit veya Kullanma" suçu ile aynı maddenin ikinci fıkrasında "Ammeye itimat vermek için kullanılan tasdik ve tevsik muamellelerine mahsus sair alet ve vasıtaları taklit veya kullanma" suçu mühürde sahtecilik suçları olarak düzenlenmişti¹¹⁶.

¹¹⁵Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü Mevzuat Bilgi Sistemi, <<http://www.mevzuat.gov.tr/>>., (son erişim tarihi: 20 Aralık 2017)

¹¹⁶Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü Mevzuat Bilgi Sistemi, <<http://www.mevzuat.gov.tr/>>., (son erişim tarihi: 20 Aralık 2017)

5237 sayılı TCK'nın 202'nci maddesinde düzenlenen mühürde sahtecilik suçu 765 sayılı TCK'nın 332'nci ve 333'üncü maddelerinin sadeleştirilmiş ve kısmen değiştirilmiş şekilde karşılığını oluşturmaktadır. ETCK'nın 332'nci maddesinde yer alan "Hükümetin emir ve kararları üzerine konulmağa mahsus Devlet Mührü"¹¹⁷ ibaresi yerine "Cumhurbaşkanlığı, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı ve Başbakanlık tarafından kullanılan mührü"¹¹⁸ ibaresi getirilmiş, keza "taklit eden" tabiri yerine "sahte olarak üreten" tabiri kullanılmıştır¹¹⁹.

765 sayılı TCK'nın 332'nci maddesinde Hükümet emir ve kararları üzerine konulmaya mahsus Devlet mührünün taklidi ve kullanılması, 333'üncü maddenin birinci fıkrasında ise resmi daireler veya kamu kurumlarından birinin mührünün taklit edilmesi veya kullanılması suç sayılmıştı. 333'ncü maddenin ikinci fıkrasında ise kamuya güven vermek amacıyla tasdik ve tevsik işlemlerine mahsus alet ve vasıtaların taklidi ve kullanılması eylemleri cezalandırılmaktaydı. 334'üncü maddede ise mühürlerin değil mühür izinin taklidi veya bu izin kullanılması fiileri cezalandırılmaktaydı¹²⁰.

5237 sayılı TCK ile 765 sayılı TCK'nın 332'nci maddesinde ve 333'üncü maddenin birinci fıkrasında geçen fiiler Yeni Türk Ceza Kanununun 202'nci maddesinin kapsamına alınmıştır. Ancak mühür niteliğinde bulunmayan tevsik ve tasdik edici aletler hakkındaki sahtecilik eylemleri 202'nci maddenin kapsamına alınmamıştır. Ayrıca, mühür ve diğer aletlerin izinin taklidini ve kullanılmasını düzenleyen 334'üncü madde ve benzeri 335 ile 336'ncı maddeler de madde kapsamı dışında bırakılmıştır. Bu durum 765 sayılı Kanunun 333/2, 334, 335 ve 336'ncı maddelerdeki eylemlerin cezasız kaldığı şeklinde yorumlanmamalı, koşulları olduğu takdirde bu tür eylemler belgelerde sahtecilik suçlarını oluşturur¹²¹.

Aşağıda mühürde sahteciliğin 5237 sayılı Türk Ceza Kanunundaki yeri ve unsurları ve bu kanunda geçen kavramlar ayrıntısıyla irdelendikten sonra mühürde sahteciliğin 765 sayılı Türk Ceza Kanununda karşılığı olarak gösterilen 332 ve

¹¹⁷Yeni Türk Ceza Adalet Sistemi Tanıtım Sitesi, <<http://www.mevzuat.gov.tr/>>., (son erişim tarihi: 20 Aralık 2017)

¹¹⁸Yeni Türk Ceza Adalet Sistemi Tanıtım Sitesi, <<http://www.mevzuat.gov.tr/>>., (son erişim tarihi: 20 Aralık 2017)

¹¹⁹Ali Parlar, Muzaffer Hatipoğlu, *Açıklamalı- Yeni İçtihatlarla 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Yorumu*, 3. Baskı, 3. Cilt, Ankara: Seçkin Yayınevi, 2010, s. 3129.

¹²⁰ Yaşar, Gökcan, Artuç, s.6105.

¹²¹ Yaşar, Gökcan, Artuç, s.6105.

333'üncü maddeleri ve bu maddelerde geçen kavramlar ile bu suçların unsurlarına ayrıntısıyla değinilecektir.

2.2.2. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda Düzenlenen Mühürde Sahtecilik Suçu

Mühürde sahtecilik suçunun 5237 sayılı TCK'nın "Özel Hükümler" başlıklı ikinci kitabının "Topluma Karşı Suçlar" başlıklı üçüncü kısmının "Kamu Güvenine Karşı Suçlar" isimli dördüncü bölümünde, 202'nci maddede düzenlendiği yukarıda açıklanmıştır. Aşağıda TCK'nın 202'nci maddesinin birinci ve ikinci fıkraları ayrı ayrı açıklanmıştır.

2.2.3. TCK'nın 202'nci Maddesinin Birinci Fıkrasında Düzenlenen Mühürler

TCK'nın 202'nci maddesinin birinci fıkrasında Cumhurbaşkanlığı, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı ve Başbakanlık tarafından kullanılan mühürlerin sahte olarak üretilmesi veya kullanılması cezalandırılmıştır¹²².

Bu fıkarda geçen makamlarca kullanılan mühürler suçun maddi konusunu oluşturur. Aşağıda bu fıkarda geçen makamlar örneklenerek tek tek açıklanmıştır.

2.2.3.1. Cumhurbaşkanlığı Mührü

16 Nisan 2017 tarihinde yapılan halkoylamasında kabul edilen Anayasa değişikliği ile Cumhurbaşkanlığı(başkanlık) hükümet sistemi kabul edilmiştir. Ancak yeni hükümet sistemi TBMM ve Cumhurbaşkanlığı seçiminin yapılacağı 3 Kasım 2019 tarihinde yürürlüğe gireceğinden aşağıda bu konu ile ilgili yapılan açıklamalarda da 1982 Anayasasının bu tarihe kadar geçerli olan düzenlemeleri esas alınarak yapılacaktır. Cumhurbaşkanlığı seçim sistemine geçilmesiyle birlikte, aşağıda belirtilen yeni hükümler yürürlüğe girecektir¹²³. Ancak Hakimler ve Savcılar kurulunun yapısının değişmesi, Anayasanın 101'inci maddesinin son fıkrasında geçen ve Cumhurbaşkanının varsa partisi ile ilişkisinin kesilmesi ile TBMM üyeliğinin sona ermesi şeklindeki maddenin yürürlüğünün kaldırılması ile Askeri Yargının kaldırılmasına ilişkin hükümler hemen yürürlüğe girmiştir.

¹²²Yeni Türk Ceza Adalet Sistemi Tanıtım Sitesi, <<http://www.mevzuat.gov.tr/>>., (son erişim tarihi: 20 Aralık 2017)

¹²³Yavuz Atar, *Türk Anayasa Hukuku*(Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2017), s.288.

Cumhurbaşkanının görev ve yetkileri Anayasa'nın 104'üncü maddesinde sayılmıştır. Cumhurbaşkanlığı mührü de Cumhurbaşkanının 104'üncü maddede sayılan bu görev ve yetkilerini kullanırken yaptığı karar ve işlemlerinde kullanır. Cumhurbaşkanı, Anayasanın 104'üncü maddesinde belirtilen yasama, yürütme ve yargı ile ilgili aşağıdaki görev ve yetkilerini kullanır. Bu işlemlerde kullanılan belgeler Cumhurbaşkanının mührü ile mühürlenir¹²⁴.

2.2.3.1.1. Yasama ile ilgili olanlar:

Anayasa'nın 104'üncü maddesi Cumhurbaşkanına çeşitli görev ve yetkiler vermiştir. Yasama ile ilgili bu görev ve yetkilere örnek olarak; ‘‘kanunları yayımlamak, Kanunları tekrar görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisine geri göndermek, Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunları gerekli gördüğü takdirde halk oyuna sunmak ile bazı durumlarda Anayasa Mahkemesinde iptal davası açmak’’ gösterilebilir.¹²⁵

Anayasa'nın 104'üncü maddesinde belirtilen Cumhurbaşkanın Yasama ile ilgili görev ve yetkileri 16 Nisan 2017 tarihinde yapılan halkoylamasında kabul edilen Anayasa değişikliği ile; ‘‘Kanunları yayımlamak, Kanunları tekrar görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisine geri göndermek, bazı durumlarda Anayasa Mahkemesinde iptal davası açmak’’ şeklinde değiştirilmiştir¹²⁶. Cumhurbaşkanlığı seçim sistemine geçilmesiyle birlikte, bu hükümler yürürlüğe girecektir.

2.2.3.1.2. Yürütme alanına ilişkin olanlar:

Anayasa'nın 104'üncü maddesi Cumhurbaşkanına çeşitli görev ve yetkiler vermiştir. Yürütme ile ilgili bu görev ve yetkilere örnek olarak; ‘‘Başbakanın teklifi üzerine bakanları atamak ve görevlerine son vermek, Milletlerarası andlaşmaları onaylamak ve yayımlamak, Kararnameleri imzalamak ve Üniversite rektörlerini seçmek’’ gösterilebilir¹²⁷.

Anayasa'nın 104'üncü maddesinde belirtilen Cumhurbaşkanın Yürütme ile ilgili görev ve yetkileri 16 Nisan 2017 tarihinde yapılan halkoylamasında kabul

¹²⁴Erdal Noyan, *Ceza Hukuku*(Ankara: Adil Yayınevi, 2005), s.497.

¹²⁵*Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı*, <<https://www.tccb.gov.tr/>>., (son erişim tarihi: 21 Aralık 2017)

¹²⁶*T.C. Resmi Gazete*, <http://www.resmigazete.gov.tr.>, (son erişim tarihi: 8 Kasım 2017)

¹²⁷*Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı*, <<https://www.tccb.gov.tr/>>., (son erişim tarihi: 21 Aralık 2017)

edilen Anayasa değişikliği ile; ‘‘Cumhurbaşkanı yardımcıları ile bakanları atama ve görevlerine son verme, Yabancı devletlere Türkiye Cumhuriyetinin temsilcilerini gönderme, Türkiye Cumhuriyetine gönderilecek yabancı devlet temsilcilerini kabul etme, Milletlerarası andlaşmaları onaylama ve yayımlama, Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunları gerekli gördüğü takdirde halkoyuna sunma, Türk Silahlı Kuvvetlerinin kullanılmasına karar verme, Sürekli hastalık, sakatlık ve kocama sebebiyle kişilerin cezalarını hafifletme veya kaldırma, yürütme yetkisine ilişkin konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarma’’ şeklinde deęiştirilmiştir¹²⁸. Cumhurbaşkanlığı seçim sistemine geçilmesiyle birlikte, bu hükümler yürürlüğe girecektir.

2.2.3.1.3. Yargı ile ilgili olanlar:

Anayasa’nın 104’üncü maddesi Cumhurbaşkanına yargı alanında çeşitli görev ve yetkiler vermiştir. Yargı ile ilgili bu görev ve yetkilere örnek olarak ‘‘Anayasa Mahkemesi üyelerini, Danıştay üyelerinin dörtte birini, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcivekilini, Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu üyelerini seçmek, Anayasada ve kanunlarda verilen seçme ve atama görevleri ile diğer görevleri yerine getirmek’’ gösterilebilir’’¹²⁹.

Madde gerekçesinde de Cumhurbaşkanının kanunları yayımlama, seçimleri yenileme, Anayasa Mahkemesine iptal davası açma, Bireysel özel af çıkarma, bazı görevlere atamalar yapma gibi yargı görevleri olduğunu belirtmiştir. Bu gibi işlemleri içeren belgeler Cumhurbaşkanlığının mührü ile mühürlenir.

Anayasa’nın 104’üncü maddesinde belirtilen Cumhurbaşkanın Yargı ile ilgili görevleri bölümü 16 Nisan 2017 tarihinde yapılan halkoylamasında kabul edilen Anayasa değişikliği ile kaldırılmıştır. Ancak Cumhurbaşkanının ‘‘Anayasa Mahkemesi üyelerini, Danıştay üyelerinin dörtte birini, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcı vekilini, Hakimler ve Savcılar Kurulu üyelerinin bir kısmını seçmek gibi görev ve yetkileri Anayasada değişik hükümler altında düzenlenmiştir. Cumhurbaşkanı yargı ile ilgili bu görev ve yetkilerini kullanırken Cumhurbaşkanlığının mührünü kullanır.

¹²⁸T.C. Resmi Gazete, <http://www.resmigazete.gov.tr>., (son erişim tarihi: 8 Kasım 2017)

¹²⁹Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı, <<https://www.tccb.gov.tr/>>., (son erişim tarihi: 19 Aralık 2017)

TCK'nın 202'nci maddesinin birinci fıkrasında geçen Cumhurbaşkanlığı kavramı kurumsal olarak ifade edilmiştir. Madde gerekçesinde Cumhurbaşkanı ile ilgili açıklamalara bakılıp, bu fıkradaki mühürlerin sadece Cumhurbaşkanı tarafından kullanılan mühür olduğu düşünülmemelidir. Ayrıca Cumhurbaşkanlığında bulunan çok sayıda idari makam ve birimlerde kullanılan mühürlerde bu fıkra kapsamında değerlendirilmelidir. Bu idari makam ve birimlere örnek olarak Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği, Devlet Denetleme Kurulu gösterilebilir. Cumhurbaşkanlığı genel sekreterliği ve Devlet Denetleme Kurulu İşlem ve kararlarında mühür kullanabilmektedir. Dolayısıyla bu birimlerde kullanılan mühürlerin sahte olarak üretilmesi veya kullanılması durumunda fail TCK'nın 202'nci maddesinin birinci fıkrası kapsamında cezalandırılır.

2.2.3.2. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı Mührü

Kabul edilen kanunların Cumhurbaşkanlığına sunulması, TBMM iç yönetimiyle ilgili işlem ve kararlar ve diğer Anayasal görevleri çerçevesinde bu mühür kullanılmaktadır. 202'nci maddesinin birinci fıkrasında geçen TBMM Başkanlığından Cumhurbaşkanlığı kavramında olduğu gibi kurumsal bir kavram olarak bahsedilmiştir¹³⁰. Madde gerekçesindeki açıklamalara bakılıp, bu fıkradaki mühürlerin sadece meclis başkanı tarafından kullanılan mühür olduğu düşünülmemelidir. Ayrıca bu yerlerde bulunan çok sayıda idari makam ve birimlerde kullanılan mühürlerde bu fıkra kapsamında değerlendirilmelidir. TBMM Başkanlığındaki bu idari makam ve birime örnek olarak TBMM idare kurulu gösterilebilir. İdare kurulunda kullanılan mühürlerde sahtecilik yapılması halinde fail TCK 202'nci maddesinin birinci fıkrası kapsamında cezalandırılır.

2.2.3.3. Başbakanlık Mührü

Buradaki mühürler Anayasa ve kanunlarca Başbakan'a verilen çeşitli yetkiler kapsamında kararlar ve atama işlemlerinde kullanılmaktadır¹³¹.

TCK 202'inci maddenin birinci fıkrasında geçen Başbakanlıktan kurumsal bir kavram olarak bahsedilmiştir. Madde gerekçesindeki açıklamalara bakılıp, bu fıkradaki mühürlerin sadece Başbakan tarafından kullanılan mühür olduğu

¹³⁰Yaşar, Gökcan, Artuç, s. 6106.

¹³¹Yaşar, Gökcan, Artuç, s. 6106.

düşünülmemelidir. Ayrıca bu yerlerde bulunan çok sayıda idari makam ve birimlerde kullanılan mühürlerde bu fıkra kapsamında değerlendirilmelidir¹³².

Başbakanlığın da bir teşkilatı vardır. Başbakanlığın bu teşkilatı merkez teşkilatı ile bağlı ve ilgili kuruluşlardan meydana gelir¹³³. Başbakanlık merkez teşkilatındaki birimlere örnek olarak; Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Dış ilişkiler Başkanlığı, Bilgi İşlem Başkanlığı, Teftiş Kurulu Başkanlığı, Özel Kalem Müdürlükleri gösterilebilir¹³⁴. Başbakanlığın merkez teşkilatında yer alan ve yukarıda örnek olarak sayılan birim ve idari makamlarda yapılan işlemlerde kullanılan mühürler TCK'nın 202'inci maddesinin birinci fıkrasında sayılan Başbakanlık mührü kapsamında değerlendirilebilir. Dolayısıyla bu mühürlerin sahte olarak üretilmesi veya kullanılması halinde TCK'nın 202'inci maddesinin birinci fıkrasında geçen mühürde sahtecilik suçu oluşur.

Başbakanlığın diğer bir teşkilatı bağlı ve ilgili kuruluşlardır. Bağlı ve ilgili kuruluşlara örnek olarak; Anadolu Ajansı Genel Müdürlüğü, Diyanet İşleri Başkanlığı, Devlet Personel Başkanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Tübitak Başkanlığı, Türkiye İstatistik Kurumu, Gap İdaresi Başkanlığı, Karadeniz Bakır İşletmeleri A.Ş, Türk Standartları Enstitüsü, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu sayılabilir¹³⁵. Başbakanlığın bağlı ve ilgili kuruluşlarında yer alan ve yukarıda örnek olarak sayılan birim ve idari makamlarda yapılan işlemlerde kullanılan mühürler TCK'nın 202'inci maddesinin birinci fıkrasında sayılan Başbakanlık mührü kapsamında değerlendirilir. Dolayısıyla bu mühürlerin sahte olarak üretilmesi veya kullanılması halinde TCK'nın 202'inci maddesinin birinci fıkrasında geçen mühürde sahtecilik suçu oluşur.

¹³² Yaşar, Gökcan, Artuç, s. 6106.

¹³³ *Yeni Türk Ceza Adalet Sistemi Tanıtım Sitesi*, <<http://www.mevzuat.gov.tr/>>., (son erişim tarihi: 4 Kasım 2017)

¹³⁴ Kemal Gözler, *İdare Hukuku*, 2.baskı, 2 cilt, Bursa: Ekin Yayınevi, 2009, s. 266, 267.

¹³⁵ Gözler, s. 268-270.

2.2.4. TCK'nın 202'nci Maddesinin İkinci Fıkrasında Düzenlenen Mühürler

TCK 202'nci maddesinin ikinci fıkrası; kamu kurum ve kuruluşlarınca veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarınca kullanılan onaylayıcı veya belgeleyici mühürlerin sahte olarak üretilmesi veya kullanılması eylemlerini cezalandırmıştır¹³⁶.

Bu fıkrada geçen makamlarca kullanılan mühürler suçun maddi konusunu oluşturur. Aşağıda bu fıkrada geçen Kamu kurum ve kuruluşları ile Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları anlatılacaktır.

2.2.4.1. Kamu Kurum ve Kuruluşlarınca Kullanılan Mühür

TCK 202'nci maddesinin ikinci fıkrasında kamu kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının kullandığı mühürlerdeki sahtecilik eylemleri cezalandırılmıştır.

İdare Hukukunda İdari teşkilat; Merkezi idare(Devlet İdaresi) ve yerinden yönetim kuruluşları olarak ikiye ayrılır. Merkezi idare; Başkent teşkilatı ve Taşra Teşkilatı olmak üzere ikiye ayrılır. Yerinden yönetim kuruluşları ise yer yönünden(mahalli idareler) ve hizmet yönünden(Kamu Kurumları) yerinden yönetim kuruluşları olarak ikiye ayrılır¹³⁷. Buna karşın kamu kurum ve kuruluşu kavramının kamu idaresi ve kamu kurumu kavramlarını içine alacak biçimde kullanıldığı anlaşılmalıdır¹³⁸.

TCK'nın 202'nci maddesinin ikinci fıkrasında geçen kamu kurum ve kuruluşlarının kullandığı mühürler kavramını yukarıdaki paragrafta idari teşkilat ile ilgili yapılan ayırmada sayılan Başkent teşkilatı, Taşra teşkilatı, Mahalli idareler ve Kamu kurumları tarafından kullanılan mühürler şeklinde anlamak gerekir. Bu durumda bu kurum, idare veya teşkilatlarda kullanılan mühürler TCK'nın 202'nci maddesinin ikinci fıkrasında geçen "kamu kurum ve kuruluşları"nda kullanılan mühürler kapsamındadır¹³⁹. Hangi mühürlerde yapılan sahteciliğin TCK 202'nci

¹³⁶Yargı Kararı Arama Motoru, <<https://www.kararara.com/index.html>>. (son erişim tarihi: 20 Kasım 2017)

¹³⁷Ulusoy, Ali Dursun, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi*, <<http://www.law.ankara.edu.tr/>>., (Son erişim tarihi: 25 Kasım 2017)

¹³⁸Yaşar, Gökcan, Artuç, s. 6108.

¹³⁹ Yaşar, Gökcan, Artuç, s.6108.

maddenin ikinci fıkrası kapsamında cezalandırılacağını daha iyi anlamak için yukarıda ayrımda geçen kavramların tek tek ele alınması gerekir. Mühürde sahtecilik suçunu daha iyi açıklayabilmek için öncelikle merkezi idare teşkilatı ayrımı açıklanacaktır.

2.2.4.1.1. Başkent Teşkilatı

Başkent Teşkilatı; Cumhurbaşkanlığı, Başbakanlık, Bakanlar Kurulu ve Bakanlıklardan oluşur. Başkent teşkilatında ayrıca birtakım yardımcı kuruluşlarda vardır¹⁴⁰. Yardımcı kuruluşlara örnek olarak da Danıştay, Sayıştay, Milli Güvenlik Kurulu sayılabilir.

Cumhurbaşkanlığı ve Başbakanlık ile bunlara bağlı olan kuruluşlarda kullanılan mühürlerin sahte olarak üretilmesi veya kullanılması durumunda failin TCK 202'nci maddenin birinci fıkrasına göre cezalandırılacağı yukarıda açıklanmıştı. Kamu idarelerinin TCK'nın 202'inci maddesinin ikinci fıkrasında sayılan kamu kurumu ve kuruluşları kavramının içerisine girmesi nedeniyle yukarıda idari teşkilat konusunda yapılan ayrımda, merkezi idarenin Başkent Teşkilatında yer alan ve Cumhurbaşkanlığı ile Başbakanlık dışında kalan Bakanlıklar, Bakanlar kurulu ile yardımcı kuruluşlara örnek olarak sayılan Danıştay, Sayıştay gibi kuruluşlarda kullanılan mühürlerin sahte olarak üretilmesi veya kullanılması durumunda da fail TCK'nın 202'nci maddesinin ikinci fıkrası kapsamında cezalandırılır^{141 142}.

¹⁴⁰Ulusoy, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi*, <<http://www.law.ankara.edu.tr/>>., (Son erişim tarihi: 25 Kasım 2017)

¹⁴¹Yargıtay 7. Ceza Dairesi 29.06.2016 tarih, 2013/19183 Esas, 2016/9075 karar sayılı kararıyla ‘...Sanıkların olayda Gümrük Müdürlüğü'ne ait mührü sahte olarak hazırlayıp kaçak sigara taşıdıkları aracın brandasına bu mührü takmak sureti ile kullanma eylemleri, 5237 sayılı TCK'nın 202/2. maddesinde düzenlenen mühürde sahtecilik suçunu oluşturmasına rağmen, bu suçtan dava açılmadan resmi belgede sahtecilik suçundan ceza tayin ile... yazılı şekilde hüküm tesisi’’ diyerek yerel mahkeme tarafından kurulan hükmü belirtilen gerekçeyle bozmuştur.(T.C. Adalet Bakanlığı UYAP Bilişim Sistemi, <<http://diğerb.Uyap.gov.tr>>., (son erişim tarihi: 3 Kasım 2017)

¹⁴²İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 18. Ceza Dairesi 16/02/2017 tarih, 2017/785 Esas, 2017/770 karar sayılı kararıyla ‘‘Sanığın resmi belgede sahtecilik suçundan mahkumiyetine karar verildiği anlaşılmış ise de;

Olay günü sanık R...'ın sevk ve idaresindeki araçta üzerinde adli emanetin 2016/427 sırasında kayıtlı üzerinde TC Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ibaresi bulunan aldatma kabiliyetine haiz sahte mührün ele geçirildiği, bu suç eşyası esas alınarak sanığın mahkumiyetine karar verildiği, TCK nun 202.maddesinde mühürde sahtecilik suçunun düzenlendiği, 1.fıkra Cumhurbaşkanlığı, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı ve Başbakanlık tarafından kullanılan mührü sahte olarak üreten veya kullanan kişi, ... 2.fıkrasında ise Kamu kurum ve kuruluşlarınca veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarınca kullanılan onaylayıcı veya belgeleyici mührü sahte olarak üreten veya kullanan kişi, ... cezalandırılır hükmü karşısında sanığın eyleminin bu suç tipine

Yargıtay 8. Ceza Dairesi 03.07.2013 tarih, 2013/7504 Esas, 2013/19755 Karar sayılı ilamıyla ‘Kabul ve uygulamaya göre de; sanığın sahte olarak ürettiği mühürlerin Cumhurbaşkanlığı, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı ve Başbakanlık tarafından kullanılan mühürlerden olmadığı gözetilmeden, TCK.nun 202/2. maddesi yerine yazılı şekilde aynı Yasanın 202/1. maddesi ile hüküm kurulması suretiyle fazla ceza tayini’¹⁴³ diyerek Fatih 3. Asliye Ceza Mahkemesinin sanık hakkında sahte olarak üretilen ve kullanılan mühürler için TCK’nın 202’nci maddesinin birinci fıkrası gereğince hüküm kurulmasını usul ve yasaya aykırı bularak yerel mahkemece kurulan hükmü belirtilen gerekçeyle bozmuştur.

2.2.4.1.2. Taşra Teşkilatı

Taşra teşkilatı; İl, İlçe ve Bucak’lardan oluşur. Aşağıda bu teşkilatlar kısaca açıklanıp mühürde sahtecilik suçu ile ilgili bağlantısı irdelenecektir.

a) İl idaresi: Vali, il idare şube başkanları ve il idare kurulundan oluşur¹⁴⁴.

Bunlara kısaca değinmek gerekirse;

Vali: İstisnai memurluktur. Vali ilde hem devletin hem hükümetin ayrı ayrı temsilcisidir¹⁴⁵.

İl idare şube başkanları (il müdürleri): Her bakanlığın illerde bir teşkilatı bulunur. İl milli eğitim müdürlüğü, il sağlık müdürlüğü gibi örnekler il idare şube başkanlıklarının örneklerindedir¹⁴⁶.

İl İdare Kurulu: 5442 sayılı İl İdaresi Kanununun 57’nci maddesinde, il idare kurulu’nun(vilayet idare heyeti), kimlerden oluştuğu belirtilmiştir. 1980 yılından sonra yapılan değişiklikle il idare kurulu sembolik bir kurul haline getirilmiştir¹⁴⁷.

özel olan TCK 202/2 maddesindeki suçu oluşturduğu gözetilmeksizin sanığa ek savunma hakkı verilmeksizin Oluş ve kabule uygun olmayan TCK 204. maddesinden ceza tayin edilerek fazla ceza tayin edilmiş olması yasaya aykırı... hüküm bozulmasına’’ şeklinde karar vererek yerel mahkemece kurulan hükmü belirtilen gerekçeyle bozmuştur. (T.C. Adalet Bakanlığı UYAP Bilişim Sistemi, <<http://diğerb.Uyap.gov.tr>>., (son erişim tarihi: 5 Kasım 2017)

¹⁴³T.C. Adalet Bakanlığı UYAP Bilişim Sistemi, <<http://diğerb.Uyap.gov.tr>>., (son erişim tarihi: 25 Kasım 2017)

¹⁴⁴Gözler, s. 334.

¹⁴⁵İpek Özkal Sayan, *Türkiye’de İdari Sistem ve Örgütlenme*, <www.kas.de>., (son erişim tarihi: 25 Kasım 2017)

¹⁴⁶Gözler, s. 341.

¹⁴⁷Sayan, *Türkiye’de İdari Sistem ve Örgütlenme*, <www.kas.de>., (son erişim tarihi:

- b) İlçe İdaresi: İller birden fazla ilçeden oluşmaktadır. İlçe idaresi; kaymakam, ilçe idare şube başkanları ve ilçe idare kurulundan oluşur¹⁴⁸.

Kaymakam: 5442 sayılı kanuna göre de ilçe genel idaresinin başı ve ilçede hükümetin temsilcisidir. Hukuki ve idari durumu valiye benzer. Ancak vali devletin temsilcisi olduğu halde kaymakamda bu sıfat yoktur¹⁴⁹.

İlçe idare Şube Başkanları (İlçe Müdürleri): Merkeziyet prensibinin sonucu olarak her bakanlığın o bakanlığa ait işleri görecektir teşkilatı mevcuttur¹⁵⁰. İlçe milli eğitim müdürlüğü ile ilçe emniyet müdürlüğü buna örnek olarak gösterilebilir.

İlçe İdare Kurulu: 5442 sayılı İl İdaresi Kanununun 58'nci maddesinde "ilçe idare kurulu"nun kimlerden oluştuğu belirtilmiştir¹⁵¹.

- c) Bucak İdaresi: 5442 sayılı İl idaresi Kanunu 41'nci maddesinde bucak'ın tanımı yapılmıştır¹⁵². Bucaklar fiilen yok olmaya terkedilmiş ve günümüzde çok az sayıda fiilen çalışan bucak vardır¹⁵³. Bucak idaresi; bucak müdürü, bucak meclisi ve bucak komisyonu olmak üzere üç organdan oluşur. Bu organlar 5442 sayılı kanunda kendisine verilen görevleri yaparlar.

Yukarıda açıklanmaya çalışılan başkent ve taşra teşkilatı merkezi idare organlarının her biri kanunda kendisine verilen görev ve yetkileri yaparlar. Bu başkanlık, idare, kurul veya teşkilatlar kanunda kendisine verilen görev ve yetkilerini kullanırken bir takım işlemler yaparlar. Bu işlemleri yaparlarken alınan bir kararın veya hukuki işlemin bu makamlarca yapıldığını göstermek veya bazı işlem veya belgelerin doğruluğunu, belirli bir içerikte ya da nitelikte olduğunu belirli bir biçimde düzenlendiğini tasdik etmek veya belgelemek amacıyla yapılan işlemlerde mühür kullanılmaktadır. İşte kullanılan bu onaylayıcı veya belgeleyici mühürlerin

25 Kasım 2017)

¹⁴⁸Gözler, s. 344.

¹⁴⁹Sıddık Sami Onar, *İdare Hukukunun Umumi Esasları*, 4. Baskı, 3 Cilt, İstanbul: Hak Kitabevi, 1966, s. 817.

¹⁵⁰Onar, s. 817.

¹⁵¹ Bilal Eryılmaz, *Kamu Yönetimi*(Ankara: Okutman Yayıncılık, 2011), s. 132.

¹⁵² Sayan, *Türkiye'de İdari Sistem ve Örgütlenme*, <www.kas.de>., (son erişim tarihi: 25 Kasım 2017)

¹⁵³Gözler, s. 357.

sahte olarak üretilmesi veya kullanılması halinde fail TCK'nın 202'nci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca cezalandırılır.

2.2.4.1.3. Mahalli İdareler

Mahalli idareler; il özel idareleri, belediyeler ve köyler olmak üzere 3'e ayrılır¹⁵⁴. Mahalli idareler devletten ayrı bir tüzel kişiliğe sahip olup, organları seçimle iş başına gelir. Her biri kanunlarda kendilerine verilen işlemleri yaparlar. Aşağıda mühürde sahtecilik suçu bağlamında mahalli idare ayrımına değinilecektir.

- a) İl Özel İdaresi: 22 Şubat 2005 tarih ve 5302 sayılı Yeni İl Özel İdaresi Kanununun 3'üncü maddesi ile il özel idaresi tanımlanmıştır¹⁵⁵. İl özel idaresinin; il genel meclisi, il daimi encümeni ve vali olmak üzere üç organı vardır¹⁵⁶. Biz burada bu organlara tek tek değinmektense, bu organların kanunda kendilerine tanınan görev ve yetkileri yaparken birtakım işlemler yaptıklarını ve bu işlemlerin bazılarında mühür kullandıklarını ve kullanılan bu belgeleyici veya onaylayıcı mühürlerin sahte olarak üretilmesi veya kullanılması halinde failin TCK'nın 202'nci maddesinin ikinci fıkrasındaki mühürde sahtecilik suçu ile cezalandırılacağını söylemekle yetinilecektir.
- b) Belediye İdaresi: Belediye, 5393 sayılı Kanunun 3'üncü maddesinin a bendinde tanımlanmıştır¹⁵⁷. Belediyelerin belediye meclisi, belediye encümeni ve belediye başkanı olmak üzere üç organı vardır¹⁵⁸. Bu organlar 5393 sayılı Belediye Kanunu ve diğer kanunlarda kendilerine verilen görev ve yetkileri yaparlarken birtakım işlemler yaparlar. Bu işlemleri yaparlarken alınan bir kararın veya hukuki işlemin bu makamlarca/organlarca yapıldığının göstermek veya bazı işlem veya belgelerin doğruluğunu, belirli bir içerikte ya da nitelikte olduğunu belirli bir biçimde düzenlendiğini tasdik etmek veya belgelemek amacıyla işlemlerinde mühür kullanmaktadırlar.

¹⁵⁴Ulusoy, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi*, <<http://www.law.ankara.edu.tr/>>., (Son erişim tarihi: 25 Kasım 2017)

¹⁵⁵ "İl özel idaresi, il halkının mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişi"dir. (Kemal Gözler, *Türk İdare Hukuku Sitesi*, <<http://www.idare.gen.tr/idarehukuku-guncellestirme.htm>>., (son erişim tarihi:25 Kasım 2017))

¹⁵⁶Gözler, s. 382, 387.

¹⁵⁷*Mevzuat Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü Mevzuat Bilgi Sistemi*, <<http://www.mevzuat.gov.tr/>>., (son erişim tarihi: 4 Kasım 2017)

¹⁵⁸*Mevzuat Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü Mevzuat Bilgi Sistemi*, <<http://www.mevzuat.gov.tr/>>., (son erişim tarihi: 4 Kasım 2017)

İşte kullanılan bu belgeleyici veya onaylayıcı mühürlerin sahte olarak üretilmesi veya kullanılması halinde fail TCK'nın 202'nci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca cezalandırılır.

- c) Köy İdaresi: Köyün ayrı bir tüzel kişiliği vardır. Köyün organları; köy derneği, köy ihtiyar meclisi ve muhtardır¹⁵⁹. Burada da bu organlara tek tek değinmektense bu organların 442 sayılı kanun ile diğer kanunlarda kendilerine tanınan görev ve yetkileri yaparlarken birtakım işlemleri yaptıklarını ve bu işlemlerin bazılarında mühür kullandıklarını ve kullanılan bu belgeleyici veya onaylayıcı mühürlerin sahte olarak üretilmesi veya kullanılması halinde failin TCK'nın 202'nci maddesinin ikinci fıkrasındaki mühürde sahtecilik suçu ile cezalandırılacağını söylemekle yetinilecektir.

2.2.4.1.4. Hizmet Yönünden Yerinden Yönetim Kuruluşları (Kamu Kurumları)

Kamu Kurumları; bir kamu idaresi tarafından kurulan, kamu idaresinin vesayeti altında çalışıp özerkliğe sahip, belli uzmanlık alanlarında faaliyetlerini yürüten kamu tüzel kişisidir¹⁶⁰. Bu kurumlar devlet tarafından yürütülmesi gereken hizmetleri yerine getirirler ve devlet veya bir mahalli idare tarafından kurulur. Kamu kurumları Anayasa'nın 123'üncü maddesine göre ...ancak kanunla veya kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanılarak kurulabilir ve kaldırılmaları da yetki ve usulde paralelik ilkesi gereğince yine kanunla mümkündür.

Bu kurumlar, devlet veya kendisini kuran mahalli idarenin tüzel kişiliğinden bağımsız bir tüzel kişiliği, bütçesi, mal varlığı ve personeli bulunan; devlet veya kendisini kuran mahalli idarenin hiyerarşik denetiminde bulunmayan, ancak idarenin bütünlüğü ilkesi gereği vesayet denetimine tabi, teknik ve uzmanlık gösteren belli bir alanda faaliyet gösteren kamu tüzel kişilikleridir¹⁶¹.

Kamu kurumları çok kapsamlıdır ve çeşitli başlıklar altında incelenebilir. Bu başlıklara değinilmeden, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Orman Genel Müdürlüğü, Sosyal Güvenlik Kurumu, Üniversiteler, Tübitak, Yüksek Öğretim Kurulu, Ziraat Bankası, Çay-Kur, Devlet Malzeme Ofisi, Türk Hava Yolları, Devlet Demiryolları, Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü, Türk Standartları Enstitüsü, Türkiye Denizcilik

¹⁵⁹Gözler, s. 519.

¹⁶⁰Gözler, s. 552.

¹⁶¹Ender Ethem Atay, *İdare Hukuku*, İstanbul: Turhan Kitabevi, 2006, s. 300.

Kurumu, Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü, Posta İşletmeleri Genel Müdürlüğü, Tütün ve Sigara İşletmeleri Müessesesi, Tuz İşletmeleri Müessesesi, İskenderun Demir Çelik AŞ, TCDD'ye bağlı Türkiye Vagon Sanayi AŞ, Eti Holding'in iştiraki olan Çeysan, GAP İdaresi, Bölgesel Kalkınma Ajansları, Vakıf Üniversiteleri yine Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlardan olan RTÜK, BDDK, EPDK gibi kurumlar kamu kurumlarına örnek olarak gösterilebilir denilmekle yetinilecektir¹⁶².

Yukarıda belirtilen ve idare hukukunda çeşitli başlıklar altında incelenen kamu kurumları, kendilerine tanınan görev ve yetkilerini yaparlarken birtakım işlemler yaparlar ve bu işlemlerin bazılarında resmi mühür kullanırlar. Bu resmi mühürler TCK 202'nci maddesinin ikinci fıkrası kapsamındaki mühürlerdir. İşte bu onaylayıcı veya belgeleyici mühürlerin sahte olarak üretilmesi veya kullanılması halinde fail TCK 202'nci maddesinin ikinci fıkrasındaki mühürde sahtecilik suçu karşılığında öngörülen yaptırım ile cezalandırılır.

2.2.4.2. Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları

Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları'nın tanımı Anayasanın 135'inci maddesinde belirtilmiştir. Buna göre belli bir mesleğe mensup olup müşterek ihtiyaçlarını karşılamak mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak ve meslek disiplini ve ahlakını korumak amacıyla ile kanunla kurulan kamu tüzel kişilikleridir¹⁶³.

Meslek kuruluşları faaliyet alanlarıyla ilgili olarak; mesleğin yürütülmesi koşullarına ilişkin olarak düzenlemeler yapma, devlet karşısında mesleği temsil etme, kayıt başvurusu hakkında kabul veya red kararı verme yetkisi ile üyelerine disiplin cezası verme gibi yetkileri kullanabilir¹⁶⁴. Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, yetkilerini kullanırken yaptıkları işlemler, idari karar niteliğinde olduğu için bu işlemlere karşı idari yargıda dava açılabilir.

Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına örnek olarak; Türkiye Barolar Birliği, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği, Türkiye Noterler Birliği,

¹⁶²Gözler, s. 552.

¹⁶³Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü Mevzuat Bilgi Sistemi, <<http://www.mevzuat.gov.tr/>>., (son erişim tarihi: 4 Aralık 2017)

¹⁶⁴Gözler, s. 605-606.

Türkiye Ziraat Odaları Birliği meslek kuruluşları gösterilebilir¹⁶⁵. Dolayısıyla yukarıda örnek olarak sayılan kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları görev ve yetkilerini kullanırken yaptıkları bazı işlemlerde kullandıkları onaylayıcı veya belgeleyici mühürlerin sahte olarak üretilmesi veya kullanılması halinde fail TCK 202'nci maddenin ikinci fıkrası kapsamında cezalandırılır.

2.3.MÜHÜRDE SAHTECİLİK SUÇLARINDA AÇIKLANMASI

GEREKEN UNSURLAR

2.3.1. Suçun Koruduğu Hukuki Değer

Sahtecilik suçlarında korunan hukuki değer konusu ‘‘kamu güveni kavramı ve sahtecilik suçlarında korunan hukuki değer’’ başlığı altında ayrıntısıyla incelenmiştir. Yukarıda bu konuda yapılan açıklamalar mühürde sahtecilik suçunda korunan hukuki değer için de geçerlidir.

5237 sayılı TCK’da yer alan mühürde sahtecilik suçu ‘‘özel hükümler başlıklı ikinci kitabının Topluma karşı suçlar başlıklı üçüncü kısmının kamu güvenine karşı başlıklı dördüncü bölümünde’’¹⁶⁶ düzenlenmiştir. Böylece kanun koyucu sahtecilik suçlarını bu bölümde düzenlemekle kamu güvenini korumak istemiştir¹⁶⁷.

Kamu güveni kavramı hakkında ilk bölümde ayrıntısıyla bilgi verilmiştir. Kamunun güveni subjektif anlam taşır. Kamu güveni; hukuk düzeninin hukuki bir olayı ispat yeteneğini tanıdığı şeylerdir. Zira Devlet, özel veya kamu hukuku kanunlarıyla belirli bir yazıya hukuki bir değer bir delil olabilme kuvveti vermemiştir, kamunun o yazıya güvenmesini istememiş demektir. Demek oluyor ki, böyle bir belgede yapılan bir sahtecilik, bir veya birden çok kişilere zarar verse bile, bu sahtecilik kamunun güvenini zedeleyemez, çünkü ortada kamunun sıhhat ve doğruluğuna güvenmesi gereken bir varaka yoktur¹⁶⁸.

¹⁶⁵Refika Bakoğlu Deliorman, Ayşe Üstünoldu Kandemir, *Kamu Kurumu Niteliğinde Meslek Kuruluşları ve Etik*, <www.etik.gov.tr>, (son erişim tarihi: 4 Aralık 2017)

¹⁶⁶Kahraman, s. 225.

¹⁶⁷Erman, Özek, s. 223, 224; Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 529; Soyaslan, s. 396; Gökçen, Ahmet, s.6-7, s. 184; Arslan, Çetin, Azizağaoğlu, Bahattin, s. 848.

¹⁶⁸Erman, Özek, s. 223-224.

Resmi mühürlerde sahtecilik suçu, devletin kişiliğine karşı işlenen suçlar arasında kabul edilmişken, günümüzde kamu güvenine karşı işlenen suçlar arasında kabul edilmiştir. Çünkü resmi kurumlar, mühür ve damga kullanarak birtakım belgelere resmîlik sıfatını vermekte veya bu belgelerin doğruluğunu onaylamaktadır. Belgedeki bu mühür, belgeye güveni sağlamakta, mühür görenler belgenin doğru olduğunu, içeriğinin değişmediğini, aynı zamanda mühür üzerinde yazılı kurum tarafından düzenlendiğini kabul etmektedirler. Bu nedenle mühürde yapılan sahteciliğin kamu güvenine karşı işlendiği kabul edilmelidir¹⁶⁹.

Kanun koyucu, Devlet ve kamu kurum ve kuruluşlarınca kullanılan resmi mührlerin resmi belgeleri tasdik edici ve onların gerçek olduğuna güven duyulmasını sağlayıcı özellikleri bulunan resmi mührlerde yapılacak sahtecilik fiillerini önlemek istemiş ve bu suçla resmi mührlerin gerçekliğine ilişkin toplumda var olan inanç ve itimadın korunması amaçlanmıştır¹⁷⁰.

TCK'nın 202'nci maddesinin birinci fıkrasında Cumhurbaşkanlığı, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı veya Başbakanlık tarafından kullanılan mührün sahte olarak üretilmesi veya kullanılması suç olarak tanımlanmıştır¹⁷¹. Bu tanımlanmaya bağlı olarak suçun devletin kişiliğine ve egemenlik haklarına karşı işlendiğini kabul etmek doğru değildir. Çünkü TCK'nın 202'nci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen kurumlar tarafından kullanılan mührlerde sahtecilik suçunun konusu olan mührler, belirli karar ve belgelerde kullanılıp, bu belgelerin devlete ait olduğu görüntüsü verilerek söz konusu karar ve belgelere toplumun güveni sağlanır¹⁷². Sahte mühür üretme veya kullanma suçlarının cezalandırılmasının nedeni, bunların kullanılması durumunda, bireylerin kandırılarak kamu güveninin zedelenmesi ve bireylerin zarar görmesi tehlikesine yol açılmasıdır¹⁷³.

TCK'nın 202'nci maddesinin ikinci fıkrasında geçen kurumlarca kullanılan onaylayıcı veya belgeleyici mührler için de bu onaylayıcı veya belgeleyici mührlerin kullanıldığı bir kısım belgelere devlete ait olduğu görüntüsü verilerek söz

¹⁶⁹ Sedat Bakıcı, Gürsel Yalvaç, *5237 Sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Özel Hükümleri*, Ankara: Adalet Yayınevi, 2008, s. 601-602.

¹⁷⁰ Yaşar, Gökcan, Artuç, s. 6105.

¹⁷¹ Kaya, *Yeni Türk Ceza Adalet Sistemi Tanıtım Sitesi*, <www.ceza-bb.adalet.gov.tr>., (son erişim tarihi: 25 Aralık 2017)

¹⁷² Meran, s. 374.

¹⁷³ Hasan Gerçeker, *Türk Ceza Kanunu*, 2. Baskı, 4 Cilt, Ankara: Seçkin Yayınevi, 2014, s. 4086.

konusu karar ve belgelere toplumun güveni sağlanır. Bu nedenle, mührü sahte olarak üretilip kendi yararına kullanan kimse, mührün kullanıldığı belgenin, Devlet veya diğer kamu kurum ve kuruluşlarınca veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarınca onaylandığını göstermekte ve bu belgeye kamunun güvenmesini sağlamaktadır. Bu şekilde toplum aldatılmakta, toplumun güveni sarsılmaktadır¹⁷⁴.

2.3.2. Aldatma Kabiliyetinin Varlığı

Aldatma kabiliyeti ile ilgili yukarıda ilk bölümde sahtecilik suçlarının genel özelliklerinden olan ‘‘Sahtecilik eyleminde Aldatma Kabiliyeti’’ başlığı altında yapılan bütün açıklamalar mühürde sahtecilik suçları için de geçerlidir.

Aldatmak sözlükte; ‘‘beklenmedik bir davranışla yanıltmak’’, ‘‘karşısındakinin dikkatsizliğinden, ilgisizliğinden yararlanarak onun üzerinden kazanç sağlamak’’, ‘‘iğfal etmek’’, ‘‘ihanesi etmek’’ gibi anlamlarda kullanılmaktadır¹⁷⁵.

Aldatma, Türk Dil Kurumunda; beklenmedik bir davranışla yanıltmak, karşısındakinin dikkatsizliğinden, ilgisizliğinden yararlanarak onun üzerinden kazanç sağlamak, birine verilen sözü tutmamak, bir şeyin görünürdeki durumu, ayartmak, iğfal etmek gibi anlamlarda kullanılmaktadır¹⁷⁶.

Aldatma kabiliyetinin ölçüsü gerçekte sahte olan bir şeyin görünüşte doğru olduğuna inanılması, söz konusu şeyin sahte olduğunun anlaşılması için dikkatli bir incelemeyi gerektirmesidir. Eğer bir şeyin görünüm itibarıyla, ilk bakışta sahte olduğu anlaşılıyorsa, o şeyin aldatma kabiliyeti yoktur ve bu durumda kamu güvenine karşı herhangi bir zarar da vermemektedir. Kamu güvenine zarar vermediği içinde bu fiil suç oluşturmamaktadır. Türk ceza kanunu da bu görüş doğrultusunda yapılmıştır¹⁷⁷.

¹⁷⁴Meran, s. 374.

¹⁷⁵Türk Dil Kurumu, www.tdk.gov.tr, (son erişim tarihi: 16 Aralık 2017)

¹⁷⁶Eba Bilişim Ağı, Ders, Haber Sitesi, <<http://www.eba.gov.tr>>, (son erişim tarihi: 16 Aralık 2017)

¹⁷⁷Soyaslan, s. 487.

Sahte mühür üretme veya kullanma suçlarının cezalandırılmasının nedeni, bunların kullanılması durumunda, bireylerin kandırılarak kamu güveninin bozulması ve bireylerin zarar görmesi tehlikesine yol açmasıdır. Sahte mührün yapılmış olması, kullanılma riskini ve tehlikesini de kendiliğinden doğurmaktadır¹⁷⁸.

Birinci bölümde sahtecilik suçlarında genel olarak kabul edilen ortak unsurlar başlığı altında açıklanmaya çalışılan ‘aldatma kabiliyeti’nin bütün sahtecilik suçları için ortak bir özellik olduğu belirtilmişti. Özel olarak mühründe sahtecilik suçunda aldatma kabiliyetini açıklamak gerekirse; sahte olduğu iddia edilen mührün aldatıcılık özelliğinin bulunmaması durumunda, mührün zarar verme tehlikesi de bulunmayacağından mühründe sahtecilik suçu oluşmaz. Bu nedenle mühründe sahtecilik suçlarında da aldatıcılık özelliğinin bulunması zorunludur. Ancak ilk bölümde ‘Aldatma Kabiliyeti’ başlığı altında yapılan açıklamalarda olduğu gibi aldatma kabiliyetinin varlığı için sahteciliğin bu konuda uzman olan kişilerce anlaşılması gerekli değildir. Aldatma kabiliyetinin varlığının objektif olarak saptanması gerekir. Belli bir kişiyi değil birçok kimsenin kandırılmasına müsait olmalıdır. Sahteciliği iddia edilen mührün aldatıcı nitelikte olmaması, çok basit ve kabaca yapılmış olması halinde, suça konu mührün ilk bakışta sahte olduğunun anlaşılabilmesi halinde kamu güveni zarar görmediği için kamusal zarar da doğmayacak dolayısıyla suç da oluşmayacaktır. Yargıtay da bu görüştedir¹⁷⁹.

Yargıtay bir kararında, yerel mahkemece, sanık hakkında sahte mührü kullandığı gerekçesiyle verilen mahkumiyet hükmünü mahkeme tarafından öncelikle suça konu mührün sahte olup olmadığı yönünde rapor aldırılmasını sahte olduğunun tespiti halinde aldatma kabiliyetinin bulunup bulunmadığının tespiti amacıyla, orijinal mühür getirtilip sahte mühürle karşılaştırarak sonucuna göre karar verilmesi gerektiğini belirterek yerel mahkemece kurulan hükmü bozmuştur¹⁸⁰.

¹⁷⁸Yaşar, Gökcan, Artuç, s. 6110.

¹⁷⁹Yargıtay 8. Ceza Dairesi 06.04.2015 tarih, 2015/1201 Esas, 2015/25745 Karar sayılı kararıyla ‘Mühründe sahtecilik suçunda, aldatma yeteneği bulunup bulunmadığının takdirinin mahkemeye ait olduğu cihetle; dosya kapsamında bulunan orjinal mühür izleri ile sahte mühür karşılaştırılıp, sahte mührün aldatma kabiliyeti bulunup bulunmadığı hususu tartışılarak sanığın hukuki durumunun belirlenmesi gerektiği gözetilmeden, eksik araştırmayla yazılı şekilde hüküm kurulması’ diyerek yerel mahkemece kurulan hükmü belirtilen gerekçeyle bozmuştur.(T.C. Adalet Bakanlığı UYAP Bilişim Sistemi, <<http://digerb.Uyap.gov.tr>>., (son erişim tarihi: 3 Kasım 2017)

¹⁸⁰ Yargıtay 8.Ceza Dairesi 03.02.2015 tarih, 2014/19252 Esas, 2015/2317 Karar Sayılı Kararı ile ‘...Suça konu mührüleri imal eden kurumdan, sanık tarafından kullanıldığı iddia edilen sahte mühür ile orijinal mührün karşılaştırmasının yapılarak sahte olup olmadıklarına ilişkin rapor alınıp,

Sahte olarak üretilen mührün gerçek mühürle karşılaştırıldığında arasında bir benzerlik olmalıdır. Bu benzerlik, birçok kişiyi aldatacak nitelikte olmalı, mührün sahteliği ilk bakışta anlaşılmalıdır. Örneğin, dört köşe olan veya T.C. ibaresi, ay-yıldız olmayan mühürlerin aldatma yeteneği bulunmamaktadır¹⁸¹.

Yargıtay bir kararında, yerel mahkemece sanık hakkında sahte mührü kullandığı gerekçesiyle verilen mahkumiyet hükmünü öncelikle yerel mahkemece suça konu mühürlerin sahte olup olmadıklarına ilişkin rapor aldırılmasını ardından aldatma kabiliyetinin olup olmadığını tespit etmek için sahte mühür izlerini içeren belgeleri ile orjinal mühür izlerini içeren belgeleri karşılaştırarak sanığın hukuki durumunun değerlendirilmesi yönünde karar vermiştir¹⁸².

2.3.3. Zarar

Zarar ihtimali sahtecilik suçlarının ortak unsurlarından olup bilfiil bir zararın var olması yada bunun imkan dahilinde olması gerekir. Bahsedilen bu zararın toplumsal yada bireysel olması arasında fark yoktur. Zarar ile ilgili yukarıda ilk bölümde sahtecilik suçlarının ortak unsurlarından bahsedilirken yapılan açıklamalar haliyle mührde sahtecilik suçu da sahtecilik suçları arasında yer aldığından bu suç için de geçerlidir.

*sahte olduğunun tespiti halinde mührde sahtecilik suçunda, aldatma yeteneği bulunup bulunmadığının takdirinin mahkemeye ait olduğu cihetle; orjinal mühür getirtilip sahte mühür ile karşılaştırılıp, sahte mührün aldatma kabiliyeti bulunup bulunmadığı hususu tartışılarak sanığın hukuki durumunun belirlenmesi gerektiği gözetilmeden eksik incelemeyle yazılı şekilde hüküm kurulması,*¹²⁶ şeklinde hüküm kurmuştur. (T.C. Adalet Bakanlığı UYAP Bilişim Sistemi, <<http://diğerb.Uyap.gov.tr>>., (son erişim tarihi: 25 Kasım 2017))

¹⁸¹Bakıcı, Yalvaç, s. 602.

¹⁸² Yargıtay 8.Ceza Dairesi 21.04.2014 tarih, 2014/9352 Esas, 2014/10135 Karar Sayılı Kararı ile; *“Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği tarafından yeminli mali müşavirlere verilen suça konu mühürleri imal eden kurum araştırılarak, ilgili kurumdan sanık tarafından sahte mühür kullanıldığı iddia edilen raporlarda yer alan mühür izleri ile orijinal mühür izlerinin karşılaştırmasının yapılarak sahte olup olmadıklarına ilişkin rapor alınıp, sahte olduklarının tespiti halinde mührde sahtecilik suçunda aldatma yeteneği bulunup bulunmadığının takdirinin mahkemeye ait olduğu cihetle; sahte mühür izlerini içeren belgeler ile orijinal mühür izlerini içeren belgelerin mahkemece incelenip, sahte mühür izlerinin aldatma kabiliyeti bulunup bulunmadığı hususu tartışılarak sanığın hukuki durumunun belirlenmesi gerektiği gözetilmeden eksik incelemeyle yazılı şekilde hüküm kurulması,*” şeklinde karar vermiştir. (T.C. Adalet Bakanlığı UYAP Bilişim Sistemi, <<http://diğerb.Uyap.gov.tr>>., (son erişim tarihi: 25 Aralık 2017))

2.4.MÜHÜRDE SAHTECİLİK SUÇUNUN UNSURLARI

Dış dünyada değişiklik meydana getiren fiilin ceza hukuku anlamında suç sayılması için mutlaka bulunması gereken unsurlar vardır. Bu unsurların tamamı bir fiilde var olmadığı sürece o fiili suç olarak nitelemek mümkün değildir. 5237 sayılı Kanunun sistemini de dikkate alarak bir suçta dört unsurun olduğu söylenebilir. Bunlar; tipiklik, maddi unsurlar, manevi unsurlar ve hukuka aykırılık unsurudur.

Kusurluluk ise suçun unsurlarına dahil değildir. Kusurluluk; işlediği fiil dolayısıyla kişinin kınanabilmesi, haksızlık teşkil eden eylemin bireye yüklenebilmesidir¹⁸³.

Mühürde sahtecilik suçu; maddi unsurlar, manevi unsurlar ve hukuka aykırılık unsuru açısından incelenecektir.

2.4.1. Maddi Unsurlar

2.4.1.1.Genel Açıklamalar

Maddi unsurlar ibaresi Türk doktrininde ilk defa Kunter tarafından kullanılmıştır¹⁸⁴. Kunter maddi unsurları; ‘‘hareket, netice ve illiyet bağı(sebebiyet alakası)’’ olarak belirtmiştir¹⁸⁵. Artuk, Gökçen, Yenidünya’ya göre; 5237 sayılı Kanunda maddi unsurlar denildiğinde anlaşılması gereken suç tipinde yer alan ‘‘fiil, fail, illiyet bağı, netice, mağdur ve konu’’dur¹⁸⁶. Koca ve Üzülmöz’e göre suçun maddi unsurları; fail, mağdur, konu, fiil, nedensellik bağı ve objektif isnadiyet ile nitelikli hallerdir¹⁸⁷. Tezcan, Erdem, Önok ise suçun maddi unsurlarını; fail, mağdur, suçun konusu, fiil-netice-nedensellik bağı başlığı altında incelemiştir¹⁸⁸.

Mühürde sahtecilik suçu fiil, fail, netice, mağdur ve konu unsurları açısından açıklanacaktır.

¹⁸³Gökçen, s. 154.

¹⁸⁴Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 10.

¹⁸⁵Nurullah Kunter, *Suçun Maddi Unsurları Nazariyesi*, İstanbul: 1994, s. 39 vd.

¹⁸⁶Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 11.

¹⁸⁷Mahmut Koca, İlhan Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Ankara: Seçkin Yayınevi, 2013, s.79.

¹⁸⁸Durmuş Tezcan, Mustafa Ruhan Erdem, Murat Önok, *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, Ankara: Seçkin Yayınevi, 2015, s. 41 vd.

2.4.1.2. Fail

TCK'nın 202'nci maddesinin her iki fıkrasında düzenlenen suçlar herkes tarafından işlenebilir suçlardır. Bu suçun faili irade yeteneğine sahip her insan olabilir. Madde metninde her iki fıkrada da ‘... mührü sahte olarak üreten veya kullanan kişi...’ denildiği dikkate alındığında bu suçun failinin yaşayan ve irade yeteneği bulunan herkes olduğu söylenilebilir. Failin belli bir sığata sahip olması gerekmediği gibi bir görev sırasında da bu suçu işlemiş olması gerekmez. Fail bir kamu görevlisi olsa bile diğer kişilere göre farklı cezalandırılmaz. Kısacası bu suç herkes tarafından işlenebilen bir suç olup, özgü suç değildir.

2.4.1.3. Fiil

Türk hukuk sisteminde fiil için; ‘hareket’, ‘eylem’, ‘davranış’ gibi terimler kullanılmaktadır. Bir suçun oluşması için en önemli şart fiilin varlığıdır¹⁸⁹. Fiil, insanın dış dünyaya yansıyan ihmali ya da icrai bir davranışı ile gerçekleştirilir. Dış dünyada değişiklik meydana getiren iradi insan davranışı; ya bir şeyi yapmak, işlemek yada yapmamak, işlememek şeklinde kendini gösterir. Hukuk kuralları da karşımıza ‘emir’ veya ‘yasak’ şeklinde çıkar¹⁹⁰.

Suçlar ceza normunda yer alan fiilin sayısına göre sınıflamaya tabi tutulduğunda kanunun tek bir fiilin gerçekleşmesini suçun oluşması için yeterli görmesi halinde bu tip suçlara tek hareketli suç, suç tipinde birden fazla fiil birbirinden bağımsız olarak gösterilmiş ve bu fiilerden yalnızca birinin gerçekleşmesi suçun oluşması için yeterli görülmüşse bu tip suçlarda seçimlik hareketli suç denir¹⁹¹. Tek hareketli suçlara örnek olarak TCK'nın 81'inci maddesinde gösterilen kasten adam öldürme suçu veya 86'ncı maddesinde düzenlenen kasten yaralama suçu gösterilebilir. Zira burada hukuki anlamda tek eylemle suç işlenir. Seçimlik hareketli suçlara örnek olarak TCK'nın 204'üncü maddesinde düzenlenen resmi belgede sahtecilik suçu ve en nihayetinde bizim açımızdan önemli olan TCK'nın 202'nci maddesinde düzenlenen mühürde sahtecilik suçu gösterilebilir. Resmi belgede sahtecilik suçu açısından 204'üncü madde incelendiğinde ‘... sahte olarak düzenlemek’, ‘...başkalarını aldatacak şekilde değiştiren’, ‘...veya sahte resmi belgeyi kullanan’ denilerek 204'üncü maddenin birinci fıkrasında ‘veya’

¹⁸⁹ Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 11.

¹⁹⁰ Gökçen, s. 162-163.

¹⁹¹ Uğur Alacakaptan, *Suçun Unsurları*, Ankara: Sevinç Matbası, 1975, s.45, 47.

denilerek bu seçimlik hareketlerden birinin gerçekleştirilmesi bu suçun oluşması için yeterli görülmüştür.

Fail tarafından yukarıda belirtilen bu seçimlik hareketlerden ikisinin veya hepsinin gerçekleştirilmesi suçun birden fazla olduğu anlamına gelmez. Sadece böyle bir durumda hakim TCK'nın 61'inci maddesi uyarınca somut cezayı belirlerken bu durumu gözönünde bulundurur¹⁹². Aynı fail maddede geçen üretmek veya kullanmak seçimlik hareketlerini peş peşe gerçekleştirirse, tek fiilden ötürü cezalandırılır. Bu durum seçimlik hareketli suçların doğal sonucudur¹⁹³.

Mühürde sahtecilik suçunun seçimlik hareketli bir suç olduğu yukarıda belirtilmişti. Mühürde sahtecilik suçunun düzenlendiği TCK'nın 202'nci maddesindeki fıkraların her birinde bir suçta bulunması gereken tüm unsurlar bulunduğundan her bir fıkrada ayrı ayrı suçlar düzenlenmiştir denilebilir. Mühürde sahtecilik suçunda iki seçimlik hareket vardır: Sahte olarak üretmek veya kullanmak. Bu seçimlik hareketlerden¹⁹⁴ birinin gerçekleştirilmesiyle suç tamamlanır ve failin cezalandırılması için yeterlidir.

Yukarıda belirtilen seçimlik eylemlerin hepsinin gerçekleşmesi halinde dahi suç bir defa işlenmiş olacaktır. Sadece hakim TCK'nın 61'inci maddesi uyarınca temel cezayı belirlerken bu durumu göz önünde bulundurur¹⁹⁵.

¹⁹²Tezcan, Erdem, Önok, s.228.

¹⁹³Yurtcan, s. 48.

¹⁹⁴Seçimlik hareketli suçlar, suçun kanuni tanımında gösterilen alternatifli hareketlerden herhangi birisinin işlenmesi ile tamamlanabilen suçlardır. Alternatifli hareketlerin hepsinin işlenmesi şart olmayıp, sadece bir tanesinin yapılması dahi suçun oluşması için yeterlidir. Alternatifli hareketlerden bir kaç ya da hepsi birlikte gerçekleştirilmiş olsa dahi ortada tek suç vardır. Bu nedenle seçimlik hareketli suçlarda hareketlerden birkaçının veya tümünün yapılması, birden çok suça, dolayısıyla zincirleme suça vücut vermez. (Türkân Yalçın Sancar, "YeniTürk Ceza Kanununda Zincirleme Suç", *TBB Dergisi* Sayı 70(2007): s. 249) Dikkat etmek gerekir ki, seçimlik hareketli suçlarda suçun konusu değişmemektedir. Bu seçimlik hareketlerden her biri aynı konu üzerinde, aynı konu ile ilgili olarak gerçekleşebilmektedir. Bu itibarla seçimlik hareketli suçtan söz edebilmek için seçimlik hareketlerin aynı konuya ilişkin olması gerekir. (İzzet Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Ankara: Seçkin Yayınevi, 2014, s.168.)

¹⁹⁵Tezcan, Erdem, Önok, s.228.

Birinci fıkrada yalnız “kullanılan mühür” denilmiş iken; ikinci fıkrada “kullanılan onaylayıcı veya belgeleyici mühür denilerek, kamu kurum ve kuruluşlarında hizmet ve faaliyet alanlarına bağlı olarak “onaylayıcı veya belgeleyici” olma dışında başka maksatlarla kullanılabilir olan diğer alet ve işaretlerin madde ile korunmadığı, suçun maddi konusunu oluşturmayacakları ifade edilmek istenmiştir¹⁹⁶.

2.4.1.3.1. Sahte Mühür Üretme

Bakıcı ve Yalvaç’a göre 5237 sayılı TCK’da geçen üretme; taklidin yanında bir mühürde değişiklik yapılmasını da kapsamaktadır¹⁹⁷. Meran’a göre üretme; Mührün aynısını, mührün izini meydana getirmeye elverişli şekilde oluşturmaktır¹⁹⁸. Arslan ve Azizağaoğlu’na göre üretme; genel kastın yani mühürleri sahte olarak üretme iradesinin yanında sahte mührü gerçeğinin yerine kullanmak iradesi şeklindeki kasttır¹⁹⁹. Yaşar, Gökcan ve Artuç’a göre sahte mühür üretmek; gerçek bir mührün bıraktığı eser ve izleri bırakmaya elverişli biçimde taklit bir mühür imal edilmesidir. Sahte mührün üretilmesi ile amaç, onun onaylayıcı veya belgeleyici nitelikteki iz veya eserini kullanmaktır. Sahte mührün üretilmesi, başka bir malzemeyle gerçek bir mührün taklidinin yapılması şeklinde olabileceği gibi, var olan gerçek bir mühürde değişiklik yapmak suretiyle de gerçekleştirilebilir²⁰⁰. Erman ve Özek’e göre Üretmek; mührün benzerini meydana getirmektir. Yapılan bu benzerliğin mükemmel olmasına da gerek yoktur. Ancak belirsiz sayıda birçok kişiyi aldatma özelliğinin bulunması gerekir. Üretilen mührün ilgili resmi daireyi aldatabilecek düzeyde olması şart değildir. Ancak üretilen mühür, halen kullanılmayan gerçek bir mühür olsa da eylem bu suç oluşturur²⁰¹.

Kanımızca üretme; 5237 sayılı TCK’nın 202’nci maddesi kapsamında kalan mühürlerin sahte olarak meydana getirilmesi veya yine bu madde kapsamında kalan ve gerçek olan mühürlerin sahte olarak değiştirilmesidir.

Sahte olarak meydana getirilen mühürlerin gerçek olan mühürle aralarında bir benzerliğin olması gerekir. Bu benzerlik bir çok kişiyi aldatacak nitelikte olmalı,

¹⁹⁶Gerçekler, s. 4086.

¹⁹⁷Bakıcı, Yalvaç, s. 602.

¹⁹⁸Meran, s. 376.

¹⁹⁹Arslan, Azizağaoğlu, s. 839.

²⁰⁰Yaşar, Gökcan, Artuç, s. 6110.

²⁰¹Erman, Özek, s. 196.

mührün sahteliği ilk bakışta anlaşılmalıdır. Örneğin dört köşe olan veya T.C. ibaresi, ay-yıldız olmayan mühürlerin aldatma yeteneği bulunmamaktadır. Üretilen sahte mührün aldatıcı nitelikte olup olmadığı belirlenirken söz konusu mührü kullanan kurum çalışanları ile kamu görevlilerini aldatacak nitelikte mükemmel olması aranmayıp halktan çok sayıda kişiyi aldatması yeterli görülmelidir. Söz konusu mührün kaba bir taklit olmayıp, aslına benzeyen, normal dikkati gösterenleri yanıltan, gerçek mühür düşüncesini uyandıran, aldatmaya elverişli bir biçimde üretilmelidir²⁰².

Mührün sahte olarak üretilmesi; neticesi harekete bitişik bir suç olup²⁰³ gerçek bir mührün iz veya eserini bırakmaya elverişli şekilde taklit bir mühür üretildiği an tamamlanır. Üretim tamamlanmamış iken failin yakalanması halinde suçun teşebbüs aşamasında kaldığı kabul edilir²⁰⁴.

2.4.1.3.2. Sahte Mührü Kullanma

Bakıcı ve Yalvaç'a göre sahte mührü kullanmak; başkasının yaptığı sahte mührü, bir belge üzerine basarak belgeleme veya onaylama işleminde bulunmaktır²⁰⁵.

Yaşar, Gökçan ve Artuç'a göre sahte mührü kullanmak; sahte olarak üretilen mührün onun onaylayıcı veya belgeleyici fonksiyonuna uygun olarak kullanılması şeklinde anlaşılmalıdır²⁰⁶. Gerçekker'e göre sahte üretilmiş bir mührün kullanılması; mührün onaylayıcı veya belgeleyici fonksiyonuna uygun olarak kullanılması şeklinde anlaşılmalıdır²⁰⁷. Gözübüyük'e göre, sahte mührü kullanmak; sahte olarak üretilmiş mührü, onaylayıcı ve belgeleyici fonksiyonu ile bir belgeye veya karara basmaktır²⁰⁸. Arslan ve Azizağaoğlu'na göre, kullanma fiili; başkaları tarafından taklit edilmiş olduğunu bildiği mührü gerçeği yerine kullanma iradesidir.

²⁰²Bakıcı, Yalvaç, s. 602.

²⁰³Bakıcı, Yalvaç, s. 602.

²⁰⁴Yaşar, Gökçan, Artuç, s. 6110.

²⁰⁵ Bakıcı, Yalvaç, s. 603.

²⁰⁶ Yaşar, Gökçan, Artuç, s. 6110.

²⁰⁷Gerçekker, s. 4087.

²⁰⁸Gözübüyük, s. 587.

Kanatimizce sahte mührü kullanmak; 5237 sayılı TCK'nın 202'nci maddesi kapsamında kalan ve sahte olarak üretilen mühürlerin herhangi bir kimse tarafından onaylayıcı veya belgeleyici işlevine uygun olarak kullanılmasıdır.

Sahte mühür onaylayıcı veya belgeleyici işleviyle kullanılmamışsa, eylem bu suçu oluşturmaz. Örneğin sahte resmi belge üretilmesi amacıyla yazılan bir yazının ilgili yerine mühür basılması ve izinin çıkarılması şeklinde kullanılabilir. Fail, sahte mührü işlevine uygun olarak kullanan; bahsedilen örnekte mührü belgeye basan kişidir. Buna karşın, sahte mühür izi basılan belgeyi kullanan kişinin eylemi mührü kullanma değil, sahte belgeyi kullanma niteliğindedir. Eğer bu kişi belgenin sahte mührüyle oluşturulduğunu bilerek kullanıyorsa, belgede sahtecilik suçundan sorumlu olur²⁰⁹. Sahte olarak üretilmiş olan mührün kullanılmasının suç oluşturabilmesi için, 202'nci maddenin birinci ve ikinci fıkralarında belirtilen kurum ya da kuruluşların onaylaması gereken yetkileri kapsamında bulunan işlemleri belgelemek için kullanılmış olması gerekir. Aksi takdirde yapılan eylem suç oluşturmaz²¹⁰.

Suç sahte mührün, normal olarak kullanılması gereken yerlerde kullanılması, bir belgeye basılması halinde tamamlanmaktadır. Fail mührü kullanmakla amacına ulaşmakta ve istediği sonuca ulaşmaktadır. Bu nedenle sahte mührü kullanmak suç da sahte mührü üretmek de olduğu gibi neticesi harekete bitişik olan suçlardandır²¹¹

Mührün yapılması sırasında yakalanan failin eyleminin teşebbüs aşamasında kaldığı kabul edilir. Ayrıca belge veya karara basılan yani kullanılan mührün izinin

²⁰⁹Yaşar, Gökcan, Artuç, s. 6110.

²¹⁰Gözübüyük, s. 587.

²¹¹Bakıcı, Yalvaç, s. 603.

²¹²Yargıtay 11. Ceza Dairesi 04.06.2014 tarih, 2012/27488 Esas, 2014/10899 Karar sayılı kararıyla '... II-Sanığın,mühürde sahtecilik suçundan kurulan mahkumiyet hükmüne yönelik temyiz itirazlarına gelince;

1- ... Sahte mühür üretmek maddede belirtilen kişi,kurum ve kuruluşlara ait gerçek bir mührün bıraktığı eser ve izleri bırakmaya elverişli biçimde taklit bir mühür imal edilmesi, sahte mühür kullanmak ise sahte üretilmiş bir mührün onaylayıcı veya belgeleyici fonksiyonuna uygun olarak kullanılmasıdır. Burada fail sahte mührü fonksiyonuna uygun şekilde kullanan kişidir. Dolayısıyla üzerinde sahte mühür basılı bulunan bir belgedeki mühürleme işlemini yapmaksızın sadece sahte mühür izi basılan bir belgeyi kullanan kişinin eylemi sahte mühür kullanma suçunu değil sahte belgeyi kullanma (belgede sahtecilik) suçunu oluşturmaktadır. Bu açıklamalar karşısında somut olayda; ... sahte mührü sanığın kullandığına ilişkin delil bulunmaması karşısında mühürde sahtecilik suçundan beraati yerine yazılı şekilde mahkumiyetine hükmolunması,..." diyerek yerel mahkeme tarafından kurulan hükmü belirtilen gerekçeyle bozmuştur.(T.C. Adalet Bakanlığı UYAP Bilişim Sistemi, <<http://digerb.Uyap.gov.tr>>., (son erişim tarihi: 4 Kasım 2017)

okunmaması ya da silik olması halinde de teşebbüs hükümleri uygulanmalıdır. Sahte mührü kullanma eyleminin suç sayılması için sahte mühür kullanıldığında kamusal veya bireysel bir zarar veya zarar olasılığının meydana gelmesi gerekir. Mührün kullanılması sırasında zararın meydana gelmemesi durumunda fail teşebbüsten dolayı sorumlu tutulabilecektir²¹³.

Failin sahte mührün kullandığının kanıtlanması için, mührün sanığın elinde bulunması veya mührün ele geçirilmesi zorunlu değildir. Sahte mührü üreten kişiden geçici olarak alıp kullanmış olması halinde de suç oluşur. Mühür izinin sahte ve aldatma yeteneğinin bulunduğu ve bu izi failin çıkardığı kanıtlanabiliyorsa, suçu işlediği kabul edilmelidir²¹⁴.

Yargıtay 4. Ceza Dairesi 23.11.2009 tarih, 2009/20865 Esas, 2009/19240 Karar sayılı ilamıyla ‘...*Hükümlünün, kamu kurum ve kuruluşlarınca kullanılan onaylayıcı veya belgeleyici mühürleri evinde bulundurması ve yine bu mühürlerde birçok resmi belgeyi sahte olarak düzenlemesi eylemlerinin 5237 sayılı TCK’nın 202/2 ve de 204/1 maddelerine uyan suçları ayrı ayrı oluşturduğu*’²¹⁵ diyerek sahte mührün uygulandığı belge de sahteyse veya sahte bir şekilde mühürlenerek gerçekleştirilmişse, hem mühürde ve hem de belgede sahtecilik suçlarının oluştuğunu belirterek yerel mahkeme tarafından kurulan hükmü bozmuştur.

Bir belgenin hiç mühür bulunmadan kullanılması halinde 202’nci maddede öngörülen suçu oluşturmaz. Yargıtay da bu görüştedir²¹⁶.

Suçun maddi unsurlarından olan mağdur konusuna geçmeden önce sahte plakalarla ilgili Yargıtayın yerleşik içtihatlarını değinmek gerekecektir. Sahte plaka

²¹³Erman, Özek, s. 196.

²¹⁴Yaşar, Gökcan, Artuç, s. 6110-6111.

²¹⁵İsmail Malkoç, *Açıklamalı Türk Ceza Kanunu*, 4. Baskı, 4 Cilt, Ankara: Sözkese Matbacılık, 2013, s. 3266.

²¹⁶Yargıtay 4. Ceza Dairesi 30.05.2007 tarih, 2006/1977 Esas, 2007/5168 Karar Sayılı Kararı ile; ‘...’

1) *Emanete bulunan 34 VL 8911 sayılı plakalar üzerinde bilirkişi incelemesi yaptırılıp tüm kanıtlar birlikte değerlendirilerek sonucuna göre,*

- a) *Plakalar üzerinde damga ve mührün sahte olduğu ve aldatıcı özellik taşıdığı saptandığı takdirde, 765 sayılı TCK’nın 333/1 ve 5237 sayılı TCK’nın 202/2 maddelerinden sanık yararına olan yasa hükmünün,*
- b) *Plakalardaki damga ve mührün sahte olmadığı belirlenir ise başkasına ait gerçek plakaları aracına takarak kullanan sanık hakkında, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun 21. Maddesinin, uygulanması gerektiği gözetilmeden, eksik soruşturma ve yetersiz gerekçeyle karar verilmesi, ...’’ şeklinde karar vermiştir. (Meran, s. 376.)*

kullanmak suçu 765 sayılı TCK'nın 333'üncü maddenin birinci fıkrasında düzenlenmişti²¹⁷. Ancak 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda sahte plaka kullanmak suçuyla ilgili bir özel düzenleme yapılmamıştır. Sahte plaka kullanmak suçuyla ilgili olarak Yargıtay 11. Ceza Dairesi, eylemin 5237 sayılı TCK'nın 202'nci maddesinin ikinci fıkrasındaki suçu oluşturduğunu kabul etmekteydi. Ancak daha sonra, Yargıtay 11. Ceza Dairesi 22.2.2007 tarih ve 8681-1073 sayılı Kararı ile, sahte plakanın da resmi belge gibi olduğuna, bir şeyin resmi belge olması için yazılı kağıdın bulunmasının gerekli olmadığına, herhangi bir metal levha üzerine yazı yazılması halinde dahi hukuki değerde taşırorsa plakanın da resmi belge niteliğinde olduğuna karar vererek buna ilişkin olarak sahte plaka kullanma eyleminin, TCK'nın 204'üncü maddesinin birinci fıkrasında yazılı resmi belgede sahtecilik suçunu oluşturduğunu kabul etmiştir²¹⁸.

Yargıtay Ceza genel kurulu da 04.10.2011 tarihli kararıyla özetle; 765 sayılı TCK'nın yürürlükte olduğu dönemde sahte plaka kullanma eyleminin, 333'üncü maddenin ikinci fıkrasında düzenlenen suçu oluşturduğunu ve uygulamanın buna göre yapıldığını, 5237 sayılı TCK'nın 204'üncü maddesinin gerekçesinde; “... Ayrıca belirtilmelidir ki, her ne kadar, belgeden söz edilen durumlarda yazılı bir kağıdın varlığı gerekli ise de; bazı durumlarda belgenin varlığını kabul için, yazının kağıt üzerinde bulunması gerekmez. Bir metal levha üzerine yazı yazılması halinde de belgenin varlığını kabul etmek gerekir.

²¹⁷ Yargıtay 4.Ceza Dairesi'nin 30.06.2008 tarih ve 2006/10491 Esas, 2008/14788 Karar sayılı kararı; ‘...a) Saniğin sahte mühür taklit ederek yapılan plakayı kullanması eyleminin, 765 sayılı TCK'nın 333. Maddesinin 1.Fıkrasına uyduğu düşünülmeden 2.Fıkrası ile cezalandırılması ve olayda uygulama yeri olmayan aynı Kanunun 334. Maddesi ile de cezadan indirim yapılması, ...’ diyerek yerel mahkemece kurulan hükmü belirtilen gerekçeyle bozmuştur. ((Yaşar, Gökcan, Artuç, s. 6122.), (Yargı Karar Arama Motoru, <<https://www.kararara.com/index.html>>., (son erişim tarihi: 26 Ekim 2017>))

²¹⁸(Yaşar, Gökcan, Artuç, s.6122.), ((Yargı Karar Arama Motoru, <<https://www.kararara.com/index.html>>., (son erişim tarihi: 26 Kasım 2017>))

2.4.1.4. Mağdur

Mağdur ve suçun konusu birbirinden farklıdır. Mağdur suçun konusunun ait olduğu kimsedir. Örneğin yağma suçunun konusu cebir veya tehdit ile alınan mal iken, mağduru ise bu mala malik olan kimsedir. Sadece gerçek kişiler bir suçun mağduru olabilir. Tüzel kişiler ise sadece bir suçtan zarar gören olabilirler²²¹.

Mühürde sahtecilik suçunun mağduru yoktur. Suçtan zarar göreni ise toplumdur²²².

2.4.1.5. Suçun Konusu

Anayasamız, Cumhurbaşkanının; kanunları yayımlama, seçimleri yenileme, Anayasa Mahkemesine iptal davası açma, Uluslararası Antlaşmaları onaylama, Silahlı Kuvvetleri kullanma, Bireysel özel af çıkarma, bazı görevlere atamalar yapma ve diğer hususlarda karar verme yetkisinin olduğunu belirtmiştir. Bu gibi işlemleri

uyuşmazlık konusunun değerlendirilmesinde;

“Mühürde sahtecilik” başlıklı 5237 sayılı TCY’nın 202. maddesinin 2. fıkrası, “Kamu kurum ve kuruluşlarınca veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarınca kullanılan onaylayıcı veya belgeleyici mührü sahte olarak üreten veya kullanan kişi, bir yıldan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır” şeklinde düzenlenmiş olup, bu suretle kamu kurum ve kuruluşlarınca veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarınca kullanılan onaylayıcı veya belgeleyici mührün sahte olarak üretilmesi veya kullanılması suç olarak tanımlanmıştır.

Anılan Yasanın “Resmi belgede sahtecilik” başlıklı 204.maddesinin birinci fıkrası ise, “Bir resmî belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir resmî belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren veya sahte resmî belgeyi kullanan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır” şeklinde kaleme alınmış olup, resmi belgenin sahte olarak düzenlenmesi, başkalarını aldatacak şekilde değiştirilmesi veya sahte resmi belgenin kullanılması suç olarak düzenlenmiştir.

Ceza Genel Kurulunun 27.10.1998 gün 264-341 sayılı kararında da belirtildiği üzere, 765 sayılı TCY’nın yürürlükte olduğu dönemde sahte plaka kullanma eyleminin, 333/2. maddesinde düzenlenen suçu oluşturduğu kabul edilmekte ve buna göre uygulama yapılmakta iken, 5237 sayılı TCY’nın 204. maddesinin gerekçesinde ilgili bölümde dikkate alındığında... araç plakalarının da resmi belge olarak kabul edileceğinin açıkça belirtilmiş olması karşısında, bu tür eylemlerde artık 765 sayılı TCY’nın 333/2. maddesinin karşılığını oluşturan 5237 sayılı TCY’nın 202/2. maddesinde düzenlenen mühürde sahtecilik suçuna ilişkin hükmün uygulanma olanağı bulunmayıp, sahte plaka kullanma eyleminin 5237 sayılı TCY’nın 204/1. maddesinde düzenlenen resmi belgede sahtecilik suçunu oluşturduğunun kabulü gerekmektedir.

*...
Bu itibarla, haklı nedene dayanan itirazın kabulü ile Özel Daire onama kararının kaldırılmasına ve yerel mahkeme hükmünün bozulmasına karar verilmelidir.*

Sahte plaka kullanmak eyleminin 5237 sayılı TCY’nın 204/1. maddesinde düzenlenen resmi belgede sahtecilik suçunu oluşturduğunun kabulü karşısında; üçüncü uyuşmazlık konusunun değerlendirilmesine yer olmadığı sonucuna varılmıştır”. diyerek Yargıtay C.Başsavcılığının itirazını oybirliğiyle kabul etmiştir.((T.C. Adalet Bakanlığı UYAP Bilişim Sistemi, <<http://diğerb.Uyap.gov.tr>>., (son erişim tarihi: 26 Şubat 2017), (Yargı Karar Arama Motoru,<<https://www.kararara.com/index.html>>., (son erişim tarihi: 26 Kasım 2017>))

²²¹Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 22.

²²²Meran, s. 375.

içeren belgeler, Cumhurbaşkanlığının mührü ile mühürlenir. Cumhurbaşkanının görev ve yetkileri ve bu görev ve yetkileri kapsamında kullanılan mühürlerin sahte olarak üretilmesi veya sahte mühürlerin kullanılması ile ilgili yukarıda ayrıntısıyla bilgi verilmişti.

Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Başbakanlık tarafından birtakım işlemleri belgelemek amacıyla kullanılan mühürlerin sahte olarak üretilmesi veya kullanılması halinde de failin cezalandırılacağı öngörülmüş ve böylece bu mühürlerde bu madde ile korunma altına alınmıştır. Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Başbakanlık mühürleri ile ilgili yukarıda ayrıntısıyla bilgi verilmişti. Bu nedenle bu konuda tekrar açıklama yapılmayacaktır.

TCK'nın 202'nci maddesinin ikinci fıkrasında geçen kamu kurumlarınca birtakım işlemlerde kullanılan onaylayıcı veya belgeleyici mühürlerin sahte olarak üretilmesi veya kullanılması²²³ halinde fail bu fıkra gereğince cezalandırılacaktır. Böylece bu fıkra kapsamında kullanılan mühürler de koruma altına alınmıştır. Bu konuda yukarıda yapılan açıklamalar geçerlidir.

Suçun maddi konusu ile ilgili bilgiler dikkate alındığında mühürde sahtecilik suçlarının konusu, TCK'nın 202'nci maddesinin birinci fıkrasında öngörülen Cumhurbaşkanlığı, Başbakanlık, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı tarafından kullanılan mühürler ile aynı maddenin ikinci fıkrasında öngörülen kamu kurumu ve kuruluşlarınca ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarınca birtakım işlemlerde kullanılan onaylayıcı veya belgeleyici mühürlerdir. Maddede geçen kurumlar hakkında yukarıda ayrıntısıyla açıklama yapıldığından bu konuda tekrar açıklama yapılmayacaktır.

2.4.1.6. Netice

İnsanın dış dünyaya yansıyan ihmali ya da icrai davranışından dış dünyada meydana gelen değişiklik ise neticedir. Neticeye göre suçlar; sırf hareket suçları-neticeli suçlar, ani suç-mütemadi suç ve kalkışma suçu olarak ayrıma tabi tutulabilir²²⁴.

²²³ Eğitim Dairesi Başkanlığı, *Yeni Türk Ceza Adaleti Sistemi Tanıtım Sitesi*, <www.ceza-bb.adalet.gov.tr>., (son erişim tarihi: 5 Mart 2017)

²²⁴ Artuk, Gökçen, *Yenidünya*, s. 20.

Mühürde sahtecilik suçunu neticesi harekete bitişik suç olup mührün imal edilmesiyle suç oluşur. Ayrıca suçun oluşması için sahte olarak üretilen mührün kullanılmasına gerek yoktur²²⁵. Üretilen sahte mührün ayrıca kullanılması halinde hakim, fail hakkında TCK'nın 61'inci maddesine göre ceza tayin ederken bu durumu göz önünde bulundurur.

2.4.2. Suçun Manevi Unsuru

Manevi Unsur, işlenen fiil ile fail arasındaki psikolojik bağıdır. Bu bağ kurulmadan suçtan bahsedilmesi mümkün değildir²²⁶. Türk Ceza Kanunu sisteminde kast, doğrudan ve olası kast olarak iki şekilde düzenlenmiştir denilebilir²²⁷.

Suçun manevi unsurları Türk Ceza Kanunundaki sistemde dikkate alındığında kast ve taksirdir.

TCK'nın 21'inci maddesinin birinci fıkrasında kastın unsurları, bilme ve isteme olarak sayılmıştır²²⁸.

Mühürde sahtecilik suçları da ancak doğrudan kastla işlenebilen suçlardır. Taksirle işlenmesi mümkün değildir. Failin mührü bilerek ve isteyerek sahte olarak üretmesi suçun oluşması için yeterlidir. Ancak failin sahte mührü kullanma seçimlik hareketi nedeniyle cezalandırılabilmesi için, suça konu mührün sahte olduğunun fail tarafından bilinmesi gerekir. Fail suça konu mührün sahte olduğunu bilmediği halde sahte mührü kullanıyorsa burada da bilme ve isteme unsuru olmadığından fail burada cezalandırılmaz.

Fail kendisi tarafından üretilmeyip bir başkasından aldığı mührün sahte olduğunu bilmiyorsa, bilecek durumda değilse ve suç kastı yoksa cezalandırılmayacaktır. Ancak bu durum somut olaya göre değerlendirilmelidir. Cumhurbaşkanlığı, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı veya Başbakanlık tarafından kullanılan mührün yetkili olmayan kişide örneğin bir iş takipçisinde, bir komisyoncuda bulunması, ondan alınıp kullanılmasında, sahteliğinin bilinmediğine

²²⁵Bakıcı, Yalvaç, s. 602.

²²⁶Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 20.

²²⁷Mustafa Albayrak, *Bilimsel Görüşler, Yargıtay CGK ve Ceza Daireleri Kararları Işığında Notlu- Atıflı- Uygulamalı Türk Ceza Kanunu*, Ankara: Adalet Yayınevi, 2012, s. 53.

²²⁸Mustafa Abbak, Samet Can Olgaç, *Ankara Barosu*, <<http://www.ankarabarosu.org>>, (son erişim tarihi: 27 Kasım 2017)

ilişkin savunmaya itibar edilmemelidir. Çünkü; bu mührün, ilgili kurum dışına çıkarılmayacağı herkes tarafından bilinmektedir. Bu nedenle bu şekilde bir savunmaya itibar edilemez²²⁹.

Bu maddede her iki fıkrada düzenlenen suçlarda ancak doğrudan kastla işlenebilir. Failin cezalandırılabilmesi için her iki fıkrada da kastın unsurlarından olan bilme ve isteme unsurlarının failde mevcut olup olmadığına bakılacaktır.

Faildeki kast değerlendirilirken; mührün basıldığı evrakın nerede, nasıl hazırlandığı ve failin mührü nereden temin ettiği, mührün resmi kurumda mı yoksa kurum dışında bir yerde mi basıldığı, evrakın niteliği ve failin eğitim, kültür düzeyi araştırılarak karar verilmelidir²³⁰.

2.4.3. Hukuka Aykırılık Unsuru

Suçun bir unsuru da, hukuka aykırı olmasıdır. Hukuka aykırılık, suç teşkil eden fiilin bir niteliğidir. Bir fiil hukuka aykırı olabileceği gibi olmayabilir²³¹.

Hukuka uygunluk sebepleri, söz konusu eylemi hukuka uygun hale getirip failin cezalandırılmasını önler. Örneğin, failin eylemini 5237 sayılı TCK'nın 25'inci maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen meşru savunma şartlarına uygun olarak gerçekleştirmesi halinde yapılan eylem hukuka uygundur ve fail cezalandırılmaz.

Türk Ceza Kanununda ‘‘Ceza Sorumluluğunu Kaldıran veya Azaltan Nedenler’’ başlığı altında hukuka uygunluk sebepleri ile kusurluluğu ortadan kaldıran ve azaltan sebepler aynı maddede düzenlenmiştir. TCK'da hukuka uygunluk sebepleri; TCK'nın 24'üncü maddesinde görevin ifası, 25'inci maddesinde meşru savunma ve 26'ncı maddenin ikinci fıkrasında düzenlenen ilgilinin rızası gösterilmiştir. Hukuka uygunluk sebebi olarak gösterilebilecek bu sebepler hukuka aykırı fiili ortadan kaldırıp, fiili hukuka uygun hale getirirler.

²²⁹Bakıcı, Yalvaç, s. 603.

²³⁰Bakıcı, Yalvaç, s. 609.

²³¹ İzzet Özgenç, *Yeni Türk Ceza Adalet Sistemi Tanıtım Sitesi*, <www.ceza-bb.adalet.gov.tr>., (son erişim tarihi: 27 Kasım 2017)

Mühürde sahtecilik suçu açısından hukuka aykırılık unsurunu değerlendirmek gerekirse; 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda öngörülen ve yukarıda sayılan hukuka uygunluk sebepleri dikkate alındığında mühürde sahtecilik suçlarında herhangi bir hukuka uygunluk sebebi ön görülmemiştir.

2.5. SUÇA ETKİ EDEN NEDENLER

Ceza kanunlarında öncelikle bir suçun temel şekli tanımlanır. Bundan başka o suç için cezanın artırılmasını veya azaltılmasını gerektiren hallere de yer verilmiştir. Bu hallere suçun nitelikli hali denilir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda bir çok suçta cezanın artırılmasını veya azaltılmasını sağlayan nitelikli hallere yer verilmiştir. Örneğin TCK'nın 102'nci maddesinde düzenlenen cinsel saldırı suçunun "silahla veya birden fazla kişi tarafından birlikte" "işlenmesi halinde faile verilen ceza yarı oranında artırılır" fıkrası cezanın artırılmasını gerektiren bir nitelikli haldir.

Bu bilgi kapsamında mühürde sahtecilik suçu değerlendirildiğinde her iki fıkroda da ayrı ayrı cezalar öngörülmüş ve cezanın artırılmasını veya daha az ceza verilmesini gerektiren herhangi bir neden öngörülmemiştir.

2.6.SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ

2.6.1. Teşebbüs

Teşebbüs 5237 sayılı TCK'nın 35'nci maddesinde düzenlenmiştir. Teşebbüs'ün tanımı ilk fıkroda yapılmıştır. Buna göre teşebbüs; fail işlemeyi düşündüğü bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan, harici sebeplerle, dışardan gelen bir müdahale nedeniyle tamamlayamaz ise teşebbüsten dolayı sorumlu olur. Bu halde kişiye tamamlamış suça göre daha az bir ceza verilmektedir. Teşebbüs halinde fail hakkında verilecek cezadan ne kadar indirim yapılacağı da ikinci fıkroda belirtilmiştir. Buna göre süreli hapis cezalarında verilecek ceza üzerinden meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığına göre dörte birinden dörte üçüne kadar indirim yapılır.

Bu genel bilgilerden sonra mühürde sahtecilik suçları açısından teşebbüs suçunu değerlendirmek gerekirse; her iki fıkroda düzenlenen mührü sahte olarak üretmek ve sahte olarak üretilmiş mührü kullanmak suçlarına teşebbüs mümkündür.

Fail mührü sahte olarak ürettiği aşamada veya bir başkası tarafından sahte olarak üretilmiş mührü kullandığı aşamada elinde olmayan sebeplerle icra hareketlerini tamamlayamazsa teşebbüs söz konusu olur.

Seçimlik olarak gösterilen hareketler madde kapsamındaki mühürlerin sahte olarak üretilmesi ve kullanılmasıdır. Bu iki seçimlik hareketlerden birinin tamamlanması ile suç tamamlanır. Bu iki seçimlik hareketlerden herhangi birine teşebbüs edilmesi ile suç teşebbüs aşamasında kalır.

Üretime iştirak etmeyen ancak sahte mührü kullanan failin, örneğin belge üzerine düşürdüğü izin silik ve okunamaz olması durumunda, eylem teşebbüs aşamasında kalır²³².

Mühürde sahtecilik suçunun teşebbüs aşamasında kalması halinde hakim öncelikle 5237 sayılı TCK'nın 61'inci maddesine göre temel cezayı belirleyecek, daha sonra yine bu maddeye göre hüküm kurulurken gösterilen sırayı takip ederek teşebbüs hükmünü uygulayacaktır. Mühürde sahtecilik suçunda teşebbüs hükmü uygulanırken meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığına göre TCK'nın 35'inci maddesinin ikinci fıkrasında gösterilen dörtte bir ile dörtte üç arasında gösterilen indirim oranı uygulanır.

2.6.2. İştirak

İştirak 5237 sayılı TCK'nın 37'nci maddesinde düzenlenmiştir. Herhangi bir suçta müşterek faillik olup olmadığını tespit etmek için failler arasında eylem üzerinde ortak hakimiyet ve birlikte suç işleme kararının olup olmadığına bakılacaktır. Bu iki şartın birlikte gerçekleşmesi halinde müşterek faillik vardır denilebilir²³³. Bu durumda her fail cezalandırılır.

Müşterek faillikte, birlikte suç işleme kararı ile birlikte, eylem üzerinde ortak hakimiyet kurulduğu için her bir suç ortağı fail konumundadır. Eylem üzerinde ortak hakimiyetin olup olmadığının tespiti için, suç ortaklarının suç işlenirken rolleri ve suç katkılarını dikkate almak gerekir.

²³²Erman, Özek, s. 196.

²³³Birlikte(müşterek) failik için, fiile ilişkin ortak karar alma(sübjektif unsur) ve fiili birlikte işleme(objektif unsur) olmak üzere iki koşulun bulunması gerekir.(Öztürk, Erdem, s. 370.)

37'inci maddenin ikinci fıkrasında dolaylı faillik düzenlenmiştir. Bu durumda da şartların oluşması halinde kişi fail olarak sorumlu tutulacaktır²³⁴.

Azmettirme ve yardım etme ile ilgili düzenlemeler TCK'nın 38 ve 39'uncu maddelerinde düzenlenmiştir. Azmettirme; suç işleme kararı olmayan birine suç işleme kararı verdirme. Azmettirme halinde maddede öngörüldüğü gibi fail işlenen suçun cezası ile cezalandırılır. Madde gerekçesinde de azmettirme; belli bir suçu işleme hususunda henüz bir fikri olmayan bir kişinin başkası tarafından bu suçu işlemeye karar verdirmesidir şeklinde tanımlanmıştır. TCK'nın 38/2 ve 38/3'üncü maddesinde ve fıkralarında bazı hallerde cezanın artırılması veya azaltılması öngörülmüştür.

Yardım etme TCK'nın 39'uncu maddesinin ikinci fıkrasında açıklanmıştır²³⁵. 39'uncu maddede belirtilen hallerde asıl faile yardım eden kişi hakkında bu maddede öngörülen ceza indirimleri uygulanır.

TCK'nın 202'nci maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında düzenlenen her iki mükürde sahtecilik suçu için de yukarıda özetçe açıklanan azmettirme, müşterek fail veya yardım eden sıfatıyla iştirakin her türlü mümkündür.

Mükürde sahtecilik suçunda iştirak ile ilgili yukarıda kısaca özetlenen genel hükümler uygulanır. Sahte mükür üretmeye veya kullanmaya ikna eden kişi azmettiren, üretim veya sonraki aşamada yardımcı olan kişi, yardım eden sıfatıyla suça iştirak etmiş sayılır²³⁶.

Kullanma fiili aslında sahte mükür elinde bulundurmaya da gerektirir. Fakat kanunda sahte mükürün salt bulundurulması suç sayılmamıştır. Bu nedenle üretimine iştirak etmediği bir sahte mükür bilerek bir süre bulunduran kimse, üreten veya kullanan faile yardım etmesi nedeniyle iştirak dolayısıyla sorumlu olur²³⁷.

²³⁴Taşdemir, Özkepir, s. 51-52.

²³⁵(Muammer Altun, *Dokuz Eylül Üniversitesi Kütüphane ve Dökümantasyon Dairesi Başkanlığı*, <acikerisim.deu.edu.tr/>, (son erişim tarihi: 1 Aralık 2017)

²³⁶Yaşar, Gökcan, Artuç, s. 6111.

²³⁷Yaşar, Gökcan, Artuç, s. 6111.

2.6.3. İçtima

İçtima 5237 sayılı TCK'nın 42 ila 44'üncü maddeleri arasında düzenlenmiştir. TCK 42'nci maddesinde bileşik suç, 43'üncü maddesinde zincirleme suç, 44'üncü maddesinde ise fikri içtima kuralı düzenlenmiştir.

Mühürde sahtecilik suçlarında özel bir içtima hükmü getirilmediğinden suçların içtimaı hususunda TCK'nın 42, 43 ve 44'üncü maddelerinde düzenlenen bileşik suç, zincirleme suç ve fikri içtima ile ilgili genel hükümler mühürde sahtecilik suçu için de geçerlidir.

Mühürde sahtecilik suçu sahte mührün üretilmesiyle oluşur, tamamlanması için mührün kullanılmış olması şart değildir. Failin sahte mührü ürettikten sonra bir de kullanması durumunda geçitli suç bulunduğundan tek suç oluşur, bu hal de zincirleme suç hükümleri uygulanmaz²³⁸.

Seçimlik hareketlerden kullanma fiilinde, failin sahte mührü bir kez kullanmış olması, suçun tamamlanmış olması için yeterlidir. Aynı suç işleme kararıyla farklı zamanlarda birden fazla kullanılması halinde zincirleme suç hükümleri uygulanacaktır. Bu durumda tek cezaya hükmolunacaktır, ancak bu ceza dörtte birinden dörtte üçüne kadar artırılır²³⁹.

Failin sahte mührü üretilip kullanması yani seçimlik hareketlerin her ikisini de gerçekleştirmesi halinde ise bir tek suçun oluştuğu kabul edilmelidir. Çünkü her iki eylemden birinin gerçekleştirilmesi halinde de, her ikisinin gerçekleştirilmesi durumunda da ceza iki yıldan sekiz yıla kadar haptir. Ancak seçimlik hareketlerin her ikisinin de gerçekleştirilmesi halinde hakim alt sınırdan ayrılarak cezayı belirlemesine engel bulunmamaktadır. Alt sınırdan ayrılarak cezanın belirlenmesi hak ve adalet gereğidir²⁴⁰.

Sahte mührün, sahte oluşturulan bir belgede kullanılması halinde hem mühürde sahtecilik suçunun düzenlendiği TCK 202'inci maddesindeki mühürde sahtecilik suçu hem de sahte belgenin düzenlenmesine ilişkin TCK'nın 204'üncü maddesinde düzenlenen Resmi belgede sahtecilik suçu oluşur. Bunun yanında fail,

²³⁸Yaşar, Gökcan, Artuç, s. 6111.

²³⁹Erman, Özek, s. 196.

²⁴⁰Meran, s. 378.

belgede sahtecilik yapmak için gerçek belgede yalnızca sahte mührü kullanmış, başka bir eylemde bulunmamışsa, tek bir eylemle belgede sahtecilik ve sahte mührün kullanılması suçu oluşur. Sahte mühür kullanılmadan sahte belgenin oluşturulması imkansızdır. Örneğin, bir noter senedinde, bir pasaport ya da nüfus kağıdının metninde yapılan sahtecilik, o belgeye, geçerli olduğu düşüncesini uyaracak aldatıcılık yeteneğine sahip bir belge özelliği vermez²⁴¹.

Bu durumda TCK'nın 44'üncü maddesinde öngörülen tek bir eylemle birden fazla farklı suçun oluşması halinde en ağır suçtan dolayı cezalandırmayı öngören fikri içtima kuralları uyarınca, iki ayrı suçtan hangisinin cezası ağır ise o madde ile hüküm kurmak gerekir²⁴².

Failin sahte mührü, sahte resmi belge oluşturmak için kullanılması ve mührün sahte belgenin önemli bir unsuru olması halinde, içtima şeklinin ne olacağı tartışılmıştır. Bu sorun, sahte mührü üretmeyip sadece kullanan fail bakımından ortaya çıkmaktadır. Zira sahte mührü üreten kişinin mührüde sahtecilik suçu tamamlandığından, mührün sahte bir belgede kullanılması halinde iki ayrı suç oluşur²⁴³. Fail tarafından kullanılan fakat üretilmeyen sahte mührü bilerek ve isteyerek kullanması halinde iki ayrı suç oluşur²⁴⁴. Erman ve Özek'e göre mühür izi olmadan oluşabilmesi durumunda iki suç oluşur. Aksi durumda ise yani mühür izinin resmi belgenin varlığı bakımından zorunlu unsur olması durumunda mühürleme şeklindeki tek fiille iki ayrı netice elde edildiğinden, fikri içtima kurallı gereği faille en ağır suçtan dolayı ceza verilmesi gerekir²⁴⁵. Yargıtay konuyla ilgili ve mühür olmaksızın resmi belge niteliği bulunmayacak olan taşıt trafik plakalarındaki sahteciliğin sahte mühür basılarak gerçekleştirilmesi hakkındaki kararında, eylemin yalnızca resmi belgede sahtecilik suçunu oluşturacağını kabul etmiştir.

²⁴¹Erman, Özek, s. 198.

²⁴²Meran, s. 377.

²⁴³Yaşar, Gökcan, Artuç, s. 6112.

²⁴⁴Bakıcı, Yalvaç, s. 607.

²⁴⁵Erman, Özek, s. 198.

Diğer bir kararında da sahte mühür kullanılarak araç muayenesi yapılmış gibi trafik tescil belgesinin ilgili bölümüne izini çıkarma eyleminin suç tarihine göre 333/1 ve 350'inci maddelere uyması karşısında, fikri içtima kurallı (TCK79) gereği en ağır cezayı gerektiren 333'üncü maddenin birinci fıkrasının uygulanması gerektiğini belirtmiştir²⁴⁶.

Gerçek bir emir veya karar üzerine sahte mühür basıldığı takdirde mühürde sahtecilik, gerçeğe aykırı olarak hazırlanan bir emir veya karara basıldığı hallerde ise mühürde ve resmi belgede sahtecilik suçları oluşur²⁴⁷.

Fail sahte mührü üretmemiş olsa ve sahte olarak üretilmiş mührü kullanmasa bile, sahte mühürde hazırlanmış resmi belgeyi kullanan kimse, TCK 204'üncü maddesinin birinci fıkrası uyarınca resmi belgede sahtecilik suçundan cezalandırılacaktır. Örneğin sahte mühür kullanılarak düzenlenmiş otomobil plakasının kullanılması halinde 204'üncü maddenin birinci fıkrası hükmü uyarınca failin cezalandırılması söz konusu olabilecektir²⁴⁸.

Sahte mühür kullanma suçunda uygulamada en çok, sahte araç plakası üretilerek mühürlenmesi şeklinde görülmektedir. Böyle bir suçta öncelikle plaka üzerinde mühür izi olup olmadığı araştırılmalıdır. Plaka üzerinde mühür izi gerçek fakat plaka; takılı olduğu araca ait olmayıp bir başka taşıtın ise 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun 21'inci maddesine aykırılık mevcut olur. Plaka üzerinde mühür izi yoksa veya mevcut olan mühür izinin aldatma niteliği olmayıp hemen anlaşılıyorsa eylem, 202'inci maddesindeki suçu oluşturmamaktadır. Plakasız araç kullanılmaktadır. Plaka üzerindeki aldatıcı sahte mühür izinin bulunması durumunda ise, delillerin tartışılması yapıp 5237 sayılı TCK'dan önceki 765 sayılı TCK'nın 333'üncü maddesinin birinci fıkrası veya ikinci fıkrası ile 334'üncü maddelerine uyan suçun oluşacağı gözetilmek suretiyle hüküm kurulmalıdır. Ancak bu konuda yukarıda Yargıtay Ceza Genel Kurulunun verdiği kararlar artık sahte plaka kullanma şeklindeki eylemlerin TCK 204'üncü maddesinin birinci fıkrası kapsamında cezalandırılacağı açıklanmıştır²⁴⁹.

²⁴⁶ Yaşar, Gökcan, Artuç, s. 6112.

²⁴⁷ Bakıcı, Yalvaç, s. 607.

²⁴⁸ Meran, s. 378.

²⁴⁹ Yargıtay 4.Ceza Dairesinin 07.01.2006 tarih ve 2005/9846 Esas ve 2006/15891 Karar sayılı kararı ile; " Başka bir araca ait plakayı, çalınan otomobile takarak kullanan sanıkların eylemlerinin 2918

Sahte mührü üretmemiş olsa ve sahte üretilmiş mührü kullanmasa bile, sahte mühürle hazırlanmış resmi belgeyi kullanan kimse, TCK'nın 204'üncü maddenin birinci fıkrası uyarınca cezalandırılacaktır. Örneğin sahte mühür kullanılarak düzenlenmiş otomobil plakasının kullanılması halinde 204'üncü maddenin birinci fıkrası uyarınca failin cezalandırılması söz konusu olabilecektir²⁵⁰.

2.7. SUÇUN YAPTIRIMI

TCK'nın 202'nci maddesinin birinci fıkrasındaki mühürleri sahte olarak üreten veya kullanan fail, iki yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılırken, maddenin ikinci fıkrasında öngörülen onaylayıcı veya belgeleyici mührü sahte olarak üreten veya kullanan fail ise bir yıldan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır²⁵¹.

Maddenin birinci fıkrasındaki cezanın alt sınırı iki yıl hapis olduğundan ve bu süre TCK'nın 49'uncu maddesinin ikinci fıkrasına göre kısa süreli hapis cezası sayılmadığından, TCK'nın 50'nci maddesi uyarınca adli para cezasına çevrilmesi olanağı da bulunmamaktadır. Bunun yanında ikinci fıkrada öngörülen cezanın alt sınırı ise bir yıldır. Hakimin hapis cezasını alt sınırdan hükmetmesi durumunda bu cezanın TCK 50'nci maddesinin birinci fıkrası uyarınca adli para cezası veya tedbire çevrilmesi olanaklıdır. Adli para cezasının TCK 51'inci maddesi uyarınca ertelenme imkanı ise bulunmamaktadır²⁵².

Kasten işlenen suçlara özgü olarak öngörülen TCK 53'üncü maddesi mühürde sahtecilik suçu içinde uygulanır. Fail kasten işlemiş olduğu mühürde sahtecilik suçundan dolayı verilen hapis cezasının mahkumiyetinin kanuni sonucu olarak; TCK 53'üncü maddesinin birinci fıkrasında öngörülen haklardan yoksun bırakılır. İşlemiş olduğu bu suç dolayısıyla mahkum olduğu hapis cezasının infazı tamamlanıncaya kadar bu hakları kullanamaz.

Sayılı Karayolları Trafik Kanununun 21. Maddesine uygun bulunduğu gözetilmeden yazılı şekilde beraat kararı verilmesi ...''diyerek yerel mahkemenin beraat kararını bozmuştur. (Bakıcı, Yalvaç, s. 607-608.)

²⁵⁰Meran, s. 378.

²⁵¹*Yeni Türk Ceza Adalet Sistemi Tanıtım Sitesi*, <www.ceza-bb.adalet.gov.tr>., (son erişim tarihi: 18 Aralık 2017)

²⁵²Meran, s. 378.

Ayrıca fail hakkında sonuç olarak hapis cezasının verilmesi halinde TCK 53'üncü maddenin beşinci fıkrasına göre faile verilen hapis cezasının yarısından bir katına kadar bu hak ve yetkinin yasaklanmasına karar verilir.

2.8. KOVUŞTURMA VE GÖREVLİ MAHKEME

Mühürde sahtecilik suçu için özel bir soruşturma ve kovuşturma şartı öngörülmemiştir. Soruşturma ve kovuşturma Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından resen yapılır. Bu suç için şikayet öngörülmemiştir.

Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanununun 11'inci maddesi ile aynı kanunun 14'üncü²⁵³ maddesinde geçen hükümler birlikte dikkate alındığında TCK 202'nci maddesinde öngörülen mühürde sahtecilik suçunda görevli mahkeme asliye ceza mahkemesidir.

2.9. DAVA ZAMANAŞIMI

“Dava zamanaşımı”, suçun işlendiği tarihten itibaren belli bir zamanın geçmesi halinde, sanık hakkında kovuşturma işlemlerine devam edilmesine engel olan bir durumdur²⁵⁴.

Mühürde sahtecilik suçunda dava zamanaşımı 5237 sayılı TCK'nın 66'ncı maddesine göre belirlenir. TCK'nın 66'ncı maddesinin birinci fıkrasının d bendinde geçen hüküm ile aynı maddenin dördüncü fıkrasında geçen hüküm²⁵⁵ birlikte dikkate alındığında TCK'nın 202'nci maddesinde düzenlenen mühürde sahtecilik suçunda dava zamanaşımı süresi onbeş yıldır.

²⁵³Madde 11- ‘‘Kanunların ayrıca görevli kıldığı haller saklı kalmak üzere, sulh ceza ve ağır ceza mahkemelerinin görevleri dışında kalan dava ve işlere asliye ceza mahkemelerince bakılır.’’

Madde 14- ‘‘Mahkemelerin görevlerinin belirlenmesinde ağırlaştırıcı veya hafifletici nedenler gözetilmeksizin kanunda yer alan suçun cezasının üst sınırı göz önünde bulundurulur’’(Gürsel Yalvaç, Ceza ve Yargılama Hukukuna İlişkin Temel Kanunlar, Ankara: Adalet Yayınevi, 2013, 749.

²⁵⁴ Özgenç, s. 852.

²⁵⁵TCK'nın 66'ncı maddesinin birinci fıkrasının d bendi ‘‘beş yıldan fazla ve yirmi yıldan az hapis cezasını gerektiren suçlarda on beş yıl’’ geçmesiyle düşer.

TCK'nın 66'ncı maddesinin dördüncü fıkrası ‘‘ yukarıdaki fıkralarda yer alan sürelerin belirlenmesinde suçun kanunda yer alan cezasının yukarı sınırı göz önünde bulundurulur; seçimlik cezaları gerektiren suçlarda zamanaşımı bakımından hapis cezası esas alınır’’ (Yeni Türk Ceza Adalet Sistemi Tanıtım Sitesi, <www.ceza-bb.adalet.gov.tr>., (son erişim tarihi: 16 Aralık 2017))

2.10. 765 SAYILI TCK'DA DÜZENLENEN MÜHÜRDE SAHTECİLİK SUÇU

2.10.1. Genel Olarak

5237 sayılı TCK'da düzenlenen mühürde sahtecilik suçu ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Aşağıda 765 sayılı TCK'da 5237 sayılı TCK'da mühürde sahteciliğin karşılığı olarak gösterilen suçlar incelenecektir.

Yukarıda ilk bölümde sahtecilik suçlarında genel olarak kabul edilen ortak unsurlar başlığı altında sayılan unsurlar hakkında yapılan açıklamalar ile sahte ve sahtecilik kavramları ile mühür kavramı hakkında yapılan açıklamalar 765 sayılı TCK'nın 332'nci ve 333'üncü maddeleri için de geçerlidir. Bu nedenle bu konularda yapılan açıklama yapılmayacaktır.

Mühürde sahteciliğin karşılığı olarak gösterilen ve 765 sayılı TCK'nın 332'nci maddesinde düzenlenen "Devlete Ait Mühürler ve Damgalarla Sair Alametlerin Taklidi" suçu ile 333'üncü maddesinde düzenlenen "Resmi Mühür veya Aletleri Taklit veya Kullanma" suçu "Ammenin İtimadı Aleyhine Cürümler" başlıklı Altıncı Babının birinci faslında kamu güvenine karşı düzenlenen suçlar arasında yer almıştır.

Resmi mühürler, 8.6.1984 tarihli ve 234 sayılı KHK'nın 2 ve 6. Maddeleri uyarınca Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğü, Darphane Dairesi Başkanlığı tarafından basılır, bir sicil numarası verilerek resmi mühür kütüğüne kaydedilir ve mühür beratları ile birlikte ilgili kamu kuruluşuna verilir. "Kamu kurum ve kuruluşlarında" kullanılacak resmi mühürlerin basılmasıyla ilgili hususlar Resmi Mühür Yönetmeliğinde düzenlenmiştir. Bu yönetmelik Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığının 25.07.1984 tarihli ve 30539 sayılı yazısı üzerine Bakanlar Kurulunun 08.08.1984 tarihli kararı ile yürürlüğe konulması kararlaştırılmış ve 12.09.1984 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe girmiştir²⁵⁶. Mühürde sahtecilikle ilgili mevzuat bölümünde bu yönetmeliğe ayrıntılı olarak değinilmiştir.

5237 sayılı TCK'nın 202'nci maddesinde düzenlenen mühürde sahtecilik suçu, 765 sayılı ETCK'nın 332'nci ve 333'üncü maddelerinin sadeleştirilmiş ve kısmen değiştirilmiş şekilde karşılığını oluşturmaktadır. ETCK'nın 332'nci

²⁵⁶Yaşar, Gökcan, Artuç, s. 6105.

maddesinde yer alan ‘‘Hükümetin emir ve kararları üzerine konulmağa mahsus Devlet Mührü’’ ibaresi yerine ‘‘Cumhurbaşkanlığı, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı ve Başbakanlık tarafından kullanılan mührü’’ ibaresi getirilmiş, keza ‘‘taklit eden’’ ibaresi yerine ‘‘sahte olarak üreten’’ tabiri kullanılmıştır^{257 258}.

765 sayılı TCK’nın 332’nci maddesinde Hükümetin emir ve kararları üzerine konulmaya mahsus Devlet mührünün taklidi ve kullanılması, 333’üncü maddenin birinci fıkrasında ise resmi daireler veya kamu kurumlarından birinin mührünün taklit edilmesi veya kullanılması suç sayılmıştır. 333’üncü maddenin ikinci fıkrasında ise kamuya güven vermek amacıyla tasdik ve tevsik işlemlerine mahsus alet ve vasıtaların taklidi ve kullanılması eylemleri cezalandırılmaktadır. 334’üncü maddede ise mühürlerin değil mühür izinin taklidi veya bu izin kullanılması fiilleri cezalandırılmaktadır²⁵⁹. 5237 sayılı TCK ile 765 sayılı TCK’nın 332’nci ve 333’üncü maddenin birinci fıkrasında geçen fiiller 202’nci madde kapsamına alınmıştır. Ancak mühür niteliğinde bulunmayan tevsik ve tasdik edici aletler hakkındaki sahtecilik eylemleri Yeni Türk Ceza Kanununun 202’ci maddesi kapsamına alınmamıştır. Ayrıca, mühür ve diğer aletlerin izinin taklidini ve kullanılmasını düzenleyen Eski Türk Ceza Kanunundaki 334’üncü maddesi ile benzeri 335 ve 336’ncı maddeleride TCK’nın 202’nci maddesinin kapsamı dışında bırakılmıştır. Bu durum 765 sayılı Kanunun 333/2, 334, 335 ve 336’ncı maddelerdeki eylemlerin cezasız kaldığı şeklinde yorumlanmamalı, koşulları oluştuğunda bu tür eylemler belgelerde sahtecilik suçlarını oluşturur²⁶⁰.

Devlet veya resmi dairelerin mühür ve damgalarıyla bunların iz ve eserleri üzerinde yapılan sahtekarlık fiilleri uzun süre egemenlik hakları aleyhine işlenmiş suç olarak sayılmışlardır. Devlet mührünün taklit veya tağyiri ya da kişisel menfaat sağlamak için kullanılması halinde, bu düşünce ilk bakışta haklı olarak görülebilir. Ancak bu düşünce biraz daha derinleştirildiğinde bu düşüncenin yanlış olduğu ortaya çıkacaktır. Burada failin kastı farklıdır. Devlet mührünü taklit veya tağyir edip kullanan ya da eline geçirdiği gerçek mührü sahte bir belgenin altına basıp buna resmiyet görüntüsü veren kimse, devletin idari fonksiyonunu gasp etmek

²⁵⁷Parlar, Hatipoğlu, s. 3129.

²⁵⁸*Yeni Türk Ceza Adalet Sistemi Tanıtım Sitesi*, <www.ceza-bb.adalet.gov.tr>., (son erişim tarihi: 17 Aralık 2017)

²⁵⁹Yaşar, Gökcan, Artuç, s. 6106.

²⁶⁰Yaşar, Gökcan, Artuç, s. 6105.

istememiştir. Burada fail sadece kendisine haksız bir menfaat sağlamak amacıyla hareket etmiştir. Bu nedenle devletin kişiliğine ve egemenlik haklarına karşı işlenmiş bir suç olarak nitelendirmek doğru değildir²⁶¹.

Bu suçlarda da yukarıda 5237 sayılı kanunda geçen mühürde sahtecilik suçu ve sahtecilik suçlarının ortak unsurları konusunda yapılan açıklamalarda kamu güveni ve korunmak istenen hukuki değer başlığı altında açıklandığı üzere kanunun korumak istediği yarar kamunun güvenidir. 765 sayılı TCK'nın 332'nci maddesinde düzenlenen "Devlete Ait Mühürler ve Damgalarla Sair Alametlerin Taklidi" suçu ile 333'üncü maddesinde düzenlenen "Resmi Mühür veya Aletleri Taklit veya Kullanma" suçu Ammenin İtimadı Aleyhine Cürümler" başlıklı Altıncı Babının birinci faslında kamu güvenine karşı düzenlenen suçlar arasında yer alması da dikkate alındığında bu suçlarda korunmak istenen yararın kamu güveni olduğu söylenilebilir. 765 sayılı TCK'nın 332 ve 333'üncü maddelerinde geçen devlet veya resmi mühürleri taklit eden veya kullanan fail bir takım belgeleri devlet veya bazı resmi dairelerce onaylanmış gibi göstermekte ve bu şekilde bu belgelere kamunun güvenmesini sağlamaktadır. Burada 765 sayılı TCK'da korunmak istenen menfaate ayrıntısıyla değinilmeyecek yukarıda bu konuda yapılan açıklamalar 765 sayılı TCK'nın 332 ve 333'üncü maddelerinde düzenlenen suçlar için de geçerlidir denilmekle yetinilecektir.

2.10.2. 765 Sayılı TCK'nın 332 ve 333'üncü Maddelerinde Düzenlenen

Mühürler

Bu suçlar hakkındaki açıklamalara geçmeden önce bu maddelerde geçen devlet mührünü ve resmi dairelerin veya kamu kuruluşlarının mühürleri ile Ammeye itimad vermek için kullanılan tasdik ve tevsik işlemlerine mahsus sair alet ve vasıtalar kavramını tek tek açıklamak gerekir.

2.10.2.1. Devlet Mührü

Bu mühüre doktrinde "büyük mühür" denilmekte ve Erem'e göre şu şekilde tanımlanmaktadır: Hükümet kararlarına resmiyet vermek, tasdik ve tevsiki sağlamak maksadıyla kullanılan mühürdür²⁶².

²⁶¹Erman, Özek, s. 185-186.

²⁶²Çetin, Malkoç, s. 107.

Devlet Mührü; Bakanlar Kurulu'nun emir ve kararlarıyla bu kurulca çıkarılan tüzüklere konulan mühüredür²⁶³.

Burada öngörülen mühür, hükümetin emir ve kararları üzerine konulmaya övgü olan mühüredür. Kanunlar hakkında böyle bir mühür kullanılmaz. 332'nci maddenin ilk cümlesinde geçen "hükümetin emir kararları üzerine konulmağa mahsus olan mühür" deyiminden maksat bakanlar kurulunun emir ve kararları ile keza bu kurulca çıkarılan tüzüklere konulan mühüredür. Bu nedenle Bakanlıklar tarafından kullanılan mühürler bu deyme kesinlikle girmez²⁶⁴.

2.10.2.2. Resmi Daire ve Kamu Kurumu Mührü

765 sayılı TCK'nın 332'nci maddesinde geçen ve yukarıda açıkladığımız "Devlet mührü" dışında kalan bütün resmi mühürler bu kavrama dahildir. Yüksek mahkemeler dahil bütün mahkeme mühürleri, genel müdürlüklerin mühürleri, valiliklerin, kaymakamlıkların, belediyelerin mühürleri, bakanlıkların merkez ve taşra örgütlerine ait mühürler, köy ve mahalle muhtarlıklarının mühürleri kamu iktisadi teşebbüslerine ve Türk silahlı kuvvetlerine ait mühürler gibi mühürler resmi daire ve kamu kurumu mühürlerindedir²⁶⁵. Bu mühürlerin ortasında bir ay-yıldız bulunup, kenarlarında da T.C. rumuzundan sonra, daire veya müessesenin başlığını taşırlar. Bakanlık mühürleri, noter ve baroların mühürleri bu gruba girer²⁶⁶.

2.10.2.3. Kamuya Güven Vermek İçin Kullanılan Başka Alet ve Vasıtalar

Bu alet ve vasıtalar; mühürler dışında kalan tasdik(onaylama) ve tevsik(belgelendirme) aletleridir²⁶⁷. Bunlar mühürler dışında kalan, bütün diğer mekanik araç ve aletlerdir. Örneğin posta pullarını iptal için bu pulların üzerine konulan damgalar, bazı eşya ve hayvanların Milli Savunma Bakanlığına ait olduğunu gösteren alametler, altın veya gümüşten yapılmış eşyalara konulup da, bunların ayarlarını tevsik eden zimbalar, ölçü ve tartı aletlerinin doğruluğunu gösteren damgalar, ormanlardan kesilmiş olan ağaçların Orman idaresi'nin müsaadesiyle kesilmiş olduklarını belirten ve kesik kütüklere vurulan damga çekiçleri bu alet ve vasıtalar örnek olarak gösterilebilir. Bu alet ve vasıtaların lastikten yapılması,

²⁶³Erman, s. 188.

²⁶⁴Erman, Özek, s. 190-191.

²⁶⁵Çetin, Malkoç, s. 109.

²⁶⁶Erman, Özek, s. 190-191.

²⁶⁷Çetin, Malkoç, s. 109.

veya oluşturmuş olmaları önemli olmadığı gibi bunların ıstampa veya mürekkeple ya da balmumu yakılmak suretiyle konulmaları da önemli değildir²⁶⁸.

Yargıtay 4. Ceza Dairesi 5.11.1975 tarih, 1975/3635 Esas, 1975/5661 Karar sayılı ilamıyla; ‘...Kullanılan aletin kuruma ait mühür olmayıp, orman damgası bulunmasına göre TCK’nın 333. Maddesinin 2.Fıkrası yerine 1.Fıkrası ile uygulama yapılması, her iki fıkranın aynı cezayı taşıması nedeniyle sonuca etkili görülmemiştir.’ şeklinde karar vermiştir²⁶⁹.

Yukarıda örnek olarak sayılan alet ve vasıtaları kullanmakla, yetkili merciler ya bazı belge veya eşyaların doğruluğunu, sağlamlığını, niteliklerini onaylar ya da bazı tasarrufların yapıldığını, bir şeyin belirli bir durumda olduğunu, bir tasarruffun belirli bir içeriğinin bulunduğunu veya belirli bir şekilde düzenlenmiş olduğunu belgelerler²⁷⁰.

333’üncü maddenin ikinci paragrafında geçen ‘Ammeye itimat vermek için kullanılan tasdik ve tevsik muamellerine...’ cümlesinde geçen tasdik ve tevsik kelimelerinin anlamı ise aşağıda açıklanmıştır.

Resmi Tasdik: Bir vesikanın gerçek olan aslının kamu idaresi veya kamu makamı tarafından remzi nitelikte doğrulanmasıdır²⁷¹.

Resmi Tevsik: Kamu makamının bir muamelenin yapıldığını ispat eden veya bir şeyin esasını, durumunu veya niteliğini gösteren vasfın doğrulanmasıdır²⁷².

Bu açıklamalardan sonra aşağıda 765 sayılı TCK’da sayılan ve Yeni Türk Ceza Kanununda mühürde sahtecilik suçunun karşılığı olarak gösterilen suçlara tek başlık altında değinilecektir.

2.10.3. Resmi Mühür veya Aletleri Kullanma ve Resmi Mühür veya Aletleri Taklit veya Kullanma Suçları

765 sayılı TCK’nın 332 ve 333’üncü maddelerinde düzenlenen suçlar aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir.

²⁶⁸Erman, Özek, s. 192.

²⁶⁹Çetin, Malkoç, s. 107.

²⁷⁰Erman, Özek, s. 193.

²⁷¹Gözübüyük, s. 264.

²⁷²Gözübüyük, s. 264.

2.10.3.1. Devlete Ait Mühürler ve Damgalarla Sair Alametlerin Taklidi

Devlete Ait Mühürler ve Damgalarla Sair Alametlerin Taklidi suçu 765 sayılı TCK'nın 332'nci maddesinde düzenlenmiştir²⁷³.

2.10.3.2. Resmi Mühür veya Aletleri Taklit veya Kullanma

Resmi mühür veya aletleri taklit veya kullanma suçu 765 sayılı TCK'nın 333'üncü maddesinin birinci fıkrasında düzenlenmiştir. Aynı maddenin ikinci fıkrasında ise Ammeye itimat vermek için kullanılan tasdik ve tevsik muamelelerine mahsus sair alet ve vasıtaları taklit suçu düzenlenmiştir²⁷⁴.

Bu suçların özelliği fail bir takım mühür ve aletler üzerinde bilfiil bir sahtekarlıkta bulunduktan sonra bu sahte mühür veya aletin evrak üzerinde bırakacağı eser ve izden faydalanmak amacını gütmektedir²⁷⁵.

Devlet mührünü taklit veya kullanma ve resmi mühür veya aletleri taklit veya kullanma suçları; maddi unsurlar, manevi unsurlar ve hukuka aykırılık unsuru açısından incelenecektir.

2.10.4. Maddi Unsurlar

Maddi unsurlar denildiğinde; fail, mağdur, suçun konusu, fiil-netice-nedensellik bağı anlaşılmalıdır²⁷⁶.

Devlet mührünü taklit veya kullanma ve resmi mühür veya aletleri taklit veya kullanma suçları; fiil, fail, illiyet bağı, netice, mağdur ve konu öğeleri unsurları açısından incelenecektir.

2.10.4.1. Fail

765 sayılı TCK'nın 332 ve 333'üncü maddelerinde düzenlenen suçlar herkes tarafından işlenebilen suçlardır. Bu suçun faili irade yeteneğine sahip her insan olabilir. Her iki madde metninde de "... bunları kullanan kimse ..." denildiği dikkate alındığında bu suçun failinin yaşayan ve irade yeteneği bulunan herkes

²⁷³Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü Mevzuat Bilgi Sistemi, <<http://www.mevzuat.gov.tr/>>., (son erişim tarihi: 4 Mart 2017))

²⁷⁴Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü Mevzuat Bilgi Sistemi, <<http://www.mevzuat.gov.tr/>>., (son erişim tarihi: 24 Aralık 2017))

²⁷⁵Erman, Özek, s. 190.

²⁷⁶Tezcan, Erdem, Önok, s. 41 vd.

olduğu söylenilebilir. Failin belli bir sığata sahip olması gerekmediği gibi bir görev sırasında da bu suçu işlemiş olması gerekmez. Fail bir kamu görevlisi olsa bile diğer kişilere göre farklı cezalandırılmaz. Kısacası bu suç herkes tarafından işlenebilen bir suç olup özgü suç değildir.

2.10.4.2. Fiil

Fiil, Türk hukukunda ‘‘hareket’’, ‘‘eylem’’, ‘‘davranış’’ gibi çeşitli terimlerle ifade edilmektedir. Yukarıda 5237 sayılı Kanunda mühürde sahtecilik suçu açıklanırken maddi unsurlardan fiille ilgili ayrıntılı açıklamalarda bulunulmuştu. Bu nedenle fiille ilgili yukarıda yapılan genel açıklamalar burada da geçerlidir.

332’nci maddede düzenlenen Devlet mührünü taklit veya kullanma suçu seçimlik hareketli bir suçtur. Bu suçta iki seçimlik hareket vardır: Devlet mührünü taklit etmek veya taklit fiiline iştirak etmeksizin başkaları tarafından taklit olunan mührü kullanmaktır. 333’üncü maddede düzenlenen Resmi mühür veya aletleri taklit veya kullanma suçu da seçimlik hareketli bir suçtur. Bu suçta ilk fıkrada resmi daireler veya amme müesseselerinden birinin mührünü taklit etmek ile taklit fiiline iştirak etmeksizin başkaları tarafından taklit olunan mührü kullanma seçimlik hareket olarak gösterilirken, ikinci fıkrada ise ammeye itimat vermek için kullanılan tasdik ve tevsik muamelelerine mahsus sair alet ve vasıtaları taklit etmek ile taklit fiiline iştirak etmeksizin bunları kullanmak seçimlik hareketler olarak gösterilmiştir.

Bu seçimlik hareketlerden birinin gerçekleştirilmesiyle suç tamamlanır ve failin cezalandırılması için yeterlidir²⁷⁷. Seçimlik eylemlerin ikisinin de

²⁷⁷Ceza Genel Kurulu 27.10.1998 tarih, 1998/264 Esas ve 1998/341 Karar sayılı kararıyla ‘‘... TCK’nın 333’üncü maddenin her iki fıkrasında taklit veya taklit fiiline iştirak etmeksizin kullanma, ortak unsurlar olmakla beraber, birinci fıkrada resmi daire veya amme müesseselerine ait ‘‘mühürlerin’’ 2.Fıkrada ise, ammeye itimat vermek için kullanılan sair ‘‘alet ve vasıtaların’’ taklit veya taklit fiiline iştirak etmeksizin kullanılmalrı suç teşkil etmektedir.

şu hale göre; maddenin ikinci fıkrasında düzenlenen suçun oluşması için;

a- Suçun konusu, ammeye itimat vermek için kullanılan tasdik ve tevsik muamelelerine ilişkin sair alet ve vasıtalar olmalı,

b- Bu alet ve vasıtalar sanık tarafından taklit edilmeli veya taklit fiiline iştirak etmeksizin başkaları tarafından taklit edilen alet ve vasıtalar sanıkça kullanılmalıdır.

Trafığe çıkan araçlarda bulunması zorunlu olan plakaların ammeye itimat vermek için kullanılan tasdik ve tevsik muamelelerine ilişkin sair alet ve vasıtalarından olduğu kuşkusuzdur. Bunlar üzerindeki mühür ve yazıların sahte olduğunun anlaşılması halinde failin 332/2. Maddesine göre cezalandırılması gerekir. Ancak; yerel mahkemenin de kabul ettiği gibi; emanete kayıtlı44...325 nolu plakaları inceleyen trafik polisi bilirkişisi, 25.01.1996 günlü raporunda; suça konu plakaların

gerçekleşmesi halinde dahi suç bir defa işlenmiş olacaktır. Sadece hakim temel cezayı belirlerken bu durumu gözönünde bulundurur.

Aşağıda devlet mührünü taklit veya kullanma suçu ile resmi mühür veya aletleri taklit veya kullanma suçlarında seçimlik hareketlere değinilecektir.

- a) Devlet Mührünü Taklit Etmek: Savaş'a göre taklit; Gerçek mühür veya damgaların eser ve izlerinin aynısını meydana getirmeye elverişli bir mühür veya damgayı yapmaktır²⁷⁸. Gözübüyük'e göre taklit; devlet mühür veya damgasının tıpkısını meydana getirmektir²⁷⁹. Bu nedenle gerçek mühür veya diğer damgalarla sahte mühür veya diğer damga arasında bir benzerliğin bulunması gerekir. Ancak bu benzerliğin herkesi aldatabilecek surette tam ve mükemmel olmasına gerek yoktur. Belirsiz sayıda bir çok kişiyi aldatması yeterlidir. Bu yeteneğin resmi mercii ve kamu görevlilerini bile aldatabilecek bir dereceye varmış olması gerekmez. Korunan menfaat kamunun güveni olduğundan sahteciliğin halkı aldatması yeterlidir²⁸⁰. Yargıtay da bu görüşte olduğunu belirtmiştir²⁸¹. Kanun bu mühür veya damgaların taşıyırını suç saymamıştır. Fakat eğer fiil taşıyır niteliğini aşır taklit kavramına girerse, fail cezalandırılır.

üzerlerinde Trafik Şube ve Bürosunca, ayrıca Şoförler Cemiyetince vurulan mühürlerin mevcut bulunması, harflerin ve rakamların basılıım şekli ve ebatları itibariyle normal olması karşısında, sahte olmadıklarını, fakat alt olduğu araçtan başkasına takılması halinde sahte olacaklarını bildirmiştir.

Bilirkişinin bu beyanı ve dosya içeriğinden, öncelikle, suça konu plakaların sahte(taklit) olmadıkları ve suçun yasal unsurları itibariyle oluşmadığı anlaşılmaktadır.

O halde, sahte olmayan plakanın ait olduğu araçtan başka bir araca takılması halinde sahte olacağına ilişkin bilirkişi beyanına dayanılarak sanıkların eyleminin TCK'nın 333/2. Maddesindeki suçu oluşturduğuna ilişkin kabul, suçların ve cezaların kanuniliği ilkesine de aykırı olduğundan, Yerel Mahkeme direnme hükmünün bozulmasına karar verilmelidir." Şeklinde karar vermiştir.(Bakıcı, Yalvaç, s. 609-610.), (Yeni Türk Ceza Adalet Sistemi Tanıtım Sitesi, <www.ceza-bb.adalet.gov.tr>., (son erişim tarihi: 25 Aralık 2017))

²⁷⁸Vural Savaş, *Türk Ceza Kanununun Yorumu*, 1. Baskı, 4 Cilt, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 1995, s. 2860.

²⁷⁹Gözübüyük, s. 261.

²⁸⁰Erman, Özek, s. 194-195.

²⁸¹Yargıtay 4. Ceza Dairesi 15.9.1990 tarih ve 1990/3859 Esas ve 1990/4288 Karar sayılı kararıyla "Eylemde kullanılan suçun maddi konusu mühürlerin bir kısmının yabancı konsolosluklara ait bulunduğu da gözetilerek TCK'nın 333. Maddesi kapsamına girip girmediğinin, eylem sahtecilik olduğuna göre, mühürler bu kapsamda buldukları takdirde, kamu güveni sarsacak boyutta aldatma gücünü taşıyıp taşımadıklarının gerektiğinde bilirkişi de dinlenerek saptanılması gerekirken, eksik incelemeyle hüküm kurulması yasaya aykırıdır." Şeklinde karar vermiştir.(Savaş, s. 2862.)

Örneğin faaliyette bulunmayan bir noterin mührünü eline geçiren kimse, bunu faaliyette bulunan diğer bir noterin mührünü benzetecek surette taşıyorsa, işlediği fiil, gerçekte birinci mührün taşıyırından değil ikinci mührün taklidinden ibaret olur²⁸².

Devlet mührü ile ilgili 765 Sayılı TCK'da mührde sahtecilik suçı genel olarak açıklanırken bilgi verildiğinden burada ayrıca değinilmeyecektir.

- b) Kullanmak: Fail burada taklit fiiline katılmadan, başkaları tarafından yapılmış sahte devlet mührünü tasdik(onaylama) veya tevsik(belgelendirme) işlemlerinde kullanmaktadır²⁸³. 765 sayılı kanunumuzda seçimlik hareket olarak geçen kullanma eyleminde kanunda taklit fiiline iştirak etmeksizin diyerek bu seçimlik hareketin 332'nci maddesinin birinci fıkrası kapsamında değerlendirilmesi için yine aynı fıkranın taklit fiiline iştirak edilmemesi gerektiğini belirtmiştir. Aksi takdirde yani hem taklit etme hem de kullanma eylemlerinin işlenmesi halinde müterakki suç vardır ve fail tek suç işlemiş sayılır.

Fail, sahte mühr veya damgayı bir belgeye koymak suretiyle de kullanabilir ve bu halde belgede sahtecilik suçı da oluşabilir. Bu konuyu açmak gerekirse; fail belge üzerinde sahtecilik yapmak için, sadece sahte bir mührün kullanması ile yetinmişse, işlediği suç belgede sahtecilik suçı değil, mührde sahtecilik suçudur. Örneğin gerçek bir tren veya otobüs pasosunun arkasına sahte bir okul mührünü koyma halinde belgede sahtecilik suçı değil sadece sahte mührü kullanma suçı oluşur²⁸⁴.

- c) Resmi Daire veya Kurum Mührünün Taklidi: 333'üncü maddenin ilk fıkrasında yer alan bu seçimlik hareketin bu madde kapsamında suç sayılabilmesi için; taklit edilen mührün resmi daire veya kamu kurumunun mührünün olması gerekir. Ayrıca taklit olunan mührün kullanılması ve fiilin bu kasıt altında işlenmiş olması gerekir.

²⁸²Gözübüyük, s. 195.

²⁸³Çetin, Malkoç, s. 108.

²⁸⁴Erman, Özek, s. 196-197.

Yukarıda resmi daire veya kurum mührünün taklidi kavramı açıklanırken örnek olarak gösterilen mühürlerin yukarıda bahsedilen koşulların gerçekleşmesi halinde- taklit edilmesi durumunda -333'üncü maddenin ilk fıkrasında gösterilen Resmi daire veya kurum mührünün taklidi seçimlik hareketi gerçekleşmiş olur.

- d) Kullanmak: Resmi dairelerin veya kamu kurumlarının sahte olarak üretilen mührünü normal fonksiyonunda kullanılması halinde suç tamamlanır²⁸⁵. Bu fonksiyonun dışında kalan kullanmalar suç oluşturmaz. Ancak burda da 332'inci maddenin kullanma seçimlik hareketinde olduğu gibi kullanma eyleminde kanunda taklit fiiline iştirak etmeksizin diyerek bu seçimlik hareketin 333'nci maddenin birinci fıkrası kapsamında değerlendirilmesi için yine aynı fıkranın taklit fiiline iştirak edilmemesi gerektiğini belirtmiştir. Aksi takdirde yani hem taklit etme hem de kullanma eylemlerinin işlenmesi halinde müterakki suç vardır ve fail tek suç işlemiş sayılır. Ayrıca 333'üncü maddenin ikinci fıkrasında da seçimlik hareketlere değinilmiş ve cezalandırma bakımından aynı maddenin birinci fıkrasına atıf yapılmıştır. Bu seçimlik hareketler; ammeye itimat vermek için kullanılan tasdik ve tevsik muamelelerine mahsus sair alet ve vasıtaları taklit etmek veya taklit fiilin iştirak etmeksizin bunları kullanmaktır. Kamuya güven vermek için kullanılan başka alet ve vasıtalar kavramı yukarıda açıklanmıştır. Bu seçimlik hareketlerin bu fıkra kapsamında suç oluşturabilmesi için bahsedilen bu alet veya vasıtaların taklit edilmesi veya taklit fiiline iştirak edilmeksizin sadece taklit edilen bu alet veya vasıtaların kullanılması gerekir. Bu vasıta ve aletlerin hem kullanılması hem de taklit edilmesi halinde müterakki suç vardır ve fail tek suç işlemiş sayılır.

2.10.4.3. Mağdur

Mağdur ile suçun konusu farklıdır. Mağdur suçun konusunun ait olduğu kimsedir. Örneğin yağma suçunun konusu taşınır mal, mağduru ise bu malın maliki olan kimsedir. Sadece gerçek kişiler suçun mağduru olabilir. Tüzel kişiler ise sadece suçtan zarar gören olabilir²⁸⁶.

²⁸⁵Erman, Özek, s. 196.

²⁸⁶Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 22.

Devlet mührünü taklit veya kullanma suçu ile resmi mühür veya aletleri taklit veya kullanma suçlarının mağduru yoktur. Suçtan zarar göreni ise toplumdur²⁸⁷.

2.10.4.4. Konu

Yukarıda mağdur başlığı altında konu ile ilgili verilen bilgiler de dikkate alındığında 765 sayılı TCK'nın 332'nci maddesinde suçun konusu hükümetin emir ve kararları üzerine konulmağa mahsus olan devlet mührüdür. 333'üncü maddede geçen suçun konusu ise; birinci fıkrada resmi dairelerden veya amme müesseselerinden birinin mührü iken, ikinci fıkrada ise ammeye itimat vermek için kullanılan tasdik ve tevsik muamelelerine mahsus sair alet ve vasıtalarıdır.

765 sayılı TCK'daki mührerde sahtecilik suçu konusunda genel açıklamalarda devlet mührü, resmi daire ve kamu kurumu mührü ve kamuya güven vermek için kullanılan başka alet ve vasıtaların neler olduğuna ve bu kavramlara açıklama getirildiğinden bu konuya tekrar değinilmeyecektir. Sadece o konularda yapılan açıklamalarda yer alan mühürler ile aletler ve vasıtalar 332 ve 333'üncü maddede yer alan suçların konusunu teşkil eder demekle yetinilecektir.

2.10.4.5. Netice

Netice; hareketin dış dünyada meydana getirdiği değişikliktir²⁸⁸. Neticeye göre suçlar; sırf hareket suçları- neticeli suçları, ani suç- mütemadi suç ve kalkışma suçu olarak ayrıma tabi tutulabilir.

Devlet mührünü taklit veya kullanma ve resmi mühür veya aletleri taklit veya kullanma suçları açısından neticeye göre hangi suç kapsamında kaldığını değerlendirmek gerekirse;

- a) Taklit Halinde: Mühür veya damganın taklidinin meydana getirilmesiyle suç tamamlanır. Neticenin gerçekleşmesi aranmaz²⁸⁹. Suçun tamamlanması için failin istediği neticenin gerçekleşmesi şart olmadığından, neticesi harekete bitişik bir suç oluşur²⁹⁰.

²⁸⁷Meran, s. 375.

²⁸⁸Doc Player, <<http://docplayer.biz.tr/>>., (son erişim tairihi: 26 Aralık 2017)

²⁸⁹Gözübüyük, s. 261.

²⁹⁰Erman, Özek, s. 196.

Dolayısıyla mühürlerin veya tasdik ve tevsik muamelelerine mahsus sair alet ve vasıtaların taklit edilmesi netice suçları açısından değerlendirildiğinde neticesi harekete bitişik suçtur denilebilir.

- b) Kullanma Halinde: Sahte mühür veya damganın normal olan fonksiyonunda kullanılması halinde suç tamamlanır. Bu kullanma keyfiyeti, failin istediği sonuç olduğundan, neticesi harekete bitişik olmayan bir suç karşısındayız²⁹¹.

2.10.5. Manevi Unsur

Manevi unsur, işlenen fiil ile fail arasındaki psikolojik bağıdır. Bu bağ kurulmadan suçtan bahsedilemez²⁹². Fail, işlediği suçun maddi unsurlarını bütün neticeleriyle düşünüp hareket etmişse, doğrudan kast söz konusudur²⁹³.

- a) Taklit Halinde: 332'nci maddede geçen devlet mührünü taklit suçu açısından manevi unsur genel kastır²⁹⁴. Fail bilerek ve isteyerek bu mühür veya damgaları taklit etmelidir. 333'üncü maddenin birinci fıkrasında geçen resmi dairelerden veya amme müesseselerinden birinin mührünü taklit etme eyleminde ve aynı maddenin ikinci fıkrasında geçen Ammeye itimat vermek için kullanılan tasdik ve tevsik muamelelerine mahsus sair alet ve vasıtaları taklit eyleminde ise manevi unsur özel kastır²⁹⁵.
- b) Kullanma Halinde: 332'nci maddede geçen devlet mührünü kullanma eylemi açısından manevi unsur özel kastır. Fail gerçek mühür veya damga yerine, bilerek ve isteyerek, sahte mühür veya damgayı kullanmış olmalıdır. 333'üncü maddenin birinci fıkrasında geçen resmi dairelerden veya amme müesseselerinden birinin mührünü kullanma eyleminde ve aynı maddenin ikinci fıkrasında geçen Ammeye itimat vermek için kullanılan tasdik ve tevsik muamelelerine mahsus sair alet ve vasıtaları kullanma eyleminde manevi unsur özel kastır²⁹⁶.

²⁹¹ Erman, Özek, s. 196.

²⁹² Artuk, Gökçen, Yenidünya, s. 20.

²⁹³ Albayrak, s. 53.

²⁹⁴ Erman, Özek, s. 198.

²⁹⁵ Gözübüyük, s. 262, 264.

²⁹⁶ Gözübüyük, s. 262-265.

2.10.6. Hukuka Aykırılık Unsuru

Hukuka aykırılık kavramı, yakın geçmişte, aslında hukuka uygunluk nedenleri üzerine çıkan tartışmaları açıklamak ihtiyacından doğmuştur. Beşeri bir eylemin suç oluşturabilmesi için bu eylemin sadece kanundaki suç tanımına uygun, yani ‘‘tipik’’ olması yetmemekte, ayrıca fiilin hukuka aykırı olması, yani hukuk düzeni ile çatışma halinde bulunması da gerekir.

Hukuka aykırılığın tespiti, tipe uygun bir eylemin bir izinle, yani bir hukuka uygunluk nedeniyle örtüşüp örtüşmediğinin tespitidir²⁹⁷.

Hukuka uygun sebepleri, söz konusu eylemi hukuka uygun hale getirip failin cezalandırılmasını önler. Örneğin failin eylemini 765 sayılı TCK’nın 49’uncu maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen meşru savunma şartlarına uygun olarak gerçekleştirmesi halinde failin yaptığı eylem hukuka uygundur ve faile ceza verilmez.

Devlet mührünü taklit veya kullanma ve resmi mühür veya aletleri taklit veya kullanma suçları açısından hukuka aykırılık unsurunu değerlendirmek gerekirse; bu suçlarda zorunluluk hallerinde hukuka uygunluk sebebi oluşabilir. İkinci Dünya Savaşının başladığı dönemlerde Litvanya’nın Kaunas şehrinin Japonya Başkonsolosu görevinde bulunan Sugihara, Nazilerden kaçan Yahudileri Japonya Devleti karşı çıkmasına rağmen resmi konsolosluk mührünü ve imzasını kullanarak sahte vizelerle binlerce kişiyi ölümden kurtarması bu duruma örnek olarak gösterilebilir²⁹⁸.

2.11. SUÇA ETKİ EDEN NEDENLER

Ceza kanunlarında öncelikle bir suçun temel şekli tanımlanır. Bundan başka o suç için cezanın artırılmasını veya azaltılmasını gerektiren hallere de yer verilmiştir. Bu hallere suçun nitelikli halleri denilir.

Bu bilgi kapsamında devlet mührünü taklit veya kullanma ve resmi mühür veya aletleri taklit veya kullanma açısından suça etki eden sebeplerin bulunup bulunmadığını değerlendirmek gerekirse her iki maddede ayrı ayrı cezalar

²⁹⁷Zeki Hafizoğulları, *abchukuk*, <www.abchukuk.com>., (son erişim tarihi: 10 Aralık 2017)

²⁹⁸Serkan Beyde, listelist.com, <http://listelist.com/chiune-sugihara/>., (Son erişim tarihi: 24 Ocak 2018)

öngörölmüş ve cezanın artırılmasını veya daha az ceza verilmesini gerektiren herhangi bir neden öngörölmemiştir.

Öntasarı da ‘‘Yargı görevini yapan mercilerce işlemlerde kullanılan mühürlerin taklidi halinde, ceza bir katı oranında artırılır’’ demek suretiyle sadece taklit halinde bir ağırlaştırıcı sebep öngörölmüştü. Her ne kadar bu ağırlaştırıcı sebep öntasarıya eklenmiş ise de yargı organlarına tanınan bu üstünlüğün sebebini anlamak mümkün değildir. Ayrıca diğ er mercilere ait mühürlerin taklidi halinde daha büyük zararlar meydana gelebilmektedir. Örneğ in yargı organlarının mührü cumhurbaşkanlığı mührü ile aynı seviyede tutulmakta ve aynı ceza ile karşılanmaktadır²⁹⁹. Öntasarıya eklenen bu ağırlaştırıcı madde kanun metninde yer almamıştır.

2.12. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ

2.12.1. Teşebbüs

Failin, işlemeyi kastettiğ i cürmün yapıcı davranışlarına(icrai hareketlerine) başlamasına rağmen elinde olmayan harici engellerden dolayı sonuca ulaşamaması haline teşebbüs denir. Fail icra hareketlerine başladığı halde harici nedenlerle bu hareketlerini tamamlayamamış ise suç, eksik kalkışma aşamasında kalmıştır ve 765 sayılı TCK’nın 61’nci maddesinde düzenlenmişti. İcra hareketleri tamamlandığı halde failin dışındaki sebeplerle sonucun gerçekleşmemesi ise suça tam kalkışma olup, 765 sayılı TCK’nın 62’nci maddesinde yer almıştı³⁰⁰.

Bu genel bilgilerden sonra devlet mührünü taklit veya kullanma ve resmi mühür veya aletleri taklit veya kullanma suçları açısından suçları açısından teşebbüs suçunu değerlendirmek gerekirse;

- a) Taklit Halinde: Her iki suçtada fail gerçek mühür veya damgaların bıraktıkları eser ve izleri meydana getirmeye elverişli olan ve bu bakımdan bu mühür ve damgalara benzeyen sahte mühür veya damgayı imal etmesiyle birlikte suç tamamlanır³⁰¹. Neticenin gerçekleşmesi aranmaz. Cürüm şekli

²⁹⁹Erman, Özek, s. 198-199.

³⁰⁰Sedat Bakıcı, *Olaydan Kesin Hükme Kadar Ceza Yargılaması ve Ceza Kanunu Genel Hükümler*, Ankara: Adalet Yayınevi, 2000, s. 845.

³⁰¹Erman, Özek, s. 196.

suçlardandır³⁰². Suçun tamamlanması için failin istediği neticenin gerçekleşmesi şart olmadığından yukarıda suçun maddi unsurlarından olan netice bölümünde de açıklandığı gibi bu suçlar da taklit eylemi halinde neticesi harekete bitişik bir suç oluşur. Bu nedenle suçun tam teşebbüs hali görülemez; buna karşılık eksik teşebbüs durumuyla karşılanabilir. Örneğin failin böyle bir mühür veya damgayı taklit ederken yakalanması halinde eksik teşebbüs söz konusu olur³⁰³.

- b) Kullanma Halinde: Sahte mühür veya damganın normal olan fonksiyonunda kullanılması halinde suç tamamlanır. Bu kullanma keyfiyeti, failin istediği sonuç olduğundan, neticesi harekete bitişik olmayan bir suç karşındayız: fail aldığı mühür veya damgayı kullanırken yakalanacak olursa, eksik teşebbüs, mühür veya damgayı bir şekilde kullanmakla beraber, çıkan izin silik ve okunamaz olması halinde ise tam teşebbüs durumu oluşur³⁰⁴.

Her iki maddede seçimlik olarak gösterilen hareketler maddelerin kapsamındaki mühürlerin veya tasdik ve tevsik muamelelerine mahsus sair alet ve vasıtaların taklit edilmesi veya taklit fiiline iştirak edilmeksizin bunların kullanılmasıdır. Bu iki seçimlik hareketlerden birinin tamamlanması ile suç tamamlanır. Bu iki seçimlik hareketlerden herhangi birine teşebbüs edilmesi ile suç teşebbüs aşamasında kalır.

Devlet mührünü taklit veya kullanma ve resmi mühür veya aletleri taklit veya kullanma suçlarının teşebbüs aşamasında kalması halinde hakim öncelikle 765 sayılı TCK'nın 29'uncu maddesine göre temel cezayı belirleyecek daha sonra yine bu maddeye göre hüküm kurulurken gösterilen sırayı takip ederek teşebbüs hükmünü uygulayacaktır. Devlet mührünü taklit veya kullanma ve resmi mühür veya aletleri taklit veya kullanma suçlarında teşebbüs hükmü uygulanırken eylemin tam teşebbüs veya eksik teşebbüs olma durumuna göre TCK'nın 61 veya 62'nci maddelerinde ve fıkralarında gösterilen oranlar arasında gösterilen indirim oranı uygulanır³⁰⁵.

³⁰²Gözübüyük, s. 261.

³⁰³Erman, Özek, s. 196.

³⁰⁴Erman, Özek, s. 196.

³⁰⁵Erman, Özek, s. 196.

2.12.2. İştirak

Bir kişi tarafından işlenebilen suçlara tek faili suçlar, birden fazla kimsenin fail olarak katılması gereken suçlara da çok failli suçlar denir. Bu suçların tek kişi tarafından işlenmesi imkansızdır. Ancak, tek failli bir suçun birden fazla kimse tarafından işlenmesi mümkündür. İşte bir kişi tarafından işlenebilen suçun birden fazla kimse tarafından işlenmesinde suça iştirak(katılma) mevcuttur³⁰⁶. 765 sayılı TCK'da iştirak açısından ikili bir sisteme gidilmiş ve suça asli ve ferî katılmayı kabul etmiştir.

Failik'in ve azmettirmenin 765 sayılı kanundaki karşılığı 64'üncü maddede, yardım etmenin karşılığı 65'nci maddede düzenlenmiştir.

Bu genel bilgiler çerçevesinde devlet mührünü taklit veya kullanma ve resmi mühür veya aletleri taklit veya kullanma açısından suça iştirak konusunu değerlendirmek gerekirse; her iki suça da iştirakın her türlü de mümkündür denilebilir³⁰⁷.

2.12.3. İçtima

Suçların içtması 765 sayılı TCK'nın 78-80'inci maddeleri arasında düzenlenmiştir. TCK 78'inci maddesinde bileşik suç, 79'uncu maddesinde fikri içtima, 80'ninci maddesinde ise zincirleme suç düzenlenmiştir.

İçtima konusunda 765 sayılı TCK'da düzenlenen genel maddelere atıf yapmakla yetinilerek, Devlet mührünü taklit veya kullanma ile resmi mühür veya aletleri taklit veya kullanma suçları açısından içtima hususuna değinilecektir.

Fail gerçek mühür veya damgaların bıraktıkları eser ve izleri meydana getirmeye elverişli olan ve bu bakımdan bu mühür ve damgalara benzeyen sahte mühür veya damgaları birden fazla üretmesi halinde ve bu durum aynı suç işleme kararına bağlanabiliyorsa 765 sayılı TCK'nın 80'ninci maddesinde düzenlenen zincirleme suç hükümleri uygulanır.

³⁰⁶Bakıcı , s. 818, 821.

³⁰⁷Yargıtay 11. Ceza Dairesi 19.10.2010 tarih, 2009/9406 Esas ve 2010/11488 Karar sayılı kararıyla özetçe "...Suç işleme niyeti bulunmayan sanık N.K'u suça azmettiren sanık Y.B'in gerekçesi de gösterilmeden "yardım eden" olarak kabulüyle cezasından 765 sayılı TCK'nın 65/3. Maddesiyle indirim yapılması, yasaya aykırı" diyerek yerel mahkemece kurulan hükmü bozmuştur. (T.C. Adalet Bakanlığı UYAP Bilişim Sistemi, <<http://diğerb.Uyap.gov.tr>>., (son erişim tarihi: 27 Aralık 2017))

Aynı şekilde fail sahte mühür veya damgayı aynı suç işleme kararıyla birden fazla kullanıyorsa bu halde de zincirleme suç hükümleri uygulanır³⁰⁸.

Fail, sahte mühür veya damgayı bir belgeye koymak suretiyle de kullanabilir ve bu halde belgede sahtecilik suçu da söz konusu olabilir. Bu durumda fail belgede sahtecilik yapmak için, sadece sahte bir mührün kullanılması ile yetinmişse, işlediği suç belgede sahtecilik olmayıp, sahte mührü kullanma suçu olur³⁰⁹.

Fail, sahte bir mührü kullanmakla yetinmeyip belge üzerinde de sahtecilikler meydana getirmiş ise genel görüşe göre, fail hem sahte mühür kullanmak suçundan hem de evrakta sahtecilikten sorumlu olur ve gerçek içtima kuralları uygulanır. Bu halde, sahte mühür kullanılması, belgede sahtecilik suçunun unsurunu teşkil etmez. İtalyan yargıtayı da bu görüştedir. Mühür izi olmadan belgenin oluşabilmesi durumunda iki suç oluşur. Aksi durumda ise yani mühür izinin resmi belgenin varlığı bakımından zorunlu unsur olması durumunda, iki ayrı netice elde edildiğinden fikri içtima kurallı gereği faille en ağır suçtan dolayı ceza verilmesi gerekir³¹⁰. Yargıtay da 5237 sayılı TCK'nın yürürlükte olduğu dönemde bu yönde kararlar vermiştir³¹¹.

Yargıtay konuyla ilgili ve mühür olmaksızın resmi belge niteliği bulunmayacak olan taşıt trafik plakalarındaki sahteciliğin sahte mühür basılarak gerçekleştirilmesi hakkındaki kararında, eylemin yalnızca resmi belgede sahtecilik suçunu oluşturacağını kabul etmiştir. Diğer bir kararında da sahte mühür kullanılarak araç muayenesi yapılmış gibi trafik tescil belgesinin ilgili bölümüne izini çıkarma eyleminin suç tarihine göre 333/1, 350'nci maddelere uyması karşısında, fikri içtima

³⁰⁸Erman, Özek, s. 196.

³⁰⁹Erman, Özek, s. 197.

³¹⁰Erman, Özek, s. 197-198.

³¹¹Yargıtay 4. Ceza Dairesi 23.11.2009 tarih ve 2009/20865 Esas ve 2009/19240 Karar sayılı kararıyla *'hükümlünün, kamu kurum ve kuruluşlarınca kullanılan onaylayıcı veya belgeleyici sahte mühürleri evinde bulundurması ve yine bu mühürlerle bir çok resmi belgeyi sahte olarak düzenlemesi eylemlerinin, 5237 sayılı TCK'nın 202/2 ve de 204/1. Maddelerine uyan suçları ayrı ayrı oluşturduğu gözetilmeden, sadece anılan Kanunun 202/2. Maddesi ile lehe karşılaştırma yapılması...'* diyerek yerel mahkemece kurulan hükmü bozmuştur.

Ayrıca ayrıntıları Yargıtay 11. Ceza Dairesi 19.07.2010 tarih ve 2010/8006 Esas ve 2010 /9168 Karar sayılı kararıyla: "...

1- Sanığın ürettiği sahte mührün kullanıldığı nüfuz cüzdanı talep belgelerinde bulunması zorunlu olup, sanığın düzenlendiği bu resmi belgeler nedeni ile ayrıca resmi belgede sahtecilik suçundan da cezalandırıldığı cihetle mührün belirtilen biçimde kullanılması nedeni ile zincirleme suç hükümlerinin uygulanamayacağı gözetilmeden 5237 sayılı TCK'nın 43. Maddesinin uygulanması suretiyle yazılı şekilde hüküm kurulması,...' şeklinde karar vererek yerel mahkemece kurulan hükümleri bozmuştur. (Meran, s. 382.)

kurallı (TCK79) gereği en ağır cezayı gerektiren 333'üncü maddenin birinci fıkrasının uygulanması gerektiğini belirtmiştir³¹².

Sahte mühür kullanma suçunda uygulamada en çok, sahte araç plakası üretilerek mühürlenmesi şeklinde görülmektedir. Böyle bir suçta öncelikle plaka üzerinde mühür izi olup olmadığı araştırılmalıdır. Plaka üzerinde mühür izi gerçek fakat plaka; takılı olduğu araca ait olmayıp bir başka taşıtın ise 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun 21'inci maddesine aykırılık mevcut olur. Plaka üzerinde mühür izi yoksa veya mevcut olan mühür izinin aldatma niteliği olmayıp hemen anlaşılıyorsa eylem, 202'nci maddesindeki suç oluşturmamaktadır. Plakasız araç kullanılmaktadır. Plaka üzerindeki aldatıcı sahte mühür izinin bulunması durumunda ise, delillerin tartışılması yapıp 5237 sayılı TCK'dan önceki 765 sayılı TCK'nın 333/1 veya aynı kanunun 333/2, 334'üncü maddelerine uyan suçun oluşacağı gözetilmek suretiyle hüküm kurulmalıdır³¹³.

2.13. SUÇUN YAPTIRIMI

765 Sayılı TCK'nın 332'nci maddesinin birinci fıkrasında öngörülen suç işleyen fail üç yıldan on yıla kadar hapis ve elli liradan beşyüz liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır³¹⁴. Bu hükümde yer alan yaptırımlar çeşitli kanunlarla artırılmıştır.

765 Sayılı TCK'nın 333'üncü maddesinin birinci fıkrasında öngörülen suç işleyen fail ise, bir yıldan beş yıla kadar hapis ve yirmi liradan ikiyüz liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır. Aynı maddenin ikinci fıkrasında öngörülen suç işleyen fail de birinci fıkrada öngörülen ceza ile cezalandırılır³¹⁵. Bu hükümde yer alan yaptırımlar çeşitli kanunlarla artırılmıştır.

Her iki madde de öngörülen cezalar seçimlik ceza olarak öngörülmediğinden fail hem hapis hem de adli para cezası ile cezalandırılacaktır.

³¹²Yaşar, Gökcan, Artuç, s. 6112.

³¹³Bakıcı, Yalvaç, s. 607-608.

³¹⁴*Yeni Türk Ceza Adaleti Sistemi Tanıtım Sitesi*, <www.ceza-bb.adalet.gov.tr>., (son erişim tarihi: 26 Aralık 2017)

³¹⁵*Yeni Türk Ceza Adaleti Sistemi Tanıtım Sitesi*, <www.ceza-bb.adalet.gov.tr>., (son erişim tarihi: 26 Aralık 2017)

2.14. KOVUŞTURMA VE GÖREVLİ MAHKEME

Görev bakımından yetki denildiğinde, kısaca hangi suçlara hangi mahkemelerin bakacağına ilişkin yetki paylaşımı anlaşılır³¹⁶. Mahkemelerin görevleri, kamu düzeninden olup ancak kanunla düzenlenebilir³¹⁷.

Tipe uygun, hukuka aykırı ve kusurlu eylemden dolayı failin kovuşturulabilmesi ve sonuçta cezalandırılabilmesi için objektif cezalandırılabilirlik koşullarının yanında başka koşullarda öngörülmüş olabilir. İşte kovuşturmanın yürütülmesini ve davanın açılmasını sağlayıcı nitelikleri yönüyle muhakeme hukuku ile koşullar gerçekleşmeden failin cezalandırılması olanağının bulunmaması nedeniyle maddi ceza hukuku ile yakından ilgili bulunan bu tür koşullara kovuşturma koşulu denir³¹⁸.

Mühürde sahtecilik suçu için özel bir soruşturma ve kovuşturma şartı öngörülmemiştir. Soruşturma ve kovuşturma Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından resen yapılır. Bu suç için şikayet öngörülmemiştir.

765 sayılı Kanunun yürürlükte olduğu dönemde mahkemeler arasındaki görevler suçların ağırlığına ve türüne göre belirlenmiştir. Suçun niteliğine göre görevli mahkeme, kanunla belirlenmiştir. Yürürlük yasasının(Ceza Kanununun Mevkii Mer'iyeti Vaz'ına Müteallik Kanun) 29'uncu maddesi, 3005 sayılı kanun ile özel kanunlar dikkate alınarak görevli mahkeme tayin olunmaktadır. İşte ceza hükmü taşıyan genel ve özel kanunlardaki hangi mahkemenin görevine girdiği belirlenmeyen suçlar, Asliye ceza mahkemesinde görülecektir³¹⁹. Bu bilgi çerçevesinde TCK 332 ve 333'üncü maddelerinde öngörülen hapis cezalarının üst sınırlarına da bakıldığında görevli mahkeme her iki madde için de asliye ceza mahkemesidir.

³¹⁶ Bahri Öztürk, Mustafa Ruhan Erdem. *Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku*, Ankara: Seçkin Yayınevi, 2008, s.252.

³¹⁷ Yener Ünver, Hakan Hakeri. *Ceza Muhakemesi Hukuku*, Ankara: Adalet Yayınevi, 2013, s. 184.

³¹⁸ İçel, s. 219-220.

³¹⁹ Bakıcı, s. 670.

2.15. DAVA ZAMANAŞIMI

Zamanaşımı; suçun işlendiği gün işlemeye başlayan ve kesilme durmalarına karşın mahkumiyet hükmü kesinleşmeden tamamlanan ve tamamlanma anından itibaren de kamu davasının hiç açılmamasını veya açılmışsa ortadan kalkmasını sağlayan sürelerle denir³²⁰.

Devlet mührünü taklit veya kullanma ve resmi mühür veya aletleri taklit veya kullanma suçlarında dava zamanaşımı 765 sayılı TCK'nın 102'nci maddesine göre belirlenir.

Zaman aşımı süresinin tespitinde mahkemece sanığa hükmolunacak ceza değil, 3.6.1942 gün 36/15 sayılı İçtihatı Birleştirme Kararında da açıklandığı üzere, suçun gerektirdiği cezanın yukarı sınırı dikkate alınacaktır³²¹.

332'nci maddede yer alan devlet mührünü taklit veya kullanma suçunda zamanaşımı süresi, bu maddede öngörülen hapis cezasının üst sınırı da dikkate alındığında TCK'nın 102'nci maddesinin birinci fıkrasının üç numaralı bendine³²² göre on yıldır. 333'üncü maddede geçen resmi mühür veya aletleri taklit veya kullanma suçunda ise bu maddede öngörülen hapis cezasının üst sınırı da dikkate alındığında TCK'nın 102'nci maddesinin birinci fıkrasının dört numaralı bendine³²³ göre beş yıldır.

³²⁰Bahir Öztürk, Mustafa Ruhan Erdem. *Ceza Hukuku Genel Hükümler ve Özel Hükümler(Kişilere ve mala karşı suçlar)*, Ankara: Turhan Kitabevi, 2007, s.281.

³²¹Bakıcı, s. 870.

³²²765 sayılı TCK'nın 102/1-3.bend "beş seneden ziyade ve yirmi seneden az ağır hapis veya beş seneden ziyade hapis yahut hidematı ammeden müebbeden mahrumiyet cezalarından birini müstelzim zürümlerde on sene". (*Yeni Türk Ceza Adaleti Sistemi Tanıtım Sitesi*, <www.ceza-bb.adalet.gov.tr>., (son erişim tarihi: 5 Mart 2017))

³²³ 765 sayılı TCK'nın 102/1-3.bend "beş seneden ziyade olmamak üzere ağır hapis veya hapis yahud sürgün veya hidematı ammeden muvakkaten mahrumiyet cezalarını ve ağır para cezasını müstelzim cürümlerde beş sene". (*Yeni Türk Ceza Adaleti Sistemi Tanıtım Sitesi*, <www.ceza-bb.adalet.gov.tr>., (son erişim tarihi: 5 Mart 2017))

2.16. LEHE-ALEYHE KANUN DEĞERLENDİRMESİ

Herhangi bir somut olaya ilişkin olarak, lehe kanununun belirlenmesinde sadece belirli bir hüküm göz önünde bulundurulamaz. Kanun hükümlerinin olaya bir bütün olarak uygulanması suretiyle ortaya çıkan sonuca bakılarak lehe kanununun belirlenmesi yoluna gidilir³²⁴.

Ceza hukuku bakımından lehe olan kanunun uygulanması suretiyle cezanın infazı yoluna gidilmesi TCK'nın "*Zaman bakımından uygulama*" başlıklı 7'nci maddesinin ikinci fıkrasında hüküm altına alınmıştır. Bu maddeye göre "*Suçun işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanun ile sonradan yürürlüğe giren kanunların hükümleri farklı ise, failin lehine olan kanun uygulanır ve infaz olunur*". Denilmek suretiyle lehe kanunun belirlenmesinde izlenmesi gereken yol belirtilmiştir.

Lehe kanunun tespitinde iki temel kriter vardır. Bunlardan ilki 5252 sayılı Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 9'uncu maddesinde belirtilen husus, diğeri ise karma uygulama yasağıdır³²⁵.

5252 sayılı sayılı Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 9'uncu göre hakim bir somut olayla karşılaştığı zaman bu somut olaya önceki kanun hükmünü ve sonraki kanun hükmünü ilgili kanun maddeleri ile birlikte tek tek uygulayacak ve ortaya çıkan sonuçları birbirleriyle karşılaştıracaktır. Sonuç olarak en lehe olan sonuç sanık lehine denilerek sanık lehine olan kanun tespit edilecektir. Bu aşamada karma uygulama yasağından da bahsetmek gerekecektir. Hakim lehe kanunu belirlerken her kanunu somut olaya ayrı ayrı uygulamalı, her kanundan lehe olan hükümleri uygulamamalıdır. İşte buna karma uygulama yasağı denir.

Açıklanan genel hükümler çerçevesinde 5237 sayılı kanunda düzenlenen mühürde sahtecilik suçu ile 765 sayılı kanunda düzenlenen mühürde sahtecilik suçu açısından değerlendirme yapmak gerekirse; hakim öncelikle suç tarihini saptamalıdır. Suç tarihi lehe kanun aleyhe kanun kapsamında tartışılması gereken bir suç tarihi ise, bir başka deyişle suç tarihi 5237 sayılı TCK'nın yürürlüğe girdiği 1

³²⁴Özgenç, s. 123.

³²⁵Cengiz Otacı, *Ceza Hukukunda Lehe Kanununun Tespiti ve Bazı Sorunlar*, < www.ceza-bb.adalet.gov.tr >. (son erişim tarihi: 26 Aralık 2017)

haziran 2005 tarihinden önce ise hakim eylemin hangi kanun maddesi kapsamında kalacağını tespit etmelidir. Böylece hakim 5237 sayılı TCK'nın 202'nci maddesi ile eylemin karşılık geldiği 765 sayılı kanunun 332 veya 333'üncü maddelerini ayrı ayrı somut olaya uygulamalı ve sonuçları karşılaştırmalıdır. Failin en lehine olan kanun hükmü hangisi ise o kanun hükmünü uygulamalıdır. Hakim bunları yaparken yukarıda kısaca açıklanan karma uygulama yasağından kaçınmalıdır. Yargıtay da bir kararında karma uygulama yasağına aykırı hareket edilmemesi gerektiğini belirtmiştir³²⁶.

³²⁶Yargıtay 4. Ceza Dairesi 24.03.2010 tarih ve 2009/22487 Esas ve 2010/5322 Karar Sayılı Kararı
“...1- Sanığa yükletilen mühürde sahtecilik suçunun 5237 sayılı TCK’da karşılığının 202.Madde olduğu ve lehe yasa tespitine yönelik karşılaştırmanın, buna göre yapılarak hüküm kurulması gerektiğinin gözetilmeden, TCK 199. Madde ile karşılaştırma yapılması,
2- Mühürde sahtecilik suçu bakımından, 5352 sayılı Kanunun 9/3. Maddesinde öngörülen karma uygulama yasağına aykırı biçimde erteleme ve zoraltım hususlarında 765 sayılı TCK’hükümleri uyarınca kararverilmesi, ...” diyerek yerel mahkemece kurulan hükmü bozmuştur. (Meran, s. 382.)

SONUÇ

Mühürde sahtecilik suçu ile ilgili şu ana kadar az sayıda yayımlanmış makale ve bilgi bulunmaktadır. Mühür, Cumhurbaşkanlığı, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı ve Başbakanlık veya kamu kurum ve kuruluşları ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları tarafından alınan bir kararın veya yapılan bir hukuki işlemin bu kurumlarca yapıldığını göstermek veya bazı işlem veya belgelerin doğruluğunu, belirli bir içerikte yada nitelikte olduğunu belirli bir biçimde düzenlendiğini onaylamada ve belgelemede kullanılır. Yukarıda mührün birçok kamu kurumunda değişik işlevlerle kullanıldığından bahsetmiştik. İşte mührün hemen hemen bütün devlet kurumlarında kullanıldığı dikkate alındığında böylesine geniş bir alanda kullanılan mührün kötüye kullanılma olasılığı çok yüksektir. Bu nedenle bu konunun incelenmesi bizce çok büyük önem taşımaktadır.

Bilindiği üzere sahtecilik suçları, 5237 sayılı TCK'da "Topluma Karşı Suçlar" başlıklı üçüncü kısmının "Kamu Güvenine Karşı Suçlar" isimli dördüncü bölümünde, 197-212'nci maddeler arasında düzenlenmiştir. Mühürde sahtecilik suçunun Yeni Türk Ceza Kanununda sahtecilik suçları arasında yer aldığını görmekteyiz. Bu nedenle, öncelikle Sahtecilik suçlarının neler olduğu, sahtecilik suçlarının tarihsel gelişimi, bu suçun benzer suçlarla karşılaştırılması ve sahtecilik suçlarının ortak unsurları değerlendirilmiştir. Ayrıca mühür kavramı da genel kavramlar başlığı altında sahte ve sahtecilik kavramıyla birlikte bu bölümde değerlendirilmiştir. İlk bölümde anlatılan konularla ilgili yargıtay dairelerince ve yargıtay ceza genel kurulunca verilen kararlara değinilmiş ve bu kararlar açıklanmaya çalışılmıştır.

5237 sayılı TCK'da yer alan mühürde sahtecilik suçu özel hükümler başlıklı ikinci kitabının Topluma karşı suçlar başlıklı üçüncü kısmının kamu güvenine karşı başlıklı dördüncü bölümünde düzenlenmiştir. Böylece kanun

koyucu sahtecilik suçlarının bu bölümde düzenlemekle kamu güvenini korumak istemiştir. Kanun koyucu mühürlerin kullanıldığı bir kısım belgelere devlete ait olduğu görüntüsünü vererek söz konusu karar ve belgelere toplumun güvenini sağlamıştır. Bu nedenle, mührü sahte olarak üretilip kendi yararına kullanan kimse bu belgeye kamunun güvenmesini sağlamaktadır. Bu şekilde toplum aldatılmakta, güveni sarsılmaktadır. Yargıtay kararlarında da bu husus vurgulanmıştır.

5237 sayılı TCK'nın 202 'nci maddesinde düzenlenen Mühürde Sahtecilik Suçu, 765 sayılı TCK'da 332'nci maddesinde "Devlete ait Mühürler ve Damgalarla Sair Alametlerin Taklidi" ile 333'üncü maddesinde "Resmi Mühür veya Aletleri Taklit veya Kullanma Suçu" olarak düzenlenmiştir. Mühürde sahtecilik suçu ile ilgili bu hükümler dışında ayrıca "kamu kurum ve kuruluşlarında" kullanılacak resmi mühürlerin basılmasıyla ilgili hususlar Resmi Mühür Yönetmeliğinde düzenlenmiştir. Bu yönetmelik Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığının 25.07.1984 tarihli ve 30539 sayılı yazısı üzerine Bakanlar Kurulunun 08.08.1984 tarihli kararı ile yürürlüğe konulması kararlaştırılmış ve 12.09.1984 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

TCK 202'nci maddenin birinci fıkrasında Cumhurbaşkanlığı, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı ve Başbakanlık tarafından kullanılan mühürlerin sahte olarak üretilmesi veya kullanılması yaptırım altına alınmışken, TCK 202'nci maddenin ikinci fıkrasında ise kamu kurum ve kuruluşlarınca veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarınca kullanılan onaylayıcı veya belgeleyici mühürlerin sahte olarak üretilmesi veya kullanılması ayrı ayrı yaptırım altına alınmıştır. Her iki fıkrada sahte olarak üretilen ve kullanılan mühürlerin hangi kurumlar tarafından kullanıldığı yazılmıştır. Ancak bu kurumlara bağlı olarak çalışan bir çok bağlı ve ilgili veya ilişkili kurullar ve kuruluşlar da olduğu aşikardır. İşte İdare hukukunda çeşitli başlıklar altında incelenen ve yukarıda ayrıntılı olarak belirtilen ancak TCK 202/1-2 maddesinde/fıkrasında açıkça belirtilmeyen kurumlarla bağlı, ilgili veya ilişkili olan kamu kurum ve kuruluşları kendilerine tanınan görev ve yetkilerini kullanırlarken birtakım hukuki veya idari işlemler yaparlar ve bu işlemlerin bazılarında resmi mühür kullanırlar.

İşte bu resmi mühürler de TCK 202/1-2 maddesi fıkrası kapsamındadır. Ve bunların kötüye kullanılması halinde sanık TCK 202/1-2 maddesi fıkraları kapsamında cezalandırılır.

Mühürde sahtecilik suçlarında sahte olduğu iddia edilen mührün aldatıcılık özelliğinin bulunmaması durumunda, mührün zarar verme tehlikesi de bulunmayacağından mühürde sahtecilik suçu oluşmaz. Bu nedenle mühürde sahtecilik suçlarında da aldatıcılık özelliğinin bulunması zorunludur. Yukarıda ilk bölümde belirtildiği gibi ‘‘ Sahtecilik eyleminde bu aldatma kabiliyetinin varlığı için bu konuda uzman olan kişilerce anlaşılması gerekli değildir. Aldatma kabiliyetinin varlığının objektif olarak saptanması gerekir. Sahteciliği iddia edilen mührün çok basit ve kabaca yapılmış olması halinde yani suça konu mührün ilk bakışta sahte olduğunun anlaşılabilmesi halinde kamu güveni zarar görmediği için kamusal zarar da doğmayacak dolayısıyla bu suç da oluşmayacaktır. Yargıtay da bu görüştedir.

Zarar ihtimali sahtecilik suçlarının ortak unsurlarından olup mühürde sahtecilik suçunda da bilfiil bir zararın var olması veya bunun imkan dahilinde olması gerekir.

Mühürde sahtecilik suçunu; maddi unsurlar, manevi unsurlar ve hukuka aykırılık unsuru yönünden alt başlıklarıyla birlikte ayrıntılı olarak irdeledik. Bu suçlarda özgü suç olmayıp herkes fail olabilir. Yine suç seçimlik hareketli bir suç olup sahte mühür üretme veya kullanma fiiliyle oluşur. Bu suçlarda mağdur yoktur ancak suçtan zarar gören toplumdur. Bu suçlar ancak doğrudan kasten işlenebilir olup, teşebbüs, iştirak ve içtima da mümkündür. 5237 ve 765 sayılı TCK'da düzenlenen mühürde sahtecilik suçlarını ayrı ayrı irdelemeye çalışıldı ve Yargıtay dairelerince ve Yargıtay Ceza Genel kurulunca verilen kararlara değinilmiş ve bu kararlar açıklanmaya çalışılmıştır. Yargıtay Ceza genel kurulu 04.10.2011 tarihli sahte plaka kullanma eylemi ilgili kararında haklı olarak belgenin olması için mutlaka yazılı bir kağıdın gerekli olmadığına, herhangi bir metal levha üzerine yazı yazılması halinde dahi söz konusu yazının hukuki değer taşıması durumunda bu metal levhanın resmi belge olabileceğine dolayısıyla plakalarında resmi belge olduğuna ve plakalarda sahtecilik eylemlerinin de TCK 204 maddesinin birinci fıkrasına göre cezalandırılacağını belirtmiştir. Lehe aleyhe kanun değerlendirmesinde

hakimin öncelikle suç tarihini tespit etmesi ve ardından karma uygulama yasağını dikkate alarak uygulamayı yapması gerektiği açıklanmaya çalışıldı.

KAYNAKÇA

Abbak, Mustafa. Olgaç, Samet Can. Ankara Barosu. 27 Şubat 2017<<http://www.ankarabarusu.org.t>>.

Alacakaptan, Uğur. *Suçun Unsurları*. Ankara: Sevinç Matbası, 1975.

Albayrak, Mustafa. *Bilimsel Görüşler, Yargıtay CGK ve Ceza Daireleri Kararları Işığında Notlu-Atıflı-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2012.

Albayrak, Mustafa. *Bilimsel Görüşler, Yargıtay CGK ve Ceza Daireleri Kararları Işığında Notlu-Atıflı-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2013.

Arslan, Çetin ve Azizağaoğlu, Bahattin. *Yeni Türk Ceza Kanunu Şerhi*. Ankara: Asil Yayınevi, 2004.

Altun, Muammer. Dokuz Eylül Üniversitesi Kütüphane ve Dökümantasyon Dairesi Başkanlığı. 1 Aralık 2017<[açikerisim.deu.edu.tr/](http://acikerisim.deu.edu.tr/)>.

Artuk, M. Emin ve Yenidünya, Caner. ‘‘Mühür Fekki Cürmü’’ *Polis Dergisi*. Sayı (6)(2003): 348.

Artuk, M. Emin, Gökçen, Ahmet ve Yenidünya, A.Caner. *Ceza Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2009.

Artuk, M. Emin, Gökçen, Ahmet ve Yenidünya Caner. *Ceza Hukuku Özel Bölümler*. Ankara: Turhan Kitabevi, 2011.

Atar, Yavuz. *Türk Anayasa Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2017.

Atay, E. Ethem. *İdare Hukuku*. İstanbul: Turhan Kitabevi, 2006.

- Aydil, Ertan. *Yetkili Kamu Görevlisinin Resmi Evrakta Sahtekarlık Suçu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: 2006
- Bakıcı, Sedat. *Olaydan Kesin Hükme Kadar Ceza Yargılaması ve Ceza Kanunu Genel Hükümler*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2000.
- Bakıcı, Sedat ve Yalvaç, Gürsel. *5237 Sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Özel Hükümleri*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2008.
- Basmaz, Gülden. *M.Ö 3000-M.Ö 5000 Yılları Arasında Anadolu Uygarlıklarında Kullanılan Mühürler ve Seramiğin Mühürlerdeki Yeri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Sakarya: 2011.
- Serkan Beyde, listelist.com. 24 Ocak 2018<<http://listelist.com/chiune-sugihara/>>.
- Büyük Türkçe Sözlük. 1 Ocak 2018<www.tdk.gov.tr>.
- Deliorman, R. Bakoğlu ve Kandemir, A.Üstünoldu. Kamu Kurumu Niteliğinde Meslek Kuruluşları ve Etik. 4 Aralık 2017<www.etik.gov.tr>.
- Doc Player. 26 Aralık 2017< <http://docplayer.biz.tr/>>.
- Donay, Süheyl ve Kaşıkçı, Mahmut. *5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2004.
- Eba Bilişim Ağı, Ders, Haber Sitesi. 16 Aralık 2017<<http://www.eba.gov.tr/>>.
- Ekinci, Ekrem Buğra. “Mühür Kimdeyse Süleyman Odur Sözü Nereden gelir.” *Türkiye Gazetesi*(İstanbul) 09 Temmuz 2008, 12.
- Ekinci, Mustafa ve Esen, Sinan. *Açıklamalı ve İçtihatlı Sahtecilik, Hırsızlık, Gasp, Dolandırıcılık, Emniyeti Suistimal ve Bilişim Alanında Suçlar ile Müsterek Hükümler*. Ankara, Adalet Yayınevi, 2003.
- Erman, Sahir. *Sahtekarlık Suçları*. İstanbul, 1987.
- Erman, Sahir. *Evrakta Sahtekarlık Suçlarının Ana Hatları Tarihçesi ve Müsterek Unsurları, İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası*. 1987.
- Erman, Sahir ve Özek, Çetin. *Kamu Güvenine Karşı İşlenen Suçlar*. İstanbul: Dünya

Yayıncılık, 1996.

Eryılmaz, Bilal. *Kamu Yönetimi*. Ankara: Okutman Yayıncılık, 2011.

Gerçekler, Hasan. *Türk Ceza Kanunu*. Ankara: Seçkin Yayınevi, 2014.

Gökçan, Hasan Tahsin. "Resmi Belgede Sahtecilik Suçu". *Ankara Barosu Dergisi*. Yaz 2009:93-126.

Gökçen, Ahmet. *Belgede Sahtecilik Suçları*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2013.

Gözler, Kemal. *İdare Hukuku*. Bursa: Ekin Yayınevi, 2009.

Gözel, Arif. Dergi Park Akademik. 14 Şubat 2017<dergipark.ulakbilim.gov.tr>.

Gözler, Kemal. Türk İdare Hukuku Sitesi. 25 Şubat 2017<<http://www.idare.gen.tr/idarehukuku-guncellestirme.htm>>.

Gözübüyük, A. Pulat. *Türk Ceza Kanunu Açıklaması*. İstanbul: Kazancı Hukuk Yayınları, 1988.

Gündüz, Remzi ve Gültaş Veysel. *5237 Sayılı ve Türk Ceza Kanunu ile 213 Sayılı Vergi Usul Kanununda Belgelerde ve Faturalarda Sahtecilik Suçları*. Ankara: Bilge Yayınevi, 2013.

Güngör, Devrim. *Resmi Belgelerde Sahtecilik Suçu*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2010.

Hafizoğulları, Zeki. Abchukuk. 10 Aralık 2017<www.abchukuk.com>.

Hayat Büyük Türk Sözlüğü. İstanbul: Hayat Yayınları, 1969.

Hukuk medeniyeti. 12 Kasım 2017 <Hukukmedeniyeti.org>.

İçel, Kayıhan. *Ceza Hukuku Genel Hükümler*. İstanbul: Beta Yayınevi, 2014.

Kahraman, Erkut Güçlü, "Delillerin Doğrudan Doğrualık İlkesinin Belgede Sahtecilik Suçlarıyla İlişkisi", *İzmir Barosu Dergisi* Mayıs. 2013: 225.

Karıptaş, Mustafa. Anasayfa. 24 Kasım 2017<www.grafolojibilirkisisi.com>.

Kaylan, Keskin. *Belgede Sahtecilik Suçları Türk Ceza Kanunu Reformu, İkinci*

Kitap. Ankara: TBB, 2004.

Kaylan, Keskin. Yeni Türk Ceza Adalet Sistemi Tanıtım Sitesi. 15 Aralık 2017<www.ceza-bb.adalet.gov.tr>.

Kaya, Özgür Katip. Yeni Türk Ceza Adalet Sistemi Tanıtım Sitesi. 25 Kasım 2017 <www.ceza-bb.adalet.gov.tr>.

Kazancı Elektronik Hukuk Yayıncılığı. 17 Kasım 2017<www.kazanci.com>.

Koca, Mahmut, Üzülmöz, İlhan. *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Seçkin Yayınevi, 2013.

Kunter, Nurullah. *Suçun Maddi Unsurları Nazariyesi*. İstanbul: 1994.

Kütükoğlu, Mübahat S. *Osmanlı Belgelerinin Dili*. İstanbul: Kubbealtı Neşriyatı, 1998.

Malkoç, İsmail. *Açıklamalı Türk Ceza Kanunu*. Ankara: Sözkese Matbacılık, 2013.

Meran, Necati. *Dolandırıcılık, Sahtecilik, Güveni Kötüye Kullanma*. Ankara: Seçkin Yayınevi, 2013.

Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü Mevzuat Bilgi Sistemi. 25 Aralık 2017<<http://www.mevzuat.gov.tr>>.

Noyan, Erdal. *Ceza Hukuku*. Ankara: Adil Yayınevi, 2005.

Onar, Sıddık Sami. *İdare Hukukunun Umumi Esasları. 4. Baskı, 3 Cilt*. İstanbul: Hak Kitabevi, 1966.

Otaç, Cengiz. Ceza Hukukunda Lehe Kanununun Tespiti ve Bazı Sorunlar. 26 Aralık 2017< [www.ceza- bb.adalet.gov.tr](http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr)>.

Özbek, V. Özer, Kanbur, M.Nihat, Doğan, Koray, Bacaksız, Pınar ve Tepe, İlker. *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2014.

Özgenç, İzzet. *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Seçkin Yayınevi, 2014.

Özgenç, İzzet. Yeni Türk Ceza Adalet Sistemi Tanıtım Sitesi. 27 Şubat

2017<www.ceza-bb.adalet.gov.tr>.

Öztürk, Bahri, Erdem, Mustafa Ruhan. *Ceza Hukuku Genel Hükümler ve Özel Hükümler(Kişilere ve mala karşı suçlar)*, Ankara: Turhan Kitabevi, 2007.

Öztürk, Bahri, Erdem, Mustafa Ruhan. *Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayınevi, 2013.

Öztürk, Bahri, Erdem Mustafa Ruhan. *Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayınevi, 2008.

Parlar, Ali ve Hatipoğlu, Muzaffer. *Açıklamalı-Yeni İçtihatlarla 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Yorumu*. Ankara: Seçkin Yayınevi, 2010.

Sancar, Türkân Yalçın. “Yeni Türk Ceza Kanununda Zincirleme Suç” *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*. Mayıs-Haziran 2007: 244-249.

Savaş, Vural. *Türk Ceza Kanununun Yorumu*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 1995.

Savaş, Vural ve Mollamahmutoğlu, Sadık. *Türk Ceza Kanunu Yorumu*. Ankara: Seçkin Yayınevi, 1995.

Sayan, İ.Özkal. Türkiye’de İdari Sistem ve Örgütlenme. 25 Kasım 2017<www.kas.de>.

Soyaslan, Doğan. *Ceza Hukuku Özel Bölümler*. Ankara: Yetkin Basımevi, 2012.

Taşdemir, Kubilay ve Özkepir, Ramazan. *Uygulamada-Öğretide Belgelerde Sahtecilik Mala Karşı Suçlar ve Bilişim Alanında Suçlar*. Ankara: Adil Yayıncılık, 1998.

Taşdemir, Kubilay ve Özkepir, Ramazan. *5237 Sayılı TCK’da Açıklamalı-İçtihatlı Sahtekarlık Suçları*. Ankara: Turhan Kitabevi, 2009.

Tezcan, Durmuş, Erdem, M. Ruhan ve Önok, Murat. *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2017.

Tezcan, Durmuş, Erdem, M. Ruhan ve Önok, Murat. *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2015.

T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Darphane ve Damga Matbası Genel Müdürlüğü. 19 Aralık 2017<<http://www.mint.gov.tr/tr/>>.

T.C. Resmi Gazete,8 Kasım 2017<<http://www.resmigazete.gov.tr>>.

Tekin, Nurullah. ‘Resmi Belgede Sahtecilik Suçunda Bazı Özel Durumlar’, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*. Ekim 2014:909.

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı. 21 Aralık 2017< <https://www.tccb.gov.tr/>>.

Türkçe Genel Başvuru ve Bilgi Sitesi. 2 Ocak 2018<<https://www.turkcebilgi.com/>>.

Türk Dil Kurumu. 1 Ocak 2018<www.tdk.gov.tr>.

Ulusoy, Ali Dursun. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi. 25 Kasım 2017<<http://www.law.ankara.edu.tr/>>.

Üstüner, Ali. *Resmi Belgede Sahtecilik Suçu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Diyarbakır: 2013.

Ünver, Yener, Hakeri, Hakan. *Ceza Muhakemesi Hukuku*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2013.

Yalvaç, Gürsel. *Ceza ve Yargılama Hukukuna İlişkin Temel Kanunlar*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2013.

Yargı Kararı Arama Motoru. 20 Kasım 2017<<https://www.kararara.com/index.html>>.

Yargıtay Kararları. 18 Şubat 2017<<https://yargitaykarar.wordpress.com/>>.

Yaşar, Osman, Gökcan, H. Tahsin ve Artuç, Mustafa. *Yorumlu Uygulamalı Türk Ceza Kanunu*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2014.

Yeni Dünya Hukuk. 18 Mart 2016<[http:// www.yenidunyahukuk.com](http://www.yenidunyahukuk.com)>.

Yeni Türk Ceza Adalet Sistemi Tanıtım Sitesi. 15 Aralık 2017<www.ceza-bb.adalet.gov.tr>.

Yıldırım, Kemal. Resmi Evrakta Sahtecilik. 1 Ocak 2018<<http://www.turkhukusitesi.com>>.

Yıldız, Birgül. *Frig Dönemi Mühür ve Mühür Baskıları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Kütahya: 2010.

Yurtcan, Erdener. ‘‘Yargıtay Kararları Işığında Sahtecilik Suçları’’ *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*. Kasım 2015: 7-225.

Yurtseven, Yılmaz. ‘‘Klasik Dönem Osmanlı Ceza Hukukunda Taz’ir Suç ve Cezaları’’ *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. C.9(2001):278.

[http://digerb.uyap.gov.tr\(Ulusal Yargı Ağı projesi\)](http://digerb.uyap.gov.tr(Ulusal_Yargi_Agi_projesi))

